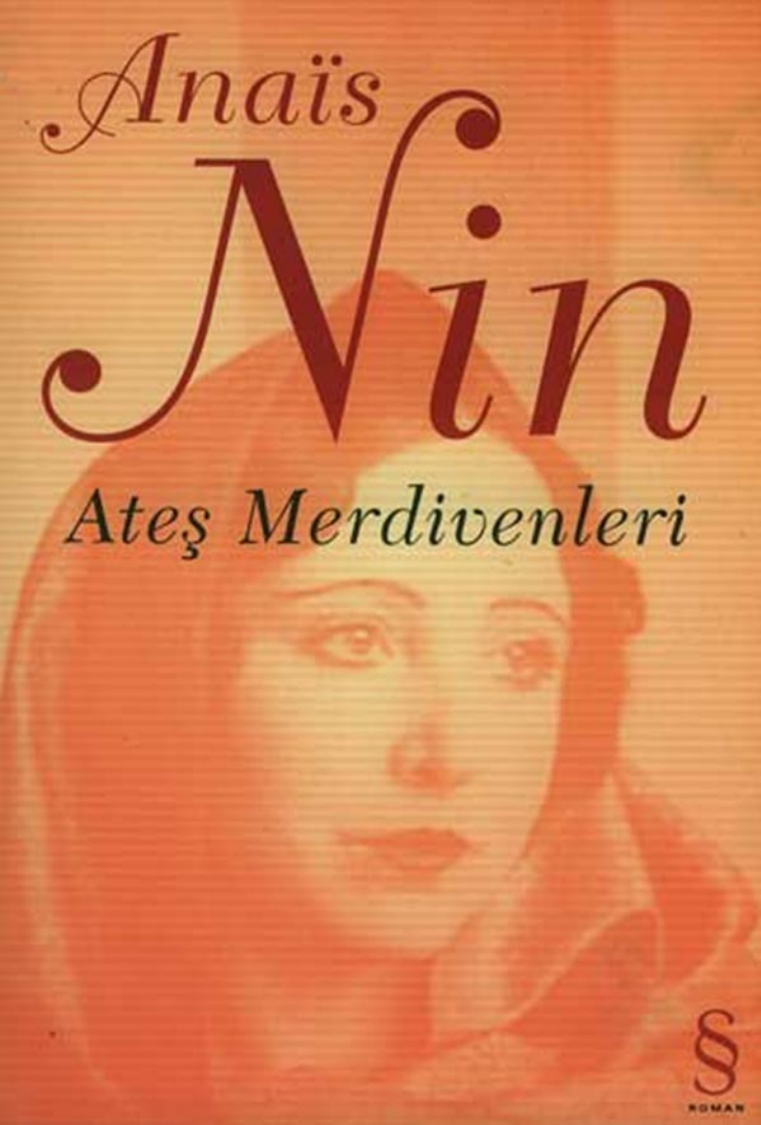
Anaïs

Nin

Ateş Merdivenleri



§

ROMAN

ANAÏS NİN

21 Şubat 1903'te Paris'te doğdu. Kökenleri İspanya, Küba, Fransa ve Danimarka'ya dayanmaktadır. Çocukluğu Avrupa'nın çeşitli bölgelerinde geçti. Babası başka bir kadın için onları terk ettikten sonra, annesi Anaïs'i ve iki erkek kardeşini alıp Amerika'ya yerleşti. Daha sonra Anaïs Nin kocasıyla Paris'e taşındı. 1924-1939 yılları arasında orada yaşadılar. D.H. Lawrence üzerine bir inceleme olan ilk kitabı 1930'larda yayınlandı. Düzyazı-şiiri *Ensest Evi*'ni (1936) üçleme romanı *Winter of Artifice* izledi (1939). Eserlerinin niteliği ve orijinalliği hemen fark edildi, ancak daha çok avangart yazarlar arasında kaldığından yaygın bir şekilde tanınması zaman aldı. "İçsel Kentler" ana başlığında kaleme aldığı beş romanı 1940'larla 1960'lar arasında Amerika'da yayınlandı. *Under a Glass Bell* adında bir öykü kitabı da vardır. 1940'larda, isimsiz bir müşteri için erotikalar yazmaya başladı ve bunları *Venüs Üçgeni* ile *Little Birds* kitaplarında topladı (bu kitapların her ikisi de ölümünden sonra yayınlanmıştır). Henry Miller ve karısı June Mansfield'e olan tutkulu bağlılığını *Henry ile June* başlıklı günlüğünde anlatır. Kitapları yirmi altı dile çevrilmiştir.

Yaşamının son yıllarında, Amerika'daki çeşitli üniversitelerde dersler verdi. 1973'te Anaïs Nin'e, Philadelphia Sanat Üniversitesi tarafından fahri doktora unvanı verildi. 1974'te Ulusal Sanat ve Edebiyat Enstitüsü'ne kabul edildi. 14 Ocak 1977'de Los Angeles'ta öldü.

PÜREN ÖZGÖREN

Adana'da doğdu. Avusturya Lisesi'ni bitirdikten sonra University of Miami'de dil eğitimi aldı. 1984'ten bu yana sürdürdüğü çeviri çalışmaları arasında, tanınmış pek çok yazarın eseri bulunmakta: Roman Polanski, Vanessa Redrgrave ve Erje Ayden'in otobiyografileri, Yukio Mişima'dan *Bereket Denizi* dörtlemesi, Henry Miller'dan *Çılgın Üçlü*, Lawrence Durrell'dan *Kara Defter*, George Orwell'dan *Birmanya Günleri*, Ernest Hemingway'den *Cennet Bahçesi*, Truman Capote'den *Bukalemunlar İçin Müzik*, Çinli çağdaş yazar Cang Şianliyen'den *Erkeğin Yarısı Kadın* ve *Ölmeye Alışmak*, Roald Dahl'dan *Öptüm Seni*, Nobelli yazar Toni Morrison'dan *Cennet ve Sevilen*, Bedri Baykam'dan *Maymunların Resim Yapma Hakkı*.

Anaïs Nin

Ateş Merdivenleri

Türkçesi: Püren Özgören

§

Çağdaş Dünya Edebiyatı 69

Ateş Merdivenleri
Anaïs Nin

Kitabın Özgün Adı:
Ladders to Fire

Yayına Hazırlayan: Tülin Er
İngilizce'den çeviren: Püren Özgören
Kapak Tasarım: Utku Lomlu
Dizgi: Bahar Kuru

© 1946, 1959 by Anaïs Nin,
Copyright renewed 1974, by Anaïs Nin,
Foreword © 1995 by Gunter Stuhlmann
© 2004; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Onk Ajans aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

Birinci Basım: Nisan 2005
ISBN: 975 - 289 - 221 - 3

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Tel: (212) 674 97 23
Fax: (212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00
e-posta: everest@alfakitap.com
www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz vii
Bölüm 1: Bu Açlık 1
Bölüm 2: Ekmek ve Gofret 77

ÖNSÖZ

Bu cildin ilk basımındaki önsözde Anaïs Nin, beş kitaptan oluşan eserini "kadın gelişiminin öyküsü" olarak nitelemişti. 1945'te şöyle yazdı: "Bocalamanın, kafa karışıklığının kökenine dönmek gerekiyor, çünkü bu, kadının kendi doğasını anlamak için verdiği savaşımın başlangıcıdır... Henüz erkekle değil, onun içindeki çocukla bağlantı kurabilen, yalnızca anneliğe muktedir olan kadının, kendi kendisiyle giriştiği savaşın ilk adımı... Bahçedeki aynalar, kadının daha ileriye gitmeden önce durup dikkatle bakması gereken aynalardır. İşte bu, aynaların ve onun karşısına dikilen doğanın öyküsü; aynalarda salt kadınların görmeyi göze alabileceği bir şey var: henüz tamamlanmamış olan bir kadın. "

Bu Açlık'ın 1945 basımı işte bu girişle yayınlandı; Anaïs Nin'in sahibi olduğu Gemor Yayıncılık'ta kendi eliyle dizdiği, bastığı kitaplarının sonuncusuydu. Roman daha sonra,

1946'da, New York'taki ticari yayımcısı E.P.Dutton tarafından *Ateş Merdivenleri* başlığıyla yayınlandı. "Bu Açlık" aslında *Ateş Merdivenleri*'nin özgün basımındaki üç bölümün iki tanesini içeriyordu: daha sonra, 1961'de *Sahte Kış*'ın düzeltilmiş Amerikan baskısına alınan "Stella" ile doksan sayfalık "Lillian ile Djuna" başlıklı bölümleri. Nin daha sonra ikisini "Bu Açlık" başlığı altında birleştirdi ve elinizde tuttuğunuz kitabın ilk bölümüne yerleştirdi. Sonra buna "Ekmek ve Gofret" adlı yeni bir bölüm ekledi; Anaïs Nin'in yazdığı, yeniden yazdığı ve nihayet 1946'da, iki yüz sayfalık bir el yazmasından süzüp seksen sayfaya indirdiği bu bölüm artık *Ateş Merdivenleri*'nin bütün basımlarında ikinci bölümü oluşturmaktadır.

Daha sonra bibliyografları sinir eden bu durumun, yani malzemenin yeniden, yeniden yoğrulmasının, başlıkların sıkça değiştirilmesinin ve 1945'te "Bu Açlık"a yazdığı önsözdeki o ilk anlaşılmaz, karmaşık açılış cümlesinin ("Bu, yani birinci cilt, kadındaki yıkımla uğraşıyor") nedeni, bugün görebildiğimiz gibi, Anaïs Nin'in tamamı hâlâ yayınlanamamış olan, hayatının en büyük yapıtını, o anıtsal günlüğünün özünü yeni bir kurgu biçimine, anlatan, açıklayan ama geveze, boşboğaz olmayan bir günceye dönüştürmek için harcadığı yoğun, yıpratıcı çabadır. Amacı, kadını olanca karmaşıklığı, muğlaklığıyla kavrayan, çözümleyen bir kurgu yaratmaktı ve bunu (Önsöz'de de belirttiği gibi), bir erkeğin "ister ruhbilimsel, ister entelektüel, isterse sanatsal yorumlarıyla" asla becerememeyeceği kadar derinlikli bir biçimde yapacaktı. Tıpkı 1936'da, Edmund Wilson'ın "Nin'in yaşamöyküsel fantezisi" dediği *Ensest Evi*'nde yaptığı gibi : Bütünlüğe/yetkinliğe ulaşma yolculuğundaki mahrem itiraflarının, iç dökmelerinin "ölümle düşüp kalkan" gerçeğini bir "peri masalına" dönüştürme uğraşının bir tekrarıydı.

Yeniden kullanılan bu Önsöz, diğer ciltlerin yolda olduğunu üstü örtük bir dille sezdiren bu mesaj, Anaïs Nin'i yıllarca uğraştıracak olan *nehir roman*'ın, 1959'da tamamlayacağı beşlemenin tohumlarını taşıyan bir zarftı besbelli; *İçsel Kentler* gibi son derece uygun, yerinde bir başlığı olan bu beşlemenin ilk kitabı ("Stella" bölümü çıkartılarak) *Ateş Merdivenleri* adıyla yayınlandı.

On beş yıl sonra Anaïs Nin, artık *Ateş Merdivenleri*'nin standart biçimi olup çıkan ilk İngiltere baskısına, başka ve daha kısa bir önsöz ekledi. *İçsel Kentler* ana başlığını taşıyan beşlemeyi tamamlamıştı artık. "İlk amacım bir *nehir romanı*'dı," diye açıklıyor 1963'te, "ilişkilerin farklı yönlerini irdeleyen bir dizi roman; sürüp giden bir deneyim senfonisinde, dört kadını betimlemek. Bütün kişilikler ilk ciltte, yani *Ateş Merdivenleri*'nde sunuldu ve daha sonra, onu izleyen ciltlerde geliştirildi. Ancak, yayınlanan her kitap tek ve bağımsız birer roman olarak karşılandı. Bunun sonucunda da, ne yazık ki toplam kurgunun/bütünün içsel bağımlılığı, kitaplar arasındaki kan bağı silindi, bulanıklaştı. Çapraz göndermelerin, dokundurmaların birbirlerine eklemlenme, birbirini çoğaltma etkileri yitti; bazı karakterler nereden çıktığı anlaşılamayan, ansızın ortaya fırlamış tipler gibi görüldü." Nin, *Ateş Merdivenleri*'ndeki ve onu izleyen ciltlerdeki asıl amacını daha iyi açıklayabilmek için, Oliver Evans'ın 1962'de *Prairie Schooner* için kaleme aldığı kapsamlı eleştirisindeki şu gözlemlerini Önsöz'üne almış:

"Nin'in tekniği bir öykü anlatmayı değil, bir deneyimi doğrudan aktarmayı hedefliyor, tıpkı kullandığı ritmik dille, dinleyende, dinlediği şeyi doğru algıladığı duygusunu yaratacak bir tür katalizör oluşturmayı amaçlaması gibi.(...)kurgusal romana yeni bir boyut getirmeyi gerçekten başarıyor.(...) karakterin özüne, nihai kaynağına inmek için böylesine

amansız üstelik sanatsal bir kaygıyla çabalayan, duygusal ilişkilerin nüanslarıyla, insanların bilinçli ya da bilinçsizce birbirlerine aktardıkları, hatta dayattıkları etkilerle, milyonlarca sinsi, değişken etkileşimle bu kadar yoğun bir biçimde boğuşan biriyle daha önce hiç karşılaşmadım."

Anaïs Nin 1940'ların ortalarında, güncelerinden türeyen ve *Cam Çanın Altında* öyküleriyle başlayan bu önemli beşlemeye yoğunlaşınca, bir yazar olarak mesleğinde hem verimli hem de yıpratıcı bir sürece girdi. Geleneklere baş kaldıran kitaplarına yöneltilen, bazıları gerçekten hayal kırıcı olabilen eleştiriler (New York Times, *Ateş Merdivenleri*'ni "gerçeküstü bir pembe dizi" diye niteledi; *New Yorker*'dan, aslında Nin'e ilk ticari baskısının yolunu açan Edmund Wilson, öyküyü "içinde çekici parçalar" bulunsa da "biraz amorfik, biçimden yoksun" bulmuştu) Nin'i amacını aydınlatmaya, başarmaya çalıştığı şeyi daha açık bir dille anlatmaya itti. 1945'teki Önsöz'ü, hiç kuşku yok ki, böylesi bir girişim. Ama yapıtına yönelik eleştirilere, onu sıradan bir nevroz denemesi, yalnızca ruhbilimsel bir tahlil çabası sayanlara verdiği en önemli karşılık, yayınladığı iki hırçın kitapçık oldu: "Gerçekçilik ve Gerçek" (1946) ile "Yazma Üzerine" (1947). Her ikisi de o dönemde Amerikan romanına egemen olan yalıtılmışlığa isyanını, geleneksel tavra duyduğu tepkiyi dile getiriyordu.

Ateş Merdivenleri'nin yazılışı, bir başka deyişle Anaïs Nin'in giderek gelişen kuramlarının yaratılış süreci, bugün *Günce*'sinin yayınlanan bölümlerinde izlenebilir. Bu günce, 1966'daki düzeltilmiş haliyle nihayet gün yüzüne çıktı. 1971'de basılan Dördüncü Cilt, 1944 ile 1947 yılları arasını kapsıyor ve Nin'in, Oliver Evans'ın sözleriyle "romana yepyeni bir boyut" kazandırmak, yani "deneyimin doğrudan aktarılması" yöntemini yaratmak için döktüğü terleri sergiliyor.

Örneğin, Ağustos 1945'te Nin güncesine şöyle yazmış: "Bir âşığın niteliklerini yazdım. Sabina ve ateşe çıkan merdiven tamam ('Jay ondan görür görmez nefret etti'); Djuna'ya ve onun kentine (rehine dükkânı, Paris, Dolent Sokağı'ndaki genelevler), 'Ekmek ve Gofret' adını koyduğum bölüme başladım. Hâlâ özü çıkarmaya çalışıyorum, deneyimin kendisini, olayı değil; çünkü günlüğü damıtmaktayım. Eskiden doğrudan ve insanca söylenmiş olanın şimdi efsaneye dönüştürülmesi gerekiyor. İnsan gerçeğin dönüşümünü görüyor, ama gerçeği değil. Duygusal cebir hakkında daha on yıl önce yazmaya başlamıştım."

Aralık 1945'te "Lillian ve Djuna" başlıklı bölüme atfen, şöyle bir not düşmüş: "İki dünyayı karşı karşıya getiriyor: doğa ile nevrozu. Dış dünya, salon, bahçe, aynalar ve onların aynalardaki yansıları. Nevrozlu, evhamlı ruh halindeki kopuş, o gerçekdışılık duygusu, erkeğin kendi yaşamının yansılarına baktığı, onunla bütünleşmeyi başaramadığı an ortaya çıkıyor."

Ocak 1946'da, yayımcısının tanıdığı iki aylık sürenin baskısı arttıkça ("Bitirebileceğimden hiç emin değilim"), Anaïs Nin "nevrotik imgelemle başa çıkmanın yeni bir yolunu" keşfeder. Bir oturuşta, 'Ekmek ve Gofret'in parti sahnesinin ilk on sayfasını yazınca, ansızın şunu fark eder: "Bizim hayalimizde, imgelemimizde olup bitenin sembolik, tiyatrovari bir sunumu. Bu, içsel bir parti; onu ıssız, alabildiğine yalnız bir şenlik olarak tanımladım, çünkü her konuk onun yalnızca gerçekliğine dokunabiliyor, bir tek bunu tadabiliyor. Simgelerle dışsal etkenleri birbirine kattım, erittim." Sonra, "kişilikleri, simgesel devinimleri, manidar dokundurmaları düzenlerken" Martha Graham'in dans stilinden esinlendiğini ekliyor.

Birkaç gün sonra, fark eder: "Djuna'nın partiden uzak ka-

lışı. Bu bir yokluğun, yalıtılmışlığın irdelenmesi. Gerçekçi partiler hep herkes oradaymış da, nevroz ve hayallemeler kişiyi o günden, o andan kopartırmış gibi anlatılır. Tanımlanması kolay bir şey değil." Djuna'nın partiden kaçışı, yokluğu, yeraltındaki yaşamın daha derin katmanlarına dokunuş, Anaïs Nin'in yazarken ulaşmaya çabaladığı seviyeler: "Hayatın asıl mucizeleri, derinlerde yatar. Gerçek adına derinlikleri araştırmaksa asıl mucizedir ve bunu en iyi çocuklarla sanatçılar bilir: büyü ve güç, gerçektedir."

Diana Trilling gibi eleştirmenler Lillian karakterinin, onun kocasıyla çocuklarının "gerçek olmadığından" ve "özlü, derinlemesine" ele alınmadığından yakındığında, Nin onların şunu anlayamadığını yazdı: Gündelik yaşamının uzun uzadıya, ayrıntılı tanımlamalarla ele alınması, "Lillian'ın *duygularını*, evliliğinin, evinin ve çocuklarının ona ne kadar *gerçekdışı* geldiğini, bunların gerçekliğini bir türlü *hissedemediğini*" açıklayamazdı ki. Sonra, sordu: "Ana karaktere gerçekdışı gelen bir şeyi, gerçekmiş gibi göstermek için insan bütün bir romanı nasıl harcar?"

Anaïs Nin amacını bize tekrar tekrar anımsatır: "Ruh doktorlarının her gün mücadele ettiği dramayı, o acıyı resmetmek: dağılmış, yayılmış bir görüş açısı, kopmuş bağlantılar, simgesel dramlardan oluşan bir dünya ve ruhsal vizyonun, imgelem gücünün bu dünyada yarattığı, tamamen farklı ve anlaşılması güç sorunlar. Ben nesnel gerçek, fotoğrafsal gerçek hakkında yazmıyorum, gerçeğin insanların gördüğü ve *hissettiği* biçimini yazıyorum: *onların* gerçekliğini."

Ateş Merdivenleri ve onu izleyen diğer ciltler (*İçsel Kentler*'in tamamı) gerçekten de Anaïs Nin'in çok derinden hissettiği kendi gerçeğinin dönüşümleri, sanatsal bir dışavurumudur. Bunu kanıtlayansa, özgün güncenin ayıklanmamış, sansüre uğramamış mahrem bölümlerini içeren, basımı halen

süren ve artık *Aşk Güncesi* adını alan eseri. (Daha önce, elden geçirilerek yayınlanan bölümler ve 1986'dan sonra yayınlanan üç ciltle -*Henry ile June, Ensest, Yangın*- birlikte, Nin'in *Günce*'si tamamlanmış oldu.)

Ateş Merdivenleri 'ndeki ressam Jay'de, bu bölük pörçük erkekte, elbette Henry Miller'ı ve Anaïs Nin'le olan ilişkisindeki bazı unsurları görüyoruz. Djuna'yla Sabina ise, Miller'ın karısı olan ve Anaïs üzerinde derin izler bırakan June'dan pek çok renk taşıyor. Lillian, Anaïs Nin'in New York ve Paris'te dostluk kurduğu kadınları çağrıştırıyor. Ve her biri, hiç kuşku yok ki, Nin'in parçalara ayrılmış benliğinin çok yönlü, çok katmanlı liflerini yansıtıyor: Nin'in anlamaya, sanatıyla çözümlemeye çalıştığı o eksik, 'tamamlanmamış' kadını. Öte yandan tabanı, temeli oluşturan karakterleri ve olayları, Nin'in çok sıkı dokunmuş anlatım örgüsünden ayırmak, çözmek bize fazla bir şey kazandırmaz. Çünkü Anaïs Nin'in yaşanmış olanları simgesel gerçekliğe dönüştürüşü, geleneksel romanın örtüsünü (kendi deyimiyle "döşemesini") yırtıp atışı, kısa, kesik, bazen kafa karıştırıcı geçişleri gerçekten de yeni bir algı biçimini, yeni bir duyarlılığı gerektiriyor; Nin de zaten bilinçli okurun, onun 'gerçek yaşamdan alınma peri masallarına' işte bu yolla yaklaşmasını umuyor. Dikkatle, kılı kırk yararcasına gözlemlenmiş duygularını hiç sakınmadan, cesurca sergileyebilmenin ona kazandırdığı sihirli değnek, başkalarının duygularını da ustaca çözümlemesini sağladı; kendisinin de sıkça yaşadığı, karşılaştığı olaylar karşısında diğerlerinin hislerini, verdikleri tepkileri derin bir sezgiyle tanımlamasını, üstelik okura da hissettirmesini mümkün kıldı.

Ateş Merdivenleri 1946'da (özgün üç bölümlük haliyle) yayımlandığında, oldukça yetersiz ve karmaşık bir ilgiyle karşılandı. Etkin *Kirkus Reviews,* kamu kütüphanelerini bu taşkın, ateşli, Freud'vari "mistik erotika"yı "kesinlikle" görmez-

den gelmeye çağırdı ciddi ciddi. *Chicago Sun*, kitabı "uyurgezer" diye niteledi, Nin'i de Djuna Barnes, Gertrude Stein ve Henry Miller'ın etkisinde kalmakla suçladı. *Saturday Review* ise onu uyarıyor, kitabın her an "patlamaya hazır bir bomba olduğunu" çünkü kitaptaki bütün kadınların "tutkuların pençesine düşmüş, zavallılıklarına kısılıp kalmış" yaratıklar olduğunu söylüyordu. Yalnızca birkaç eleştirmen, o da epeyce nazlanarak, kabullendi: "Virginia Woolf'un izlenimciliğiyle, Bloomsbury'de asla içselleşemeyen, entelektüel bir araştırmacılığı birleştirebilen, iyi bir yazar" (*San Francisco Chronicle),* kadınları inceleme, irdeleyiş biçimi "sezgi dolu, son derece isabetli" (*The New Yorker).*

Yine de, ticari bir yayınevi tarafından basılan bu ilk romanına gelen çelişkili tepkiler, ileriki yapıtlarını da bekleyen o çift kutuplu, zıt değerlendirmenin öncüsü olan bu karmaşık, gelgitli karşılama töreni Anaïs Nin'i yıldırmadı. Sanatının geçerliliğinden, kalıcılığından emindi; tıpkı, kurgusal romanıyla günlüğü arasındaki etkileşim sayesinde "derinden yaşanmış özel yaşamın kabına sığmayıp taştığını, bu yaşamın ötesindeki gerçeklere uzandığını" kanıtlayabileceğinden emin olduğu gibi.

Gunther Stuhlmann
Becket, Massachusetts,
Bahar, 1995

ATEŞ MERDİVENLERİ

Bölüm I

BU AÇLIK

Lillian hep bir mayalanma halindeydi. Gözleri havayı yırtar, havada fosforlu çizgiler bırakırdı. İri dişleri şehvetliydi. Ona bakan, cildini ağartıp saçlarını kızıllaştıracak gizli bir iksir bulmuş bir zenci olduğu duygusuna kapılırdı.

Bir odaya girer girmez, ayakkabılarını fırlatıp atardı. Sonra sıra, onu boğan kolyelerden, düğmelerden kurtulmaya gelirdi; eşarplar onu boğazlardı, o da ilk fırsatta onları gevşetirdi. Her zaman tıka basa dolu olan çantası sık sık taşardı.

Sürekli hareket halindeydi; bir mektup ve telefon girdabının tam merkezinde, durmaksızın devinen bir kadın. Hep bir kubbeden aşağıya, çarpıcı, olaylı bir gösterinin, bir sorunun, bir çekişmenin ortasına sarkıtılmış durumda. İki do-

ruk arasına gerilmiş bir trapezde, bir uçtan ötekine savrulan, bir korku nöbetinden ötekine sıçrayan; aradaki sakin, huzurlu yöreyi, çölleri, durma işaretlerini her seferinde ıskalayarak. İnsan onun bütün bu etkinliğe ara verip uyumasına, bu geçici molaya şaşıp kalırdı. Uykusunda dönüp durduğundan, kasılıp seğirdiğinden, hatta ikide bir yataktan düştüğünden emindiniz; hatta belki de, konuşup dururken, oturduğu yerde uyuyakalmıştı? Gece boyunca müthiş bir muharebe yaşandığı, örtülerin, yastıkların darmaduman olduğu kesindi.

Yemek pişirdiği zaman enerjisi, harcadığı çaba bütün mutfağı harekete geçirir, uyarırdı; tabak çanak, tavalar, bıçaklar, hepsi onun şiddetinden nasibini alır, yarattığı kasırgaya kapılıp sürüklenirdi; dokunduğu her şey kışkırtılıyor, meydan okunuyor, serpilip açılmaya, pişmeye, kaynamaya zorlanıyordu. Sebzeler soyulmuyordu da, kabuklar direnen etlerden zorla ayırılıyordu sanki – avcıların güçlükle yüzdükleri hayvan derileri gibi. Meyve bıçaklanır, öldürülür, marul bir palayla katledilirdi. Sosların salataya kızgın lav gibi boca edildiğini görünce, yeşilliklerin bir anda büzüşüp pörsümesini beklerdiniz. Hınçla dilimlenen ekmekler giyotinden düşen başlardı. Şişeler, bardaklar bir bovling turnuvasındaki şiddetle tokuşturulur, şarap, bira, su ise masaya ulaşmadan önce güzelce dizginlenirdi.

Bu mutfakta olup bitenler bir panayırdaki kılıç yutucuları, alev püskürtücüleri, gizli Hindu tarikatlarındaki cam yiyicilerin gösterilerini çağrıştırırdı. Yemek pişirirken kullanılan malzemelerin aynısı, Lillian'ın varlığı kotarılırken de kullanılmıştı: Bir tek, en şiddetli tepkimeyi, çelişkiyi ve şakacılığı sağlayan, soruları yanıtlamaya yanaşmayan, ama onlara kaynaklık eden sevgiyi asla geri çevirmeyen maddeler; insani ilişkilerin en güçlü baharatları – karabiber, pul biber, soya

sos, ketçap, kırmızı biber. Lillian bir laboratuarda çalışsaydı, sayısız patlamanın suçlusu olurdu. Benzeri infilaklara yaşamda da neden oluyor, sonra da yol açtığı yıkımın karşısında hayretle, korkuyla donup kalıyordu. Hemen ardından kolları sıvayıp verdiği zararı gidermeye, ağızdan kaçanı, ölümcül patavatsızlığı, düşüncesizce davranışı, yıkıcı sahneyi, yerle bir eden saldırıyı telafi etmeye girişiyordu. Ortaya çıkışının, her boy gösterişinin yarattığı kasırga, geride duygusal bir enkaz bırakıyordu: bozulan anlaşmalar, sarsılan inançlar, ölümcül itiraflar. Ortada ne uyum kalıyordu, ne yanılsama ne de denge. Ertesi gün bütün dostlukların bir depremden sonraki resimler gibi çarpıldığını, yamulduğunu görünce de, en çok kendisi şaşardı.

Kuşku fırtınaları, aşırı duyarlılığın tez, eli çabuk bulutları, kahkaha nöbetleri; elektrikli gerilimlerle yüklü, ıslak kürk kıvamındaki sesi, devinimlerindeki tannan, yankılı doku, havada sayısız yankı ve titreşim bırakırdı. Perdeler, o gittikten sonra, bir süre daha kıpırdardı. Ilınan mobilyalar, girdap gibi dönen hava, yüzde yüz doyurucu bir yansısını çekip alışındaki zorbalık yüzünden çizilen aynalar.

Kızıl saçları da tıpkı bütün varlığı gibi âsiydi; hiçbir tarak onları yola getiremiyordu. Elbiseler üzerine oturmuyor, onu sarıp sarmalayamıyordu; giysisinin her bir ipliği, zorla göze çarpmak istercesine kabarmış, diken diken olmuştu sanki. Birbiriyle didişip duran bir renk cümbüşü, bir turuncu, kırmızı, sarı, yeşil curcunası. Pembe turuncuyu afiyetle yer, yeşille mavi moru boğardı. Spor ceket, ipek eteğe eşlik ettiği için sinirli; terzi elinden çıkma manto nakışlarla savaş halinde; gündelik ayakkabılar turkuvaz bilezikle çekişip durmakta. Arada bir taktığı gösterişli bir şapka, çırpıntılı bir denizdeki bir yelkenli gibi, tehlikeli bir biçimde yalpalayarak ama pervasızca yol alırdı.

Ancak Centaur'a,* Viking'e, Fatih, Attila ya da Cengiz Han'a uygun bir eş olduğunu mu hayal etmişti? Yalnızca bir fatih, bir engizisyoncu ya da bir imparatorla muhteşem bir çift oluşturacağını?

Tam tersine. Bunca karmaşanın ortasında Lillian'ın can verdiği, yaratabildiği şey, hayaletlere âşık birinin düşlerindeki silik figür olabildi: soluk, edilgin, duygusal, gri ve utangaç giysili, kansızlık çeken bir karaltı. İçindeki bu güçlü volkandan, görüp görebileceğiniz en uçucu, en kırılgan, en erişilmez imgeyi doğurdu.

Onu önce rüyasında gördü, sonra da eterin etkisi altındayken. Bir erkeğin beliren, gülümseyen, silinen yüzü. Bu soluk yüz Lillian'ı önce uykusunda, sonra da baygınlığında ziyaret etti.

Üçüncü kez, sokakta ve kanlı canlı ortaya çıktı. Onları dostları tanıştırdı. Ve Lillian bir tek âşıkların duyumsayabildiği o sarsıcı âşinalığı hissetti.

Erkek tıpatıp rüyasındaki gibi, kıpırtısızca durdu: gülümseyerek, uysal, hareketsiz. Daha çok vedalaşmayı andıran bir selamlama tarzı vardı; çoktan uzaklaşmaya başlamıştı sanki.

Lillian bu sönmüş yanardağa âşık oldu.

Gücü geri geldi, ateşi canlandı. Gücü erkeğin durgunluğuna bir sel gibi saldırdı, suskunluğunu sardı, sakinliğini kuşattı.

Erkeği çağırdı. Erkek razı oldu. Böylece kadının çevrintili, medcezirli doğası erkeği kıskıvrak kuşattı, o sabit, somurtkan yörüngesini sarsaladı.

"Gelmek istiyor musun... arzu ediyor musun?"

Erkek onun şu "arzu" sözcüğünü vurgulayışına gülümsedi. "Ne istediğimi hiçbir zaman bilmem ki," dedi, "çok ge-

---

* İnsan başlı at biçimindeki mitolojik yaratık. (ç.n.)

zen biri değilimdir." Bu arzusuzluğu, isteksizliğiyle daha ilk baştan kadına, kendi arzularıyla doldurmak zorunda olduğu, boş bir kuyu sunuyordu. Lillian ondan isteneni yaptı ama karşılığını göremedi; karşısında onu sonsuza kadar kuşku içinde bırakacak bir esneklikten, bir uysallıktan başka hiçbir şey yoktu: Sırf erkeğin hatırına, kendi isteklerinden vaz mı geçmişti yoksa? Lillian daha baştan, âşık rolünü tek başına oynamaya zorlanmıştı; hem sormak hem de yanıtlamak ona düşüyordu.

Erkek kadına kendi iradesini dayattığı zaman, kadın onu şu varsayıma inandırmayı bilir, bunun tadını çıkarmasına izin verir: O, kadından daha güçlüdür ve onun iradesini kabullenmek kadın için büyük bir zevktir. Ancak kadın bunu başardığı zaman, erkek ona, ilk adımı atmanın ve rolleri tersyüz etmenin suçluluğu dışında, hiçbir keyif duygusu vermez. Kadın sıkça sormak zorunda kalır: "Şunu yapmak ister misin?" Oysa erkek bilmez. Ve kadın boşluğu doldurur; ilerleyebilmek, devinebilmek, hissedebilmek adına, aşkın hatırına boşlukları doldurur; o zaman da erkek söylenir: "Beni çok zorluyorsun!"

Lillian'ı görmeye geldiğinde Gerard bir bilmeceden farksızdı. Olsun, oradaydı ya.

Lillian engeli hissettiği kadar, erkeğin aşkının gücünü de hissetti; bu aşkın engele hızla çarpan şiddetini ve engelin güçlü direncini. Ona göre bu çarpışma, tutkunun gerçekliğini kanıtlıyordu.

Geleli henüz birkaç dakika olmuştu ve erkek daha şimdiden kaçmaya hazırlanıyordu; odanın coğrafyasını inceliyor, "yangın durumunda" kullanacağı çıkışları mimliyordu ki, telefon çaldı.

"Serge beni bir konsere davet ediyor," dedi Lillian, 'senin arzuna boyun eğeceğim, kendiminkine değil' diyen, kadına

yaraşır bir eğilip bükülmeyle. Lillian'ı hiçbir zaman açıkça, doğru dürüst sahiplenmemiş olan Gerard birden, her nedense, Serge denen (kim olduğunu bile bilmediği) adama cephe aldı. Düşmanca davranmaya başladı. Lillian bundan hoşlandı. Gerard'ın da tutkusunu bu yolla dile getirdiğini düşünerek, Serge'in davetini geri çevirdi. Ahizeyi bir dramı noktalarcasına yerine bıraktı ve kanepeye, kıskançlığını sergilemiş olan Gerard'ın yanına oturdu.

Ama ona sokulduğu an, Gerard yine o serapsı niteliğine bürünüverdi: solukluk, başka dünyalardan gelmişlik, dolaylılık. Kadının zırhlarına, savunma araçlarına el koymuştu; kadın da onunkilere. Lillian engelin ve hayalin baştan çıkardığı bir âşıktı. Gerard onun alev alev yanışını kadınsı bir hazla izledi – ayartıcılığıyla çıkardığı yangınları zevkle izleyen her kadın gibi.

Öpüştükleri zaman kadın bir esrimeyle sarsıldı, erkekse korkuyla.

Gerard büyülenmiş, korkmuştu. Ele geçirilme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Neden tehlikedeydi, peki? Çünkü o zaten annesinin mülkiyetindeydi ve aynı anda iki kişiye ait olmak demek sıfırlanmak, yok olmak demekti.

Lillian anlayamıyordu. Bunlar iki farklı aşktı ve çelişmeleri, çatışmaları mümkün değildi.

Ama işte, Gerard'ın vurgun yemiş gibi kasılıp kaldığını görebiliyordu; iki aşkın göğüs göğüse gelmesinin, birbirinin karşısına dikilmesinin anlamı ölümdü.

Erkek geri çekildi. Ertesi gün hastaydı; dehşetten hastalanmıştı. Açıklamaya çalıştı: "Anneme bakmak, onunla ilgilenmek zorundayım."

"Güzel," dedi Lillian, "sana yardım ederim."

Bu Gerard'ı yatıştırmadı. Geceleri kâbus görüyordu. İki kadının doğası fazlasıyla benzeşiyordu; Lillian'a sahip olmak,

anneye sahip olmak gibiydi, buysa bir tabuydu. Ayrıca gördüğü karabasanlarda, iki efendisi arasında bir mücadele vardı ve bunun sonucunda Gerard hiçbir şey kazanmıyordu – efendi değişikliği dışında. Hem annesi hem de Lillian (rüyalarda ikisi birbirine karışıyor, kimin kim olduğu seçilemiyordu), kendi inançlarını sonuna kadar yaşamak, kendi ellerini meşgul etmek, kendi aletlerini çalmak yerine, bütün güçlerini, dileklerini, arzu ve iradelerini Gerard'a yöneltiyorlardı. Erkek onu bir heykel gibi yonttukları duygusuna kapıldı; onun adına konuşuyor, onun adına davranıyor, savaşıyor, onu bir an olsun rahat bırakmıyorlardı. O artık yalnızca bir mülktü, birilerinin malıydı. Özgür değildi.

Lillian da, tıpkı annesi gibi, Gerard'a göre fazla güçlüydü. İki kadın arasındaki iktidar mücadelesi onun baş edemeyeceği kadar şiddetliydi. Gerard onları ayıramadığı gibi, kendini tutsaklıktan kurtarıp kendi seçimini yapamıyordu da. Onlardan daha zayıf, daha güçsüzdü. Dolayısıyla, korkuyordu: annesinden ve çığlıklardan, rezaletten, çirkin sahnelerden. Aynı nedenlerle Lillian'dan da korkuyordu, çünkü onlar aynı hamurdan yoğrulmuştu: ateş, su ve saldırganlık. Sonuçta, yaşamının o küçük, titrek, solgun alevini tehdit eden bu yeni saldırıdan ürktü. Varlığının merkezinde, bu çifte akını göğüsleyecek güç yoktu. Tek seçenek geri çekilmekti.

Altı yaşındayken, annesine çocukların nasıl doğduğunu sormuş, annesi şöyle yanıtlamıştı: "Seni ben yarattım."

"Sen mi yarattın?" diye yineledi Gerard, mutlak bir inanmazlıkla. Sonra bir aynanın karşısına geçmiş, hayranlıkla mırıldanmıştı: "Bu saçları sen mi yaptın? Bu cildi sen mi yaptın?"

"Evet," dedi annesi. "Hepsini ben yaptım."

"Kimbilir ne kadar zor olmuştur... peki ya burnum? Diş-

lerim! Sonra da beni yürüttün!" Annesine duyduğu hayranlıktan boğulacak gibiydi. Ona inanmıştı. Ama bir dakika kadar aynaya baktıktan sonra, şöyle dedi: "Bir tek şeye inanmam. Gözlerimi senin yaptığına inanmıyorum!"

Gözleri. Annesi bugün bile onu biçimlendirmeyi sürdürüyor, saçlarını keserek, fazlalıklarını yontup atarak, giyim kuşamını gözleyerek onu yönlendiriyordu; bu kuşatmadan yakayı sıyırabilen tek şey, gözleriydi. Gerard hareket edemiyor ama görebiliyordu.

Fakat onun bu geri çekilişi Lillian için anlaşılmaz, olumsuz, şaşırtıcı bir davranış oldu. Kırıldı, bocaladı; yolunu yitireceğini anlayınca, o da geri çekildi, bunun üzerine erkek tazelenmiş bir coşkuyla onun peşine düştü. Çünkü bu kadının gücünü, dayanıklılığını seviyor, kendisi de onlara sahip olmak istiyordu. Bu güç onu tehdit etmediği zaman, tehlike savuşturulduğu zaman Gerard artık güce direnmez, ona duyduğu hayranlığın dizginlerini salardı. Sonra da onun izini sürerdi. Onu çağırır, kandırmaya çalışır, ele geçirdiği zaman da kimselere teslim etmezdi – asla (ne Serge'e ne de başka birine). Erkeğin uzaklaşmasından acı duyan Lillian onun bu gizemli, anlaşılmaz dönüşlerinden ve inatçı takiplerinden daha da büyük bir acı duyardı, çünkü erkeğe boyun eğdiği, karşılık verdiği an bu kovalayışlar, iz sürmeler tavsayıveriyordu.

Gerard kadına duyduğu hayranlık ve korkuyu kullanarak, bir oyun oynuyordu.

Lillian ona sırt çevirdiği zaman, erkek cazibe kaynaklarını güzelce besleyip yeniliyor, kadının gözünü bir kez daha kamaştırıp onu kazanıyordu. Aslında, kadının gücüne karşı kullanılan kadınca hilelerdi bunlar; tıpkı kadınların karmaşık, anlaşılması güç uzaklaşışları ve geri dönüşleri gibi. Lillian'ın, o erkeklere özgü dobra ruhuyla, kesinlikle habersiz olduğu numaralar.

Engel, tıpkı eski şövalyeleri kışkırttığı gibi Lillian'ın da

gücünü kamçılarken, Gerard'ın gözünü korkuttu, arzusunu söndürdü. Engel onun güçsüzlüğünün gerekçesi oldu. Gerard için aşılamaz bir setti. Dolayısıyla, Lillian bir engeli aşar aşmaz, Gerard onun karşısına bir yenisini dikiyordu. Bütün bu saptırmalar, çarpıtmalar yoluyla zayıflığını, o büyük sırrı, hem kadından gizliyordu hem de kendisinden. Sır saklandı. Yanılsama, bu ölümcül gizi saklamak için ağını onların aşkının çevresine ördü. Lillian, sen çok güçlüsün; sen Gerard, sen yeterince güçlü değilsin: Bu gerçek onları yok edebilirdi. Gerard (tıpkı bir kadın gibi) sahte, yalan gerekçeler sundu. Lillian sahte gerekçelere kanmadı. Daha derin bir gerçek olduğunu seziyor ama bunun ne olduğunu bilmiyordu.

Sonunda yapay bahanelerle boğuşup durmaktan yoruldu, kendine döndü ve ne yazık ki, kendi zayıflığı, öz-kaygıları ona ansızın ihanet etti. Gerard uyuyan kuşku iblisini uyandırmıştı. Kendi güçsüzlüğünü savunma derdiyle, bilinçsizce saldırmış, kadını yere sermişti. Bunun üzerine Lillian düşünmeye başladı: "Aşkını kazanamıyorum. Yeterince güzel değilim!" Kendini suçluyor, liste uzadıkça uzuyordu. İşte o zaman, zarar verilmiş oldu. Saldırgan Lillian'dı, dolayısıyla asıl ciddi yarayı alan da. Benliğini sorgulamak, özünden kuşkulanmak, kendi kendini besledi. Kuşku tohumları Lillian'ın içine ekilmişti ve kaçınılmaz tahribatı zamanla yapacaktı. Gerçek Gerard uzaklaştı, silindi, yok oldu; sonra, hayali bir imge olarak geri döndü. Öteki Gerardlar da ortaya çıkacaktı, ta ki...

***

Gerard ortadan kaybolunca, Lillian erkeklere karşı takındığı o bildik, savunmacı tavra döndü, yeniden bir savaşçı olup çıktı. En önemsiz tartışmayı bile kazanmak, onun için

bir ölüm kalım meselesiydi artık. Kendi değeri konusunda öylesine güvensizdi ki, iddialarını herkese kabul ettirmek, savunduğu her tezi kazanmak yaşamsal bir önem taşıyordu. Teslim olmaya, kabullenmeye, yenilmeye, ikna edilmeye katlanamaz olmuştu; en basit konularda, en küçük bir taviz bile söz konusu değildi artık.

O, tutkuya teslim olmaktan korkan bir kadındı artık; kendini daha büyük güdülere bırakamadığına göre, en küçük dürtülere de teslim olmayacaktı; mücadeleyi bırakamazdı – hasmı haklı olsa bile. O bir savaş uçağında yaşıyordu. Yaşamın akışına direnmek, o büyük direnç, daha küçük inatlaşmalarla, yani başkalarının iradesine direnmekle aynı şeydi; en küçük mesele, en büyük sorunla eşdeğerdi. O ilk aşamalarda kendini tutkuya açmadığı, kendini bu zevke kapadığı için, ileriki aşamalarda boyun eğmenin zevkinden de yoksun kalıyordu. Kadınsı zevklerin bütün kaynaklarını yasaklamıştı kendine: işgal edilmenin, fethedilmenin tadını. Savaşta düşmanı kıskıvrak kuşatmak zorundasın. Düşmanın en küçük kıpırtısının bile, tek bir yorumu vardır: tehdit. Savaşın gerçek, can alıcı yanının, tutkunun istilasına karşı benliğini korumak olduğunu göremiyordu. Onun düşmanı, onu ele geçirmekle tehdit eden âşıktı. Lillian olanca gücünü küçük muharebelerde yoğunlaştırıyordu; hangi lokantaya, hangi filme gidileceği, kimin davet edilip kimin ziyaret edileceği gibi kararlarda, bir tartışmada ya da bir insanın tahlilinde son sözü söyleyen olmak, o geceki bütün sıradan çekişmeleri kazanmak.

Bu kazanma dürtüsü sürüp giderken, zaferlerinden en küçük bir doygunluk ya da keyif aldığı yoktu. Kazandığı şey, asıl istediği şey değildi. Derinlerde, doğasının arzuladığı şey, onu razı etmeleriydi: teslim olmaya, silahları bırakmaya.

Ve Lillian kazandıkça (ki sıkça kazanıyordu, çünkü bu ge-

rilla savaşına hiçbir onurlu erkek direnmiyordu, çünkü bir tablonun duvarın sağına değil de soluna asılmasının önemini hiçbiri kavrayamıyordu) kendini daha mutsuz, daha boşalmış hissediyordu.

Lillian'ı tehdit eden büyük bir felaket yoktu. Onun, savaşta sevdiğini kaybedenlerin yaptığı gibi, trajik bir biçimde yıkılması söz konusu değildi. Ne görünür bir düşman, ne gerçek bir trajedi; ortada hastane, mezarlık, morg, ağır ceza mahkemesi, suç, dehşet yoktu. Hiçbir şey yoktu.

Yolda, karşıdan karşıya rahatça geçiyordu. Bir araba ona çarpıp yere devirmiyordu. St. Vincent Hastanesi'ne yetişmeye çalışan cankurtarandaki yaralı, o değildi. Annesi ölen, Lillian değildi. Erkek kardeşi savaşta ölen, o değildi.

Hiçbir felaket haberinde onun adı geçmedi. Saldırıya uğramadı, ırzına geçilmedi ya da sakat bırakılmadı. Beyaz kadın tüccarlarının eline düşmedi.

Ama karşı kaldırıma geçerken, rüzgârın yerden kaldırdığı toz tam yüzüne konmak üzereyken, bütün bu korkunç olayları bire bir yaşadığı duygusuna kapıldı, o isimsiz ıstırabı hissetti: yüreğin büzüşmesini, soluk kesen acıyı, işkencenin, çığlıklarını kimsenin duymadığı dehşetini.

Bütün öteki kederler, hastalıklar ya da acılar diğer insanlar tarafından anlaşılır, paylaşılır, esefle karşılanır. Bir tek bu, bu gizemli ve yapayalnız hüzün hariç.

Dilsizin atmaya çalıştığı çığlığın hiçbir etkisi, anlamı ve yüreğe dokunma gücü yoktur.

Açlığı, hastalığı, yoksulluğu, kölelik ve işkenceyi herkes anlıyordu. Ama Lillian'ın sahip olduğu bütün ayrıcalıkları güzelce kuşanmış bir halde, açlığı, hapsi ya da işkenceyi bilmeyen biri olarak sokağın karşısına geçtiği şu anda, bütün bu ayrıcalıkların ona yönelik, çok daha zekice, çok daha incelikli bir işkence biçimi olduğunu hiç kimse anlamıyordu. Bun-

lar, ev, bütün aile, yiyecekler, sevgiler ona sunulan bir seraptı. Hem verilen, hem de esirgenen. Bütün bunlar, "Ne kadar şanslısın," diyenlerin görmesi içindi; Lillian için görünmez şeylerdi. Çünkü keder, o gizemli zehir hepsini ağuluyor, ilişkileri bozuyor, yiyecekleri çürütüyor, evi hortlaklarla donatıyor, savaşın gerekmediği bir yerde savaş başlatıyor, işkence aletlerinin bulunmadığı bir odada işkence çektiriyor ve ablukaya alınıp yenilmesi gereken düşmanların bulunmadığı bir yeri düşmanla dolduruyordu.

Keder, sesi olmayan ve bir karabasanda avaz avaz haykıran bir kadındı.

***

Djuna kapıda durmuş Lillian'ı bekliyordu. Lillian'ı ilk çarpan, Djuna'nın canlılığı oldu: Ah, keşke Gerard da onun gibi olsaydı! İki kadının tanışması, birbirine denk güçlerin şen, keyifli bir karşılaşması gibiydi.

Djuna karşısındaki bu hızlı ritme, yoğunluğa anında karşılık verdi. Eşit hızların, eşit ateşlerin, eşit güçlerin buluşmasıydı. Eşzamanlı sıçramaların ardından, aynı anda aynı noktaya ulaşan iki şampiyon kayakçı. Orantıları tamı tamına eşit, iki kimyasal maddenin birleşmesi; her ikisi de birbirine karışıp erimekten, birlikte köpürmekten alabildiğine hoşnuttu.

Lillian, Djuna'nın odasında sakin sakin oturup kapının çalmasını bekleyecek, zili belki ilk, belki de ikinci çalışta duyup kayıtsızca kapıya doğru ilerleyecek biri olmadığını biliyordu. Djuna'nın kapıyı çoktan açmış olduğundan, hatta onu asansörün önünde beklediğinden emindi. Aynı şekilde Djuna da, Lillian'ın o hızlı, atik tavrıyla, kendisinin bu uyanık, meraklı sabırsızlığına karşılık vereceğini biliyordu; asansörü hızlandıracağını, yolculuğu çabuklaştıracağını, ağır halı-

nın üzerinde hızla kayıp ona doğru akan bu sabırsız, coşkulu dalgayı tam zamanında göğüsleyeceğini.

Lillian'la Djuna'da, tıpkı değişime, iklime duyarlı olan ve ısısı hızla yükselen unsurlardaki gibi, her ikisini de mutlak bir yalnızlığa iten ritimler vardı. Randevuya tam zamanında getirdikleri tek şey bedenleri değildi, yükseklerde yaşamaya, uçmaya, patlamaya, kendinden geçmeye, hissetmeye, her şeyi denemeye hazır ruhlarıydı da. Ötekilerin başlamak, ayak uydurmak konusundaki yavaşlıkları, bu iki kadının gökyüzüne genellikle tek başlarına yükselmesine neden oluyordu.

Lillian, Djuna'yı neredeyse ağzını bile açmadan yanıtlıyordu – kabarık saçları, uçuşan elleri, şıngırdayan takılarıyla.

"Gerard seni kaybedince, her şeyi kaybetti," dedi Djuna, Lillian'ın mantosunu çıkarmasını bile beklemeden. "Hayatı kaybetti."

Lillian, onu görmeden önce kapıldığı izlenimi anımsamaya çalıştı. "Hey, Djuna, telefondaki sesinden seni narin, kırılgan biri sandım. Tamam, kırılgan görünüyorsun ama güçsüz olmadığın belli. Ben buraya... şey, seni korumaya geldim. Ama neyden, bilmiyorum."

Djuna güldü. Kocaman, masalsı gözleri vardı, karanlığı aydınlatan bir çift parlak akuamarin; öyle derin gözler ki, insan bir denize, bir duygu okyanusuna düşer gibi onlara düşebileceğini sanıyordu. Sonra bu gözler el eden, çeken, yutan deniz olmaktan çıkıyor, olağanüstü bir sezgi, farkındalık ve algıyla dolu deniz fenerlerine dönüşüyordu. İşte o zaman, insan kendi kaosunun aydınlatıldığı, biçim değiştirdiği duygusuna kapılıyordu. O mavi, saydam bilyelerin aydınlattığı her nesne, bir anlam kazanıyordu.

Öte yandan, bu gözlerdeki incinebilirlik ve duygusallık, onları narin bir mum alevi gibi titretiyordu da – ya da keskin gün ışığında ansızın kararan, çok hassas bir kamera merceği

gibi. Fotoğrafçının karanlık odasını andıran o gizli, iç bölmeyi görebiliyordunuz; gün ışığına, kabalığa ve çirkinliğe öylesine duyarlı ki, bunların teki bile imgenin bir anda uçup gitmesine neden olabilir.

Bu gözler, dünyayı daha geniş bir açıdan görüyorlardı sanki. Duyarlılık nedeniyle hızla geri çekilip kısılmalarının nedeni, kendini korumaya yönelik bir körleşme değildi, metamorfozun gerçekleştiği ve acının kişisel olmaktan çıkıp bütün dünyanın acısına dönüştüğü, çirkinliğin özel bir çirkinlik deneyimi değil dünyanın yaşadığı bütün çirkinlikler olduğu o içsel odaya, içteki o mahrem bölmeye dönmekti. Büyümeleri ve rüyanın bütünlüğüne yerleşmeleri, bu katlanılmaz olay, yaşamın geniş, havadar bir kavranışına dönüşüyor, bu gözlere mutlak bir zaferin gücünü veriyordu: İnsanların yanlışlıkla 'dayanıklılık' olarak yorumladığı bu nitelik, gerçekte cesaretti. Çünkü onlar, dışarıda yaralanıp içe dönen ama orada kalmayı reddeden ve yenilenmiş bir görme gücüyle, taptaze bir bakış açısıyla geri dönen gözlerdi. Çıplak, katlanılmaz gerçeklerle, çıplak, katlanılmaz acıyla her karşılaşmanın ardından, içteki odaların aynalarına, anlamanın ve yansının yarattığı dönüşüme sığınıyorlardı ki, yeniden yüzeye çıkıp çıplak gerçekle bir kez daha yüzleşebilsinler.

İçsel odalarda bir de hazine bölümü vardı. Orada Djuna'nın Bizans tasvirleriyle dolu ırksal zenginliği korunuyordu; hiyerarşik figürlerle, dinsel simgelerle dolu bir hazine odası. Ve Djuna'nın doğumuna yardım eden, onu bilgelikleriyle kutsayan, yaşlı din adamlarıyla. Ölümün renklerine bürünmüşlerdi, çünkü başta, Djuna'nın yaşama adım atışını güçleştirmiş, hatta tehlikeye sokmuşlardı. Cüppeleri, pelerinleri, sonsuzluk ışığının aydınlattığı ritüellerin o ağır, bol işlemeli kumaşından yapılmıştı. Djuna'ya kendi bilgeliklerini, yaşamla ölüm, geçmişle gelecek hakkındaki inançlarını dayat-

mış ama bugüne hiç değinmemişlerdi. Bilgelik, ölüme ulaşmanın daha hızlı bir yoluydu. Doyasıya yaşamak, acı çekmek, tehlikeye atılmak, kaybetmek, yanılmak ölümü ertelerdi. Evet, bu din adamları başta Djuna'nın yaşamını tehlikeye atmıştı, çünkü olanca bilgeliklerini kullanıp onu, insana özgü deneyim sınavından kaytarmaya, yaşamak denen hatalardan ve kafa karışıklığından sakınmaya kışkırtmışlardı: Djuna bütün bunlara salt bilgiyle de ulaşabilirdi; dokunmasına, bedenini kullanmasına gerek yoktu. Soyunun sopunun korunduğu bu gizli odalarda pusuya yatmış sinsi bir tehdit vardı, tıpkı bütün tapınak, sinagog ve kiliselerde olduğu gibi: yadsımanın tütsüsü, dinsel simya tarafından kurban edilen, yakılan, suçluluğa ve pişmanlığa dönüştürülen bedenin keskin rayihası.

Bu içsel odada başka karaltılar da vardı. Kucağındaki çocuğu emziren Meryem Ana. Küçük çocuğa sonsuzcasına yapışan, bir daha peşini bırakmayan anne imgesi.

Sonra, çocuğun kendisi elbette; gülen hayvanlarla, gümrah ağaçlar, bayram renklerine bürünmüş vadilerle dolu, huzurlu bir dünyada yaşayan çocuk. Djuna'nın gözlerindeki çocuğun gözleri kapalıydı. Verimli koyakları, küçük, sıcak evini, Bizans çiçeklerini, sevecen hayvanları ve bolluğu düşlüyordu. Rüya görüyordu ve uyanmaktan korkuyordu. Rüyasında gökyüzü hafif, toprak ılık, renkler bereketliydi.

Uyanmaktan ödü kopuyordu.

***

Lillian'ın hayat dolu varlığı otel odasını doldurdu. Öyle açık seçik, öyle görünür, öyle mevcuttu ki. Kısmen geçmişte kısmen gelecekte olan, ya da ruhunun bir yarısı evde, çocuklarının yanında, öteki yarısı başka yerlerde olan, parsellenmiş

kadınlardan değildi. O buradaydı... her şeyiyle: gözleri, kulakları, elleri, sıcaklığı, ilgisi, uyanıklığı ve Djuna'yı sarıp sarmalayan şefkatiyle; sorguluyor, araştırıyor, ezberliyor, görüyor, duyuyordu.

"Bana harika bir şey verdin, Lillian. Bir dostum olduğu duygusunu. Hadi, birlikte yemek yiyelim. Kutlayalım!"

Duygu yüklü sesler. Doygunluk. İnsanın hissettiği gibi konuşabilmesi. Her şeyi söyleyebilmesi.

"Gerard'ı yitirdim, çünkü sıçradım. Duygularımı dile getirdim. Korktu. Neden hep korkan erkeklere âşık oluyorum? Evet, korktu ve benim onun peşinden koşmam gerekti. Djuna, erkeklerin kur yaptıkları bir kadını elde edemedikleri zaman o kadar da bozulmadıklarını fark ettin mi? Oysa kadınlar kırılır. Kadın Don Juan'ı oynayıp bir erkeği kovalar da o erkek geri çekilirse, kadın az ya da çok, mutlaka sakatlanır."

"Evet, fark ettim. Bence bir tür suçluluk duygusu bu. Erkek için saldırgan olmak doğal, dolayısıyla yenilgiyi kolay hazmediyor. Kadınsa öne çıkmayı, ilk adımı atmayı bir yasa ihlali, bir tecavüz olarak gördüğü için, yenilgiyi de işlediği bu suça yoruyor. Kadın kendi gücünden daha ne kadar utanacak?"

"Djuna, al şunu."

Boynundaki gümüş madalyonu uzattı.

"Eh, Gerard'ı kazanamadın ama onu ölüm uykusundan kaldırdın."

"Neden," diye yakındı Lillian, "erkekler senin gibi değil?"

"Ben de aynı şeyi senin için düşündüm," dedi Djuna.

"Belki de, bizim gibi oldukları zaman onlardan hoşlanmıyoruz ya da korkuyoruz. Belki de güçlü olmayanları seviyoruz..."

Lillian için Djuna'yla kurduğu ilişki elle tutulur ve keyifliydi. Her ikisi de birbirlerine kesintisizce verdikleri işaretler,

armağanlar, açık sözlülük, sözcükler, mektuplar ve telefonlarla, apaçık bir sevgi alışverişi ve dolaysız, dobra tepkilerle bu ilişkinin gerçekliğini sürekli doğrulamaktaydılar. Takılarını, giysilerini, kitaplarını değiş tokuş ediyor, birbirlerini koruyor, endişelerini, kıskançlıklarını, sahip olma arzularını korkusuzca dile getiriyorlardı. Konuşuyorlardı. İlişkileri, bu acılardan arınmış rüyanın merkezi, olmazsa olmaz kahramanıydı. Bu ilişki, her ikisinin de tapınma ve bağlılıklarının kanıtlarını keyifle sundukları, ilkel bir figür, bir totem gibiydi. Kayıtsızlık, yorgunluk, yanlış anlama ya da uzaklaşma isteği gibi duygulardan, güneş tutulmaları ve kuşkulardan arınmış, canlı, kesintisiz bir tören.

"Keşke erkek olsaydın," derdi Lillian sık sık.

"Keşke, sen de."

Dışardan bakıldığında, bu değişime daha yatkın olan Lillian'dı. Onda fiziksel üstünlük, fiziksel dinamizm, gücün bedensel dışavurumu vardı. Terzi elinden çıkma giysileri çok güzel taşırdı; devinimleri doğrudan, şiddetliydi. Erkek rolü ona daha uygun gibiydi – görünürde. Oysa içeride bir kaos, tam bir karmaşa hüküm sürmekteydi. Lillian'ın içi tıpkı doğa gibiydi; karman çorman ve mantıksız. Lillian bu kaosun içini göremiyordu, ama o Lillian'ı yönetiyor, bataklığa çekiyordu. Onu zehirli gazlara, kasırgalara, çile çekilen kör mağaralara sürüklüyordu.

Djuna ise dışarıdan bakıldığında, kadınsılığın cisimleşmiş haliydi: kolalı, farbalalı iç etekliklerini, istiridye biçimindeki kabarık bale tütülerini çağrıştıran, gevrek, fırfırlı bir çiçek. Oysa içeriye, duru, düzenli, çözümlenmiş ve güzelce gemlenmiş bir doğa egemendi. Djuna çocukken kişiliğindeki fırtınaları (kıskançlık, öfke, içerleme) hükmedebileceği şeyler olarak görür, onlar tarafından yok edilmeyeceğini de, onlarla başkalarını mahvetmeyeceğini de bilirdi. Henüz küçük bir

çocukken, özgür iradesiyle seçimini yaptı; kişinin kendi doğasına bilgelik ve anlayış yoluyla egemen olmasını sağlayan, Doğululara özgü bir tavrı benimsedi. Ve sonunda, bilinen her aracın kullanılmasıyla (sanat, estetik biçimler, felsefe, ruhbilim) doğa ehlileştirildi.

Dolayısıyla, o doğayı Lillian'da alev alev yanarken, denetimsiz, vahşi, kör, kendini de başkalarını da yakıp yıkarken her görüşünde, bu kadına beslediği merhamet duygusu ve aşkı depreşti. "Bu benim ona hediyem olacak," diye düşündü şefkatle, acımayla. "Ona rehberlik edeceğim."

Bu arada Lillian, Djuna denen bu estetiği, bu biçimi, bu gizemi keşfetmekteydi. Djuna'nın giysilerini birer birer aldı, karmaşık dokularını, katıksız kadınsılıklarını hayretle, büyülenmişçesine süzdü. "Bunu giyiyor musun?" diye sordu, siyah, dantel geceliği göstererek. "Bunları bir tek fahişelerin giydiğini sanırdım!"

Parfümleri, makyaj malzemelerini, incelmiş, rafine cilveleri, tülleri, kürkleri, şalları inceledi. Yapay bir dünyanın karşısında hayretten donakalan içten, yalın bir insanı andırıyordu. Bütün bu fettanlığa kapılıp aldatılmaktan korkuyordu sanki. Bunları güzel sanatlara düşkün bir estetin değil, yalınlık düşkünü bir sofunun gözleriyle görüyordu: aldatıcı, hilekâr, ahlaksız; baştan çıkarmaya ve erotizme yönelik.

Djuna'yı boyasız görmek için tutturdu; makyajın yalnızca yüz hatlarını vurgulamakla kaldığını, bir ihanet olmadığını görünce rahatladı.

***

Lillian'ın ağaçlarla sarılı evi çok güzel, bakımlı, cilalıydı; her yerine onun elinin değdiğini belli ediyordu; öte yandan, ona ait değil gibiydi. Lillian onu neredeyse tamamen kendi

elleriyle boyamış, süslemiş, oymuş, düzenlemiş, seçmiş, yenilemişti; enerjisi ve hünerli elleriyle her şeyi elliyor, düzeltiyor, geliştiriyordu. Ama yine de, burası bir türlü onun evi olamıyordu; onun yüzünü, onun havasını taşımıyordu. Lillian bu evde hep bir yabancı gibi kaldı. Olanca becerisine, zevkine karşın, bu eve kendi kişiliğini katmayı başaramadı.

Bir yuvaydı; kocası Larry'ye ve çocuklarına yakışıyordu. Huzur vermek üzere inşa edilmişti. Odalar geniş, havadar, aydınlıktı. Sıcak, ışıltılı, temiz, uyumlu. Öteki evler gibi.

Djuna eve girer girmez hissetti bunu. Lillian'ın bu eve, kocasına ve çocuklarına harcadığı gücün, coşku ve ilginin Lillian'ın en derin noktasından değil, varlığının bir başka yerinden kaynaklandığını da. Yarattığı bu yaşama, kendi doğası dışında bütün unsurları katmıştı sanki. Evliliği kim yapmıştı? Çocukları kim istemişti? Bunlara yönelik ilk dürtüyü, ilk seçimi, ilk arzuyu anımsayamadığı gibi, nasıl gerçekleştiklerini de anımsayamıyordu. Her şey uykusunda olup bitmişti sanki. Geçmişi, annesi, kız kardeşleri, alışkanlıkları, bir yuvaya sahip olma güdüsü ve tabii kendi isteklerine karşı körlüğü, bütün bunları hazırlamış, sonra da Lillian'ı alıp buraya yerleştirmişti sanki, ama evin harcında kişiliğinin en köklü, en yoğun malzemeleri kullanılmadığı için, Lillian bu evde bir yabancı olup çıkmıştı.

Bu yaşam, bu uğraşlar, özen, bağlılık, bu aile... bir kez ortaya çıktıktan sonra da, Lillian'ın aklına onlara isyan edebileceği hiç gelmemişti. Ayrıca, onu isyana kışkırtacak hiçbir şey yoktu. Kocası kibar, çocukları sevilesi, evi uyumluydu; Nanny'ye, ev halkını bitmez tükenmez bir ana sıcaklığıyla sarıp sarmalayan, gözeten yaşlı dadıya gelince; onların koruyucu meleği, yuvanın bekçisiydi.

Nanny'nin kesintisizce sergilediği sadakati, kendini adamışlığı öyle güçlü, öyle baskın ve sarsılmazdı ki, bu yuvayla

aile Lillian'a değil de, ona aitti sanki. Evin Nanny için elle tutulur bir gerçekliği vardı. Bütün varoluşunun temeliydi. Bu yuvanın çıkarlarını kollar, ona kol kanat gerer, hükmeder, bir an olsun yorulmaksızın onu gözler, kollardı. Konukları yargılardı. Evin huzurunu tehdit edenlere, bütün gece süren bir hoşnutsuzlukla, tatsız tuzsuz yemekler sunardı. Ona bu aile, yuva ve birlik için zararsız hatta hayırlı olduğunu fısıldayanlarsa hoş, güler yüzle karşılanırdı. İşte o zaman, mutfakta ve hizmette kendini bile aşardı. Ailenin bütünlüğü onun birincil, temel kaygısıydı; çocuklar birbirini anlamalı ve sevmeli, çocuklar anneyi ve babayı sevmeli, anneyle babaysa yakın olmalıydı. Bunu sağlamak için de her rolü üstlenmeye hazırdı: sırdaş, arabulucu, düzen koruyucu.

Lillian'ın yapıp ettiklerine ilgi göstermeye hazırdı, yeter ki bunlar sonunda bereketli bir yağmur gibi eve aksın. Lillian, müziğini bir sel gibi peşine takıp daha da zenginleştirmesi için bu eve taşıdığı sürece, Nanny onun konserlerine ilgi gösterebilirdi. Eğer sonuçları eve olumlu bir biçimde yansıyorsa, resimle de ilgilenebilirdi.

Sofrada sohbet eksikse, hemen onları oyalayacak malzemeyi sunardı. Çocuklar kavgaya tutuşursa, haklarını eşit oranda gözeterek, bilgece nasihatlerle onları yatıştırırdı.

Bir evlilik önerisini geri çevirmişti.

Lillian kapıdan girip de bu evde kaybolduğunu, gerçekte ona tam anlamıyla girmeyi, katılmayı, onu hissetmeyi, umursamayı bir türlü başaramadığını duyumsadığı zaman, bütün bunlara elle tutulurcasına gerçek ve sıcak nesneler değil de bir aile albümüymüş gibi baktığında, sokak kapısında karlı botlarını çıkaran kişi oğlu Paul değil de Paul'un karlı botlarını çıkarırken çekilmiş bir fotoğrafıymış, aynı şekilde, kocasının yüzü de bir fotoğrafmış, Adele ise, aslında piyanonun karşısındaki duvarda asılı duran tabloymuş duygusuna kapıl-

dığında... doğruca mutfağa koşar, bu evin ve çocukların (kocası prezervatif takmayı savsaklamıştı) keskin gerçekliğini kendine kabul ettirebilmek için, Nanny'nin kaygılarına, Nanny'nin korkularına sığınırdı bilinçsizce: Paul çok zayıfladı, Adele okuldaki en samimi arkadaşıyla küstü.

Çocuklar (yine, Nanny'nin tartım ve ölçümlerinin kanıtladığı gibi) hızla büyüyor olmasaydı, Lillian hâlâ on yıl öncesinde yaşadığına inanabilirdi. Kocası hiç değişmemişti.

Lillian'ın kendine ait bir oda istediğini açıkladığı gün, bu kararın sarstığı tek kişi, Nanny oldu. Ama o cırcırböceği olmasaydı, Lillian yine de odasını değiştirmezdi.

Kocası bir iş gezisine gitmişti. Yazdı. Lillian kendini fena halde yalnız hissediyor, korkuyordu. Korkuya kapıldığında, nedenini anlayamazdı. İlk düşüncesi hep şu olurdu: Larry mutlu. O iyi. Çocuklar da gayet iyi. Öyleyse, derdim ne benim? Hepsi iyi olduğuna göre, ne derdim olabilir ki?

Evde konuklar vardı. İçlerinden biri, belli belirsiz Gerard'ı andırıyordu; bir başka deyişle, rüyalarında, bir kez de baygınken gördüğü genç erkeği. Evet, o da aynı soydandı. Ama âşık olarak çok pervasızdı. Lillian'a hiç vakit yitirmeden, önünü arkasını düşünmeden asıldı.

Bir cırcırböceği, Lillian'ın odasındaki kirişlerden birine yerleşmişti. Ama genç adamın onu ziyarete geldiği, öpüp okşadığı âna kadar çıtını bile çıkarmamıştı. Ve tam o anda delice bir cırcırböceği şarkısına başlamıştı.

Güldüler.

Ertesi gece erkek yine geldi ve böcek yine aynı anda ötmeye başladı.

Artık o anda hep bir cırcırböceği ötmeliydi.

Genç adam çekip gitti. Larry döndü. Larry karısına kavuştuğu için mutluydu.

Ama cırcırböceği ötmedi. Lillian ağladı. Ve başka, salt

kendine ait bir odaya taşındı. Nanny evin içinde tam bir hafta üzgün, asık bir yüzle dolaştı.

***

Akşamları baş başayken, Larry onu görmez gibiydi. Ne zaman ondan söz etse, hep on yıl önceki Lillian'a değinirdi; kadının o zamanki görünüşünden, nasıl biri olduğundan, neler söylediğinden. Geçmişi anmaya, karısının davranışlarına, fevriliğine, başına açtığı dertlere ilişkin sahneler canlandırmaya bayılırdı. Bu öyküleri sık sık yinelerdi. Lillian ise tek bir Larry tanıdığını düşünürdü; ona kur yapan sonra da Lillian'ın onu ilk tanıdığı haliyle donup kalan bir Larry. Kocasından dinlediği, on yıl önceki Lillian'la bir bağlantı kuramıyordu. Oysa Larry hep o Lillian'la yaşıyor, onun varlığıyla mutlu oluyordu. Belleğinden yeni bir Lillian inşa etmişti ve yalnız kaldıkları her akşam onu da getirip karşısındaki koltuğa oturtuyordu.

Bir gece, genellikle sakin, huzurlu olan köyde bir karışıklık duydular. Önce bir polis arabası, ardından bir cankurtaran geçti. Sonra, aile doktorlarının arabası ön kapıda durdu. Doktor girdi, bir içki istedi. "Görevim bitti," dedi, "ve fena halde bir içkiye ihtiyacım var." Lillian ona içkisini verdi, ama adam bir süre konuşmak istemedi...

Sonra, anlattı: Yandaki evi kiralayan adam da bir doktordu, ama gençti, deneyimli değildi. Hali tavrı, yaşayış biçimi komşuları yadırgatmıştı. Hiç konuk ağırlamıyor, evine kimseyi sokmuyordu. Somurtkan, ketumdu; insanlar da sonunda onu rahat bırakmıştı. Ama herkes evden gelen ağır, dayanılmaz kokudan yakınıyordu. Bunun üzerine bir araştırma yapılmış, karısının altı ay önce, California'da öldüğü ortaya çıkmıştı. Genç adam cesedi yanında buraya getirip yatağa yatır-

mış, onunla yaşamayı sürdürmüştü. Doktor cesedi gözleriyle gördüğünü söyledi.

Lillian salondan çıktı. Ölümün kokusu, ölümün görüntüsü... dört bir yanda.

Onun evinde araştırma filan olmayacaktı. Herhangi bir değişiklik de. Nanny buradaydı.

Sonra, Djuna'yı buldu. Djuna'nın yanındayken canlıydı, yaşıyordu. Onunla birlikteyken, bütün benliği yaşamla dolup taşıyor, her bir hücresi çiçek açıyordu. Kendi varlığını, bugünkü Lillian'ı hissedebiliyordu.

Zamanının çoğunu Djuna'yla geçirmeye başladı.

Paul annesinin şöyle ya da böyle onlardan uzaklaştığını hissetti. Babasıyla birbirlerine söyleyecek pek az şeyleri kaldığı, gözünden kaçmadı. Ödü koptu. Adele korkunç rüyalar, annesinin öldüğü kâbuslar görüyordu. Larry kaygılıydı. Yoksa Lillian hasta mıydı? Öyle az yiyordu ki. Larry doktoru çağırdı. Lillian muayene olmamak için var gücüyle direndi. Nanny tehlike kokusu almış gibi tepelerine dikildi, gözünü kulağını dört açtı. Ama hiçbir şey değişmedi. Lillian bekledi. Eve gelir gelmez önce mutfağa yöneliyordu; yuvayı besleyen ocak oradaymış ve Lillian'ı bir tek o ısıtabilirmiş gibi. Sonra çocukların odalarına bir göz atıyor, en sonunda da Larry'nin odasına giriyordu.

Yapabileceği hiçbir şey yoktu. Djuna'nın sözcükleri Lillian'ın içindeki kaosu aydınlatsa da, hiçbir şeyi değiştiremiyordu. Djuna ne demişti: Hayat, sonunda tuzaklara ve ağlara dönüşen kalıplar halinde donmaya, kristalleşmeye eğilimlidir. İnsanlar birbirlerini ilk "halleri" ya da "biçimleriyle" görmeye ve buna uygun bir ritim tutturmaya yatkındırlar. Sevdiklerindeki değişimleri, yaklaşan dönüşümü fark etmekte müthiş zorlanırlar. Sonunda, yeni kişiyi nihayet algılayabilseler bile, bu sefer de ritmi değiştirmekte zorlanırlar. Güçlü olan, ke-

sintisiz bir güce mahkûmdur, zayıf olansa sürekli bir zayıflığa. Seni seven kişi, seni durağan bir role mahkûm etmiştir, çünkü kendi benliğini, senin geçmişte olduğun kişiliğe uydurmuştur. Değişmeye yeltendiğin an, diye uyardı Djuna, karşında yoğun, inatçı bir muhalefet bulursun, hatta belki de bir sabotaj! Kendine biçtiğin ya da sana dışarıdan biçilen rol, uygun görülen şablon sonunda bir hapishane olup çıkar. İşte o zaman onu, o kalıbı kırmamız, parçalamamız gerekir. Değişmek, dönüşmek zordur. Kaçma, tüyme girişimleri sıklaşır; oysa ölü ilişkilerden, yanlış ilişkilerden, yanlış rollerden, bazen de insanın en derin özünden kaçma girişimleri yararsız, boş çabalardır, nedeni de asıl engelin, kişinin buna yeltendiği an karşısına dikilmesidir. Bütün duygusal tarihimiz, örümcekle sineğin öyküsünden ibarettir; buna bir de, sineğin ağın örülüşüne yardım etmesi gibi bir trajedi eklenmiştir. Suç işlemeler artar. Çaresizlikten kıvranan insanlar birbirine sırt çevirir, hatta birbirini yok eder. Cinayet nedenini saptamayı ya da suçluyu yakalamayı hiç kimse başaramaz. Ortada gözle görünür bir kurban yoktur. Olayda hep bir intihar görüntüsü vardır.

Lillian kapıları, kilitleri hissediyordu. Oysa kaçmak istediğinin farkında değildi. Ruhundaki başkaldırıdan bile habersizdi. Bu isyanı bedeniyle yaptı. Bedeni, sevgili gardiyanlarıyla günbegün yaşadığı sürtünmelerden, yırtılmalardan ve düellolardan hasta düştü. İçindeki isyanın zehirleri, hapishanesinin tekdüzeliği, günlerin griliği, ruhunu besleyen gıdanın yetersizliği bünyesini yıprattı. Donmuş bir ilişkiye saplanıp kalmıştı ve ilerleyemiyordu.

Eve büyük bir korku çöktü. Paul, kısa ayrılıkların ardından annesine çok daha sıkı sarılır oldu. Adele'in eski neşesinden eser kalmamıştı.

Larry çok daha suskundu.

Nanny sessizce ağlamaya başladı. Sonra bir ziyaretçisi çıkageldi: on yıl önce başından savdığı kişi. Erkek yaşlanıyordu. Bir yuva istiyordu. Nanny'yi istiyordu. Nanny yaşlanıyordu. Adam onunla mutfakta, bütün gece konuştu. Sonra bir gün, Nanny hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Lillian onu sorguya çekti. Nanny evlenmek istiyordu. Ama aileden ayrılmak istemiyordu. Aile! O kutsal, bileşik, kusursuz aile. Bu büyük evde, yapılacak bir sürü iş varken. Ve yardıma koşacak bir başkası yokken. Nanny, Lillian'ın karşı çıkmasını, ona sımsıkı sarılmasını istiyordu – tıpkı çocukların daha önce, Larry'nin de birkaç yıl önce (yani koca adayının cevap almak için buraya her gelişinde) yaptığı gibi. Oysa Lillian sakin bir dille şöyle dedi: "Nanny, artık kendini düşünme vaktin geldi. Ömrün boyunca hep başkaları için yaşadın. Evlen! Bence mutlaka evlenmelisin. Seni seviyor. Ta ne zamandır seni bekliyor. Bir yuvayı, bir yaşamı, korunmayı, dinlenmeyi hak ediyorsun. Evlen!"

Sonra Lillian ailenin yiyip içtiği yemek salonuna gitti, bildirdi: "Nanny evleniyor ve bizden ayrılıyor."

Bunu duyan Paul haykırdı: "Bu, sonun başlangıcı!"

Larry başını tabağından kaldırdı ve eve epeydir musallat olan şeyi ilk kez olanca çıplaklığıyla görüp sarsıldı.

***

Yüksek binadan geçen rüzgâr sızlanıyor, asansör boşluğunda bir yükselip bir alçalan, çıldırmış bir flüt gibi inliyordu.

Lillian'la Djuna camı açtılar, pusla kaplı kente baktılar. Bir tek binaların aydınlatılmış gözleri seçilebiliyordu. Duyulabilen sesler boğuktu; Central Park'taki gölde dırdır eden ördekler, ırmaktan gelen, yelken açmasına izin verilmemiş tu-

tuklu gemilerin, neşeyle yola çıkanların ardından saldıkları yaslı iniltileri andıran sis düdükleri.

Lillian karanlıkta oturdu, yaşamından söz etti; sesi hem kahkahalarla hem de gözyaşlarıyla yüklüydü.

Sonra, karanlıkta yeni bir varlık belirdi. Gün ışığıyla yüzleşmeyi göze alamayan bir varlık. Karanlıkta insanlar cesurdur, her türlü hayali kurmaya cesaret ederler. Ve her şeyi anlatmaya. Karanlığın içinden yepyeni bir Lillian çıktı.

Kentten süzülen ışıkta iki kadının tebeşir beyazı yüzleri zar zor seçilebiliyordu; gözlerle ağzın olduğu yerde koyu gölgeler, bir de, ara ara parlayan beyaz dişler. Başta, bir tahterevallide oturan iki çocuk gibiydiler; Lillian hayatını, evliliğini, yuvasındaki dağılmayı anlattı, yüreği sızlayan Djuna uzanıp onu kucakladı. Sonra Djuna konuştu, Lillian öne eğildi, anaç bir şefkatle onu kollarının arasına aldı.

"Bana her şeyi yanlış yapıyormuşum gibi geliyor," dedi Lillian. "Sanki yaptığım her şey, tam da korktuğum şeyin başıma gelmesine yol açıyor. Biliyorum, sen de bana sırt çevireceksin."

Lillian'ın yaşama duyduğu doyurulmamış açlık, Djuna'da bir başka açlığı uyandırmıştı. Bu, zaman zaman, gözlerindeki parlak tabakanın üzerinde salınan, bu gözleri hastalık ya da aşırı şehvetin, tecrübe ya da yüksek ateşin morumsu gölgeleriyle değil, yadsımanın sedefimsi gölgesiyle karartan bir açlıktı. Djuna anlattı:

"Mutlak bir yoksulluğun içine doğdum. Veremden yatağa düşmüş bir anne, bağıra çağıra yiyecek ve ilgi isteyen, kızlı erkekli dört kardeş... hem anne hem de hemşire olmak zorunda kaldım. Öyle açtık ki, satıcıların bıraktığı şu gıda numunelerini, hatta ilaçları yerdik. Bir keresinde, tam bir kutu çikolata kaplı kabızlık hapını yalayıp yuttuğumuzu anımsıyorum. Babam taksi şoförüydü, ama kazancının çoğunu eve

dönerken içkiye yatırırdı. Aynen bizim durumumuzda olanların, giyecek, yakacak ve gıda sıkıntısı çekenlerin arasında yaşadığımız, karşıtını da tanımadığımız için, bunun doğal ve yaygın bir yaşam biçimi olduğunu düşünürdük. Ancak benim için durum farklıydı. Ben başka türlü sancılarla boğuşuyordum. Yakamı akla gelebilecek en aşırı, en aykırı rüyalara kaptırmıştım; bunlar öyle yoğun, öyle gerçekti ki, uyandığım zaman efsanelerle, mitler, figürler ve kentlerle dolup taşan, rengârenk bir evreni yitirdiğim duygusuna kapılırdım; bu renk cümbüşünden sonra odamız gözüme çok daha çıplak görünür, soframızdaki yoksulluk canımı yakardı. Aradaki orantısızlık korkunçtu. Açlığın körüklediği şu şölenleri kastetmiyorum. Ne de zavallı gardırobumu rüyalarda tıka basa dolduran giysileri. O kadar basit değildi. Rüyalarımda evler, ormanlar, koskoca kentler görüyordum... ve öyle bir insan çeşitliliği ki, bugün bile şaşarım: Hayatında fotoğraf bile görmemiş bir çocuğun böylesine zengin desenler dokuyabilmesine, böyle görkemli sıra sütunlar, duvar süsleri, böylesine olağanüstü hayvanlar, heykeller, renkler tasarlayabilmesine. Hele o hareketlilik! Rüyalarım öyle canlı, öyle devingendi ki, beni bitap düşüren şeyin yaptığım bütün o işler (çamaşır, ütü, alışveriş, dikiş, temizlik, hastabakıcılık) değil, rüyalar olduğunu düşünürdüm. Şömineyi tutuşturmak için sabun kutularını parçalamak zorunda kaldığımı anımsıyorum. Ellerim çizik içinde kalır, ayak parmaklarım kesilirdi. Öte yandan, annem beni okşayıp da 'yorgun görünüyorsun, Djuna,' dediği zaman, beni asıl bitkin düşürenin, rüyamda illa kentin ortasından geçeceğim diye tutturan o gemi, ya da Rusya'nın karlı steplerinde faytonla yaptığım yolculuk olduğunu söylememek için kendimi güç tutardım. Dahası rüyalarım, sürekli birbirine karışan, yer değiştiren ülkelerden, alışılmadık seyahat yöntemlerinden geçilmiyordu... büyük bir

olasılıkla, körlerin rüyalarında olduğu gibi. Şimdi ne düşünüyorum, biliyor musun? Beni asıl yıpratan şey, bütün o yoğun zevkleri dolu dizgin tadarken aklımdan bir an olsun çıkmayan o kesin inançtı: Böylesi zevklerin uzun süremeyeceğini ve onları -üstelik hızla- tam karşıtlarının izleyeceğini kesinkes biliyordum. Uyandığımda, bütün bu gece yolculuklarından içimde kalan tek kesin duygu, bu mutluluğun sürmesinin mümkün olmadığıydı. Bu inancı güçlendiren olguysa, gün boyunca hayattan güçbela çekip aldığım en küçük keyfin bile ardından mutlaka bir felaketin gelmesiydi. Hasta annemden bir an gözümü ayırıp, bir portakal yemek için sessiz bir köşeye çekilsem, annemin durumu mutlaka kötüleşirdi. Ya da, sinemanın önündeki resimlere bakmak için evden azıcık uzaklaşsam, kardeşlerimden biri ya bir yerini keser, bir parmağını yakar ya da bir başka kardeşimle kavgaya tutuşurdu. Özgürlüğün bedelinin ağır olduğunu anlamıştım. Ve çok daha acıtıcı bir ders çıkarmıştım: Mutluluğu bir mücevher, karşılığında büyük acılar ve suçluluk duygularıyla kıvranmayı göze alacağın, çalıntı bir mücevher olarak görmek. Bugün bile Lillian, ne zaman başıma güzel bir şey gelse, bir aşk, bir esrime ya da mükemmel bir an yaşasam, hemen ardından acıyı beklerim."

Lillian uzandı, Djuna'yı şefkatle öptü. "Seni korumak istiyorum."

"Birbirimize cesaret aşılıyoruz."

Pus odaya daldı. Djuna düşündü: Bu kadın fena yaralanmış. Üstelik neyin acısını çektiğini, neden çektiğini ve üstesinden nasıl geleceğini bilmiyor. Bilinçsiz; tepeden tırnağa hareket ve müzik. Kendi doğasını görmekten, tahlil etmekten korkuyor. Doğanın böyle olduğuna, bu konuda yapabileceği hiçbir şey olmadığına inanıyor. Ona kalsa, denizi fethedecek gemileri, karanlığı delecek makineleri asla icat ede-

mezdi. Suyun, elektriğin gücünü dizginlemeyi akıl edemezdi. İlkel insanlar gibi. Bütün bunların onu aştığını düşünüyor ve dilsizce acı çekiyor...

"Djuna, başına gelen her şeyi anlat bana. Açlığını bir türlü kafamdan atamıyorum. Kasılmaları kendi midemde hissediyorum."

"Annem öldü," diye sürdürdü Djuna anlatmayı, "erkek kardeşlerimden biri sokakta oynarken kaza geçirip topal kaldı. Bir başkası da tımarhaneye kapatıldı. Kimseye zarar vermemişti. Savaş çıkınca, çiçekçilerden aşırdığı çiçekleri yemeye başlamıştı. Tutuklandığı zaman, çiçekleri dünyaya barış getirmek için yediğini söyledi. Eğer herkes çiçek yese, dünyaya barış egemen olur, dedi. Kız kardeşimle beni bir yetimhaneye yerleştirdiler. Oraya götürüldüğümüz günü çok iyi hatırlıyorum. Bir gece önce rüyamda nefis kokularla dolu, som altından bir Çin pagodası görmüştüm. Pagodanın çatısında mekanik bir kuş vardı ve sürekli aynı şarkıyı söylüyordu. Hep o şarkıyı duyuyor, o kokuları alıyordum; bunlar bana, yetimhanede sırtıma zorla önlük geçiren kadınların nasırlı ellerinden çok daha gerçek geliyordu. Ah, o giysilerin griliği! Bir de, o pencereler! Sadece normal pencere olsa, razıydım. Ama dar ve uzundular, Lillian. Bu daracık, uzun pencerelerden gördüğün her şey değişiyordu! Gökyüzü bile sıkıştırılmış, sınırlandırılmıştı. Benim için bir zindan penceresiydi onlar. Yiyecekler esmer, tatsızdı; balçık gibi. Çocuklar birbirine karşı acımasızdı. Bizi ziyarete gelen olmazdı. Bir de, geceleri yatakhaneleri dolaşan şu yaşlı bekçi. Sık sık battaniyelerimizi kaldırır, bizi gözleriyle... bazen de daha fazlasıyla okşardı. Biz küçük kızlar için gece iblisi olup çıkmıştı."

Bir sessizlik oldu; Lillian'la Djuna'yı, gece iblisine dönüşmüş gece bekçisini korkuyla dinleyen, iki küçük kıza dönüştüren bir sessizlik: Bir insanın günah öğretmenine, çocuğun

koruyucu kabuğunu kıran, masumiyeti delip gencecik yatağı kirleten zalime dönüşmesi.

"Yetimhanenin sapığı," dedi Djuna, "aynı zamanda da gardiyanımız; çünkü büyüdükçe, geceleri sıvışıp oğlanlarla buluşmak istiyorduk ve anahtarları şakırdatıp bizi durduran oydu. Ama ona yasak değildik elbette... gözü üstümüzdeydi; üstelik bizi sokaklardan böyle gözü dönmüşçesine uzak tutması, yetimhanedeki kadın görevlilerin takdirini toplıyordu. Ailelere bizi evlat edinme izni tanınıyordu. Ancak çocuğun gıda masrafı olarak aileye ayda otuz beş dolar ödendiği için, başvuranların çoğu bu otuz beş dolara tamah edenlerdi. Bir sürü çocuğun derdiyle boğuşan, fakir aileler yenilerini 'edinmek' üzere geliyorlardı. Yetimler bu evlere gidiyor ve bir kez daha aldatıldıklarını anlıyorlardı. Çünkü, en azından yetimhanede kendimizi kandırmaz, sevgi umutları beslemezdik. Oysa evlatlık alınma konusunda sayısız hayalimiz vardı. Bir aile bulacağımıza inanırdık. Bu ailelerin zaten çocukları olduğu aklımıza bile gelmezdi. Deli gibi istenen, özlenen çocuk olacağımızı sanırdık! Bu evlerden birine yerleştirildim. Karşılaştığım ilk şey, evdeki çocukların bu davetsiz misafire karşı sergiledikleri kıskançlık oldu. Öz evlatlara bolca sunulan sevgi gösterileriyse yüreğimize saplanan bir bıçaktı. Kendimi daha da terk edilmiş, eskisinden çok daha yetimleşmiş hissettim. Anne ya da baba çocuklardan birini her kucaklayışında öyle büyük bir acı çekiyordum ki, sonunda dayanamadım ve gerisin geri yetimhaneye kaçtım. Tek dönen ben değildim. Bu evlerde, duygusal açlık yetmezmiş gibi gıdasız da kalıyorduk – yetimhaneden alınan ödenek, bütün aileye harcanıyordu. Böylece son hazinemi de yitirmiş oldum: rüyalarımı. Çünkü rüyalardaki hiçbir şey tanık olduğum, daha doğrusu seyrettiğim insan sıcaklığının yerini tutamazdı artık. İşte şimdi tam anlamıyla yoksullaşmış, sıfırı

tüketmiştim, çünkü kendime bir dost, bir yandaş yaratmam olanaksızdı artık."

Djuna'nın bütün varlığını ele geçiren bu açlık, kanını incelten, kemiklerinin arasına sızan, saç diplerine saldıran, cildine hiç geçmeyecek bir kırılganlık veren bu açlık öylesine şiddetliydi ki, bütün benliğine, özellikle de gözlerine asla silinmeyecek bir damga vurdu. Daha sonra yaşamının değişmesine, arzularının gerçekleşmesine karşın, yüzündeki bu aç görüntü hep kaldı. Onu hiçbir şey tam anlamıyla doyuramaz gibiydi. Özü güneşten, gıdadan, havadan, şefkatten, aşktan mahrum kalmıştı. Onların yerini de özleyen, şiddetle arzulayan, açılmış gözenekler, emmeye hazır, anlaşılması güç, süngersi hücreler almıştı. Gerçeklikle, yani mutlak yoksunlukla hayal gücünün sınırsız zenginliği arasındaki uçurumun bütünüyle kapanması asla mümkün olmayacaktı. Djuna'nın yoklukta, boşlukta, çıplaklıkta yarattığı şey, ona sunulan her şeyi gölgelemeyi sürdürdü; o iri, alabildiğine mavi gözleri de uçsuz bucaksız açlığını haykırmayı.

Gözlerdeki, derideki, beden ve ruhtaki bu açlığı, başkalarını suça, soyguna, tecavüze, barbarlığa iten, savaşlara, akınlara, yağmalara, cinayetlere yol açan bu açlığı Djuna buluğ çağındayken, bir simyager gibi, aşka dönüştürdü.

Djuna artık sahip olamadığı her şeydi: anne, baba, kuzen, ağabey, dost, sırdaş, rehber ve herkesin can yoldaşı.

Bu soğurma gücünü, birikmiş özlemleri doyurmak için hırsla, sınırsızca emen bu doymak bilmez süngeri, başkalarının ihtiyaçlarını algılayan bir radar, bir alıcı olarak kullandı. Gereksinim ve açlık, Djuna'yı besleyen gıdalar oldu. Hiçbir yoksulluğun kurutamadığı göğüsleri, insanları aydınlatma sütüyle, kendini onlara adama sütüyle yüklüydü.

Bu açlık... aşk oldu.

Buram buram kadınsılık kokan giysilere, tüllere, fırçalara,

eldiven ve parfümlere, manşon ve yüksek topuklara bürünürken, içinde (her şeye karşın) ateşli bir dünya âşığını gizliyordu; tıpkı aşkının nesnesi karşısında heyecanlanan, canlanan ve ancak yüreğindeki aşkın yumuşaklığı sayesinde güçlü olabilen bir erkek gibi, bütün dünyayı kucaklamaya hazır olan bu varlık da, sınırsız sevme gücü sayesinde gittikçe güçlendi. Djuna erkeklerin ve kadınların güçlülüğüne değil yumuşaklığına, doygunluğuna değil açlığına, bolluğuna değil yoksunluğuna âşıktı.

***

Sonra, birbirlerinin en derin noktasıyla temas kurdular; Djuna Lillian'ın duygu depremine, onu yok eden, engellere doğru savuran merhametine dokundu, Lillian ise Djuna'nın aydınlatma gücüne. Birbirlerine gereksinimleri vardı. Djuna, Lillian'ın her patlamasında, yüreğinin derinliklerinde bir sevinç duyuyordu, çünkü kendisi devinimlerini, duygularını bir suretin, bir kabuğun ardına saklayan biriydi: bir Doğulu gibi. Lillian patladığı zaman Djuna'ya asıl kendisi hafiflemiş, uzun zamandır içinde tuttuğu biçimler, şiddet yüklü duygular havaya saçılmış gibi geliyordu. Kendi yıldırımlarının, kendi isyanlarının, öfkelerinin hiç olmazsa bir kısmını boşaltmış gibi. Djuna içinde bir tane de Lillian taşıyor, ama ona bir anlık bir özgürlük bile tanımıyordu; dolayısıyla, Lillian'ın gazabını, isyanlarını salıvermesi, Djuna'yı garip bir biçimde özgürleştiriyordu. Ama kasırganın ardından, Lillian kendini yaraladığı ya da (daha kötüsü) sakatladığı zaman (savaşın ve infilakların bedeli vardır), Djuna'ya ihtiyaç duyuyordu. Çünkü hüsran, çaresizlik, kaos Lillian'ı kuşatıyor, boğuyordu. O da buna karşılık acıya saldırmak istiyor, ama bunu öyle gözü dönmüşçesine yapıyordu ki, kendi canını daha fazla yakıyor-

du. İşte o zaman, Djuna ona sokuluyordu: Lillian'a saplanan okları çıkartmak, zehiri temizlemek, hapishane kapısını açmak, tuzağın yayını kaldırmak, korumak, yaralıya kan ve huzur nakli yapmak için.

Boğulan Lillian'dı, son anda yetişip onu kurtaran da Djuna. İşte bu tehlike anlarında Lillian tek bir şeyden emin oldu: Djuna'ya sahip olmak zorundaydı.

Bir bildiriydi sanki: Oksijene ihtiyacım var, dolayısıyla odama biraz oksijen kilitleyeceğim ve onunla yaşayacağım.

Böylece Lillian ona kur yapmaya başladı.

Armağanlar getirdi. Parfümler, takılar, giysiler taşıdı. Yatağın üzerini hediye paketleriyle kapladı. Djuna'nın bütün mücevherleri takmasını, bütün parfümleri aynı anda koklamasını, bütün giysileri sırtına geçirmesini istiyordu. Djuna bir masaldaymış gibi armağana boğulmuştu, ama bunlardan bir masal tadı alamadı. Sanki her armağandan küçük, görünmez bir esaret zinciri sarkıyordu, ya da bir cebren alma, borçlandırma ve hükmetme sicimi. Bu eşyaları kullandığı sürece eli kolu bağlanabilir, asla çekip gidemeyebilirdi. Altın bir örümcek bu armağanlarla birlikte, bir sahiplenme ağı örmekteydi sanki. Lillian'ın uzattığı tek şey nesneler değildi, kendi özünden dokuduğu altın ağlardı – tutmak, kıskıvrak yakalamak için. Djuna'nın elde etmeyi düşlediği masal hediyeleri değildi ki bunlar! (Parfümler, kürkler, mavi şişeler, parlak lameler, vs. aldığı sayısız rüya görmüştü.) Masaldaki peri, armağanları ayağının dibine serer, sonra da ortadan yok olurdu. Masallarda ve rüyalarda ne vererek ezen olurdu, ne de borçlanan.

Lillian gözden yitmiyordu. Lillian giderek daha çok var oluyordu. O, çocuğunu kendi özüyle giydirmek isteyen anneydi artık; ayakkabıyı ya da terliği sevdiğinin ayağına kendi eliyle geçirmek, böylece bu ayaklara sahip olmak isteyen âşık-

tı. Elbiseler Djuna için seçilmemişti, onlar Lillian'ın kendi zevki doğrultusunda Djuna'ya uygun gördüğü kılıklardı.

Neşeyle, görkemle başlayan bir armağan gecesi, giderek ağırlaştı. Lillian bu sunulara kendinden çok fazla şey katmıştı. Odaya Miro'nun sirk resimlerinden fırlamış parçacıklar gibi saçılan, uçuşan, titreşen, hoplayıp zıplayan armağanlarla nefis ama tutsak bir geceydi. Djuna tadını çıkarmak istiyor, yapamıyordu. Lillian'ın cömertliğine, genişliğine, bolluğuna ve ihtişamına bayılsa da, korku peşini bırakmıyordu. Çocukken, Noel'de aldığı hediyeleri anımsadı, özellikle de rengârenk kurdelelerle bağlanmış olan o kapalı, gizemli kutuyu. Bu kutunun gizemi onu çay fincanları, oyuncak bebekler gibi bütün o açık, ortada, bildik hediyelerden çok daha fazla etkilemişti. Kutuyu açmış, içindeki gergin yaylardan fırlayan çirkin, kaba saba iblisin suratına çarpmasına ramak kalmıştı.

İşte, bu armağanların arasında da bir iblis gizli; Lillian'ın canını yakan, benimkini de acıtacak olan bir şeytan. Nereye gizlendiğini bilmiyorum. Onu henüz görmedim, ama burada!

Eski efsaneleri, sevdiği kıza kavuşmadan önce canavarı öldürmesi gereken şövalyeleri düşündü.

Burada canavar yok, dedi içinden; yalnızca boğulan ve son bir umutla bana yapışan bir kadın var... onu seviyorum.

Lillian, akşam canlı renklere, şıngırtılı takılarına bürünüp de yüzü vahşi bir yaşama hırsıyla dolunca, Djuna şöyle dedi: "Sen tutkulu, ihtiraslı bir yaşama yazgılısın."

Beyaz bir zenciye benziyordu; doğal salınımlar, zevk ve arzu dalgalanmaları için yaratılmış bir beden. Capcanlı yüzü, hırslı ağzı, kışkırtıcı, alaycı bakışları, her şeyi şehveti haykırıyordu. Gözlerinin altında halkalar. Sanki âşığının yatağından çıkıp doğruca buraya gelmişti. Gövdesinden buram buram enerji tütüyordu.

Oysa şehvet bu kadının içinde felç olmuştu. Djuna onu aynaya götürmek, yansısını göstermek isteyince, Lillian'ın korkudan donup kaldığını gördü. Katı, sofu bir kazığa geçirilmişti. Bunu açıkça hissedebiliyordunuz; ağır, gümüş bir bekâret kemerinin o yumuşak, dolgun bedenini sımsıkı sardığını da.

Kendine, tıpkı Djuna'nınkine benzeyen siyah, dantel bir gecelik aldı. Sonra, Djuna'nın kişiliğinden, ruhundan izler taşıyan her şeyi istedi: Djuna'nın bilezik biçimindeki kol saatini kendi bileğine bir kelepçe gibi geçirmek, Djuna'nın giysilerini giymek.

(Djuna'nın aklına ilkel kabileler geldi; gücünü ele geçirmek için kabilenin en güçlü adamının ciğerini yiyen, filin uzun ömrüne sahip olabilmek için boynuna bir fildişi asan, cesareti için aslanın kafasını ve yelesini kuşanan, kuş kadar özgür olabilmek için bedenine kuş tüyleri yapıştıran ilkeller.)

Lillian gizem nedir bilmezdi. Onun için her şey ortada, belirgin, açık seçikti. Yüreğinde, kadınların o en sıradan sırlarına bile yer yoktu. Bir erkek kadar açık, dobra, dolaysızdı. Gözleri şimşek çakar ama gölge düşürmezdi.

***

Djuna'yla Lillian bir gece kankan seyretmek için bir gece kulübüne gittiler. Böyle anlarda Djuna kadın olduğunu unutur, dans eden kadınlara bir sanatçının, bir erkeğin gözleriyle bakardı. Onlara hayran kalır, güzelliklerinin tadını doyasıya çıkarır, kendini cilvelerin, siyah jartiyerlerle siyah çorapların, kar beyazı, dantelli jüponların oyununa bırakırdı.

Lillian'ın yüzü gölgelendi. Fırtına bulutları gözlerinde toplandı. Ve yıldırım düştü: "Erkek olsaydım, seni öldürürdüm!"

Djuna afallamıştı. Neyse ki Lillian'ın öfkesi, inlemelerde dağılıp gitti. "Ah, sana âşık olan o zavallılara acıyorum; çünkü sen bu kadınlara âşıksın!"

Ağlamaya başladı. Djuna onu kucakladı, avuttu. Çevredekiler şaşırmıştı; hiç beklenmedik, ürpertici bir kasırga karşısında olduğu yere mıhlanan yayalar gibi. İşte buradaydı, evreni altüst ediyor, sağdan soldan, büyük bir hırsla ve şiddetle saldırıyordu – peki ama, niçin?

Dans eden, çok güzel kadınlara bakan iki güzel kadın. Biri zevkle seyrederken, öteki olay çıkarıyor.

Lillian eve döndü, bir mektup kâğıdı kutusunun arkasına, kekelercesine karaladı: Djuna, beni bırakma; beni bırakırsan yolumu yitiririm.

Ertesi gün Djuna çıkıp geldi; bir gece önceki açıklanamaz fırtına yüzünden hâlâ kızgındı, sormak istedi: Sen dostum olarak seçtiğim kadın mısın? Yoksa sürekli yoluma çıkan, kaprisli ve şımarık, yalayıp yutan, bencil çocuk mu? Ama söyleyemezdi; bir kutunun arkasındaki bu karmaşık, çaresiz karalamaların, tek başına ayakta duramayan, sağa sola yalpalayan, eğilen, tökezleyen, dökülen, geri sıçrayan, kâğıdın kıyısından -bir uçak pistiymiş gibi- havalanmaya çalışan ya da kayışları kopmuş bir asansör gibi kâğıda düşen bu satırların karşısında, söyleyemezdi.

Sokakta öpüşen bir çift de Lillian'ı aynı şekilde çileden çıkarıyordu.

Onun çocuklarından söz ettikleri ve Djuna, "Gerçek çocuklardan hiçbir zaman haz etmedim, bir tek yetişkinlerin içindeki çocukları severim," dediğinde, Lillian atıldı: Çocuk sahibi olmalıydın!

"Ama analık duygularından yoksunum, Lillian, her ne kadar bu deneyimi tatmış olsam da. Şu sözde yetişkinlerin içinde öyle çok çocuk, öyle çok terk edilmiş yetim var ki. Oysa

sende, eh, gerçek bir anne olduğun için, gerçek bir analık kapasitesi var. Sen anaç birisin. Ben değilim. Ben yalnızca metres olmaktan hoşlanıyorum. Bir eş olmayı bile istemiyorum."

Bunun üzerine Lillian'ın bütün dünyası bir kez daha bir perendeye dönüştü, parçalandı; Djuna ise bu masum cümlenin yol açtığı yıkımı görünce, hayretler içinde kaldı. "Ben anaç bir kadın değilim," dedi Lillian, bu bir suçlamaymış gibi. (Her şey bir suçlamaydı.)

Sonra Djuna onu öptü, şakacı bir tavırla, "Eh, o zaman sen bir *femme fatale*'sın!"* dedi.

Zaten denetimden çıkmış, dev boyutlu bir yangını körüklemekten farksızdı. Lillian'ı kederlendirdi. "Yo, hayır, ben hiç kimseye zarar vermedim, kimseyi incitmedim," diye karşı çıktı.

"Biliyor musun, Lillian, bir gün oturup senin için bir sözlük yazacağım; küçük bir Çince sözlük. İçine de sana söylenen her şeyin yorumunu, doğru tercümesini koyacağım: Amacı seni yaralamak, aşağılamak, suçlamak ya da kuşkuya düşürmek olmayan, gerçek yorumu. Böylece, sana ne zaman bir şey söylense hemen bu küçük sözlüğe bakacak, hüzünlere gark olmadan önce, sana ne dendiğini güzelce anlayacaksın."

Küçük, Çince sözlük fikri Lillian'ı güldürdü. Fırtına dinmişti.

Birlikte yolda yürürlerken Lillian'ın en büyük takıntısı onlara bakan ya da onları izleyen biri olup olmadığını kontrol etmekti. Dükkânlarda, vücudunun dolgunluğunu kafaya takıyor, bunu bir nitelik olarak değil bir kusur olarak görüyordu. Sinemalarda, aşırı duygusallık ve gözyaşları. Bir lokantada, eğer geniş bir camın önünde oturuyor ve gelip geçenleri

* (Fr.) Baştan çıkartan, ayartan kadın; fettan. (ç.n.)

görebiliyorsa, hemen kara çalmalar, üstünkörü tahliller. Evren onun yenilmiş benliğinin çevresinde dönüyordu.

Ona bağlanan, gözünün içine bakan insanlara karşı saldırgandı; alınıp onu terk ettikleri zaman da, kırılıyordu. İlgi göremeyince fena halde yaralanıyor, oysa o ısrarcı, talepkâr tavırlarıyla insanlarda açtığı yaraları göremiyordu. Buyrukları herkesin tüylerini diken diken ediyor, başkaldırılara, misillemelere neden oluyordu. Daha görünür görünmez, uyumsuzluk yaratıyordu.

Ama hep ötekileri suçluyordu; dünyayı.

Sevgilileri sarmaş dolaş, birbirlerinin içinde kaybolup gitmiş durumda görmeye katlanamıyordu.

Sessiz erkekleri taciz ediyor, kışkırtıyor, zorla bir tartışmaya sokuyordu; ona ayak direyen, saldırgan erkeklerden nefret ediyordu.

Ve o utancı. Çorabındaki incecik bir kaçığı bile yiğitçe taşıyamazdı. Kopmuş bir düğme onu allak bullak etmeye yeterdi.

Djuna başka uğraşlara ya da insanlara gömülüp ona ilgi göstermeyi savsaklarsa, Lillian hastalanıyordu. Ama evinde, çevresi ailesiyle sarılıyken değil. Bir otel odasında, tek başına hastalanırdı ki, Djuna koşup gelsin, ona ilaçlar, tavuk çorbaları taşısın, gece gündüz onun yanında, kaprislerine zincirli kalsın; o zaman Lillian ellerini çırpar, itiraf ederdi: "Öyle mutluyum ki! İşte, artık tamamen bana aitsin!"

Yaz geceleri dışarıda bir erkek fahişe gibi salınmaktaydı; ucuz takılarını şıngırdatarak, geniş bir yatak gibi dağınık ve yumuşacık. Yaz geceleri geçip gidiyordu, ama Lillian'ın dünyayla arasındaki gerginlik, hayır.

Erotik anıları iştahla okuyordu; kafayı başkalarının yaşamlarına, aşklarına takmıştı. Fakat kendisi teslim olamıyordu; utanıyor, doğasının sesini kısıyordu, sonuçta da içinde dü-

ğümlenip kalan bütün bu arzular ve şehvet, gıptayla, kıskançlık zehriyle dolu yayığı çalkalıyordu. Cinsellik ne zaman o çiçekli başını kaldırsa, Lillian'ın içinden onu koparıvermek geliyordu; aklını karıştırmayı, başına bela olmayı kessin diye.

Bir yandan da bütün dünyayı, Djuna'yı, herkesi ayartmak istiyordu. Dudaklarından öpülmek istiyordu, böylece kendini dünyaya daha sıcak, daha ateşli bir biçimde kapatabilecekti. Alttaki bu kesintisiz, isterik akıntı onu besliyor, güçlendiriyordu. Nabız gibi atan, zonklayan duyumsal takıntının önünü kesmek; çekim gücünü yitirmiş bir mıknatıs, ölü bir rahim kadar iştahlı olan bu açgözlü aşkı önce kızıştırmak, hararetini zevkle yükseltmek, sonra da kapağını bir istiridye gibi kapatıvermek.

Suya gömülürken çevresindekileri de boğan, kendisiyle birlikte karanlığa sürükleyen birine benziyordu.

Djuna kendini sıcak bir güney rüzgârına yakalanmış gibi hissetti.

Bir süreliğine bir İspanyol adasında yaşamış ve tıpatıp bu izlenime kapılmıştı.

Ada dingin, gümüşsü, uyuşuktu, ta ki bir sabah Afrika'dan kopup gelen ve daireler çizerek esen o tuhaf rüzgâr çıkıncaya kadar. Durgun bir ılıklıkla, çiçek rayihalarıyla, sandal ağacı, *paçuli* ve tütsü kokularıyla yüklü bir halde adayı süpürüyor, sonra çevrintilere dönüşüyor, topladığı sinir uçlarıyla birlikte kuru, zayıf, ılık, kokulu girdaplar halinde dönüp durmaya başlıyordu – bir doruk noktasına, bir patlamaya ulaşmaksızın. Sürekli, inatla, saatlerce eserek, her insanın her bir sinirini ama salt sinirleri toplayarak, onları bu ölümcül dansta birbirine dolayıp kördüğüm ederek, uyuşturup çekerek ve girdabına katarak, bedeni hareket etme, ileri atılma ihtiyacıyla tir tir titreterek – bütün çekim gücünü ve yerçekimi duyusunu yitirinceye kadar. Varlık, rüzgârın bu delice valsi, yatıştırıcı sıcak-

lığı, baygın rayihaları yüzünden yönünü, berraklığını, saygınlığını kaybediyordu. Beden saatbesaat, bütün gün ve bütün gece bu sinsi, çevrintili ritme maruz kalıyor, yerçekiminin yok olduğu, bir tek sinirlerle cinsel isteklerin zonkladığı bu burgaçtan gerginleşiyor, devinip durmaktan bitap düşüyordu... üstelik boşu boşuna, anlamsızca; ara vermek yok, zirveye ulaşmak yok, diğer fırtınalardaki gibi büyük bir çözülme yok. Güç toplayan, biriktiren ama hiç boşalmayan bir gerginlik. Bir keresinde, tam kırk sekiz saat bir an olsun dinmedi; söz vererek, heyecanlandırarak, okşayarak, uykuyu, dinlenmeyi, soluklanmayı haram ederek esti, esti; sonra yine hiç gevşemeden, hiç soluklanmadan, çekip gitti...

Ah, Djuna bu şiddete, bu zorbalığa bayılmıştı! Şiddet, bir güney yeli olup çıkmıştı: alev alev yanan, sonra kuruyup büzüşen. Djuna bu şiddeti alkışlıyor, ondan keyif alıyordu, çünkü onu kendine mal edemiyordu. İşte bu şiddet şimdi onu ve Lillian'la kurduğu dostluğu yakıyordu: Herhangi bir şeye eklenmiş olmadığı, herhangi bir şey yaratmadığı için, bir inkâr tuzağıydı.

"Beni sen kurtaracaksın," derdi Lillian sürekli, ona sımsıkı tutunarak.

Lillian batan koca gemiydi, evet, Djuna ise küçük cankurtaran sandalı. Büyük gemi şimdi küçük sandala bağlanmıştı ve deli gibi yalpalıyordu, cankurtaran sandalıysa hızla su almaktaydı.

(Benden, yalnızca bir erkeğin verebileceği bir şeyi istiyor. Ama öncelikle, ben olmak istiyor ki, erkekle bağlantı kurabilsin. Erkeklerle iletişim kurma yetisini kaybetmiş. Bunu benim aracılığımla yapıyor!)

Birlikte yürürlerken, Lillian bazen Djuna'ya şöyle derdi: "Önüme düş de, yürüyüşünü göreyim. Kalçalarını sallayışın nefis!"

Lillian'ın önünde yürüyen şey, Lillian'ın yitirdiği, eril Lillian'ın içine hapsettiği dişiliğiydi. Varlığının en derin kuyularına gömdüğü kadınsılığı, Djuna'ya âşıktı; kuyunun ta dibindeki bu kadınsılığa ancak Djuna sayesinde ulaşabileceğini biliyordu: Djuna'nın dişi görüntüsünü kuşanarak, kalçalarını sallayarak, Djuna olarak.

Djuna Lillian'ın şiddetinden yararlanırken, Lillian da Djuna'ya bağışlanmış olan dişilik ayrıcalıklarından yararlanıyordu: Djuna'nın sevme, arzulama ayrıcalığından aldığı hazzı sömürüyordu. Onu Djuna'dan soluyor, emiyordu. Lillian, Djuna'nın benliğinde olup bitene ulaşamazdı, ama Djuna aracılığıyla azıcık da olsa tadına bakabilirdi.

"Bir oğlan tarafından canımın ilk acıtılışı," diye anlattı Djuna'ya, "okulda oldu. Ne yaptığını anımsamıyorum. Ama ağlamıştım. O ise bana gülmüştü. Ne yaptım, biliyor musun? Eve gidip erkek kardeşimin kıyafetini giydim. Kendimi o erkek çocuğu gibi hissetmeye çalıştım. O giysiyle doğal bir zırha, bir güç kostümüne bürünmüştüm sanki. Kendimi haklı, güvenli, küstah duyumsamamı sağladı; tıpkı o oğlan gibi. Sırf ellerimi cebime sokmak bile, kendimi mağrur hissetmeme yetiyordu. O zaman bir erkek çocuğu olmanın, asla acı çekmemek demek olduğunu düşündüm. Acı çekmenin tek sorumlusu, kız olmaktı. Duygularım daha sonra da değişmedi. Erkekler acıdan kurtulmanın yolunu bulmuş: nesnellik sayesinde. Yani, erkeklerin 'mantıklı olmak' dediği şey. Kocam, Lillian mantıklı olalım, dediğinde bilirim ki, benim hissettiklerimin hiçbirini hissetmiyordur, nesnel davranabilmektedir. Ne büyük bir güç! Bir şey daha vardı. İçimi o dehşetli, boğucu keder kapladığında, bundan kurtulmanın tek bir yolu olduğunu keşfettim: eyleme geçmek. Dışarıda bir savaş sürerken, evde oturup beklemek zorunda kalan kadınlar gibiydim. Savaşa katılıp içinde yer alabilseydim, ne bu kederi his-

sederdim ne de bu korkuyu. Son savaş boyunca, bir çocuk olarak, içim içime sığmadı: Ah, keşke Jean D'Arc olmama izin verseler! Jean D'Arc sırtına bir zırh geçirmiş, bir ata atlamış ve erkeklerle omuz omuza savaşmıştı. Onların gücüne sahip olabilmişti. Genç bir kızken, danslı bir partide beni dansa kaldırmalarını beklemek dayanılır gibi değildi; o kuşkulu bekleyiş, o güvensizlik: Yoksa beni dansa kaldıran çıkmayacak mı? Bunun üzerine, sırf o bekleyişe son vermek için öne atılırdım. Düşüncesizce saldırırdım. Benimki artık dehşetin, korkunun kışkırttığı, sürekli hamle yapmaya ittiği, korku ve güvensizlik anlarını delip geçmeye hazır bir kişilikti."

Djuna ona şefkatle baktı; gördüğü kişi güçlü, ezen, saldırgan Lillian değil, saklanan, gizlenen, ürkmüş Lillian'dı; zayıflığının çevresine bir duvar örmüş, üstüne delinmez bir zırh, aldatıcı bir kostüm geçirmiş olan Lillian.

Djuna, kalın zırhın içine saklanan Lillian'ı gördü, kadının çevresine saçılmış bütün o kırık dökük silahları da... onu düşmandan korumak bir yana, çok daha kötü yaralayan, acımasız, sivri parçacıkları. Zırh erimiş, yaralı kadın etini gözler önüne sermişti. Lillian da zayıflığını sezer sezmez eğilip zırhı toplamış, bedenine sarmış, eline de bir mızrak almıştı. Mızrak! Erkeğin mızrağı. Eyleme geçmenin, saldırmanın çözdüğü, dağıttığı tereddütler!

Lillian konuşurken bedeni değişti; hızla sökün eden sözcükler sökülüşü hızlandırdı. Kabuğu, örtüyü kaldırıyordu; savunma silahlarını, zırhı, tez canlılığı da.

Ansızın Lillian güldü. Gözyaşları arasında, güldü: "Çok komik bir olayı hatırladım. On altı yaşlarındaydım. Bana âşık bir oğlan vardı. Sessizce, utanarak âşık. Aynı okuldaydık ama evi epeyce uzaktaydı. Hepimiz bisikletle gezerdik. Bir haftalık bir tatilin başlayacağı gün, birlikte bisikletle iki kasaba arasındaki bir buluşma yerine gitmemizi önerdi. Bir haftalık ay-

rılığa katlanamayacak gibiydi. Böylece anlaştık: belli bir saatte evlerimizden çıkacak, yarı yolda buluşacaktık."

Lillian yola koyuldu. Önce, normal bir hızla. Oğlanın ritmini biliyordu. Oldukça rahat, sakin bir ritim. Asla telaş etmeyen. Asla aceleye getirmeyen. Başta, hızını oğlanınkine uydurdu. Onu, gülümsemesini hayal etti; mahcup tapınışını, Lillian'ı orada burada bekleyerek dışa vurduğu bu tapınmayı. Beklemek. Öne atılmamak, çağırmamak, yalnızca beklemek. Ve Lillian'ın geçip gidişini seyretmek.

Pedalları yavaşça, hülyalı çeviriyordu. Ama sonra, hoşnutluğunun ve iç huzurunun yerini endişe aldı: Ya gelmezse? Ya Lillian oraya ondan önce varırsa? Boş buluşma yerinin görüntüsüne, gerçekleşmeyen buluşmaya katlanabilecek mi? Orada, onunla buluşmayı başaramayıp tek başına kalırsa, içini güçlü bir motor gibi dolanan, gittikçe de hızlanan heyecanı ne yapacaktı peki? Korku onu iki seçeneğe yönlendiriyordu. Hemen durup geri dönmek ve olası bir hayal kırıklığıyla yüzleşmekten kurtulmak, ya da pedallara asılıp o sancılı, kuşkulu bekleyiş sürecini çabuklaştırmak: ikinciyi seçti. Yaşama karşı güvensizliği, arzularını tanımlama ve doyurma, bir hayali gerçekleştirme, bir fanteziyi yaşama olasılığından kapıldığı dehşet Lillian'ın bisikletini hızlandırdı, insan bedenini, insan gücünü aşan bir hıza ulaştırdı.

Buluşma noktasına oğlandan önce vardı. Korkusunda haklı çıkmıştı! Dehşetin onu nasıl kanatlandırdığını, kollamaya çalıştığı ritmi nasıl bozduğunu hesaplayamıyordu. Korktuğu başına gelmiş, kendini bomboş bir randevu yerinde bulmuştu; bunun üzerine oğlan, hayalperesti kovalayan, taciz eden o görünmez imge, asla gerçekleşmeyecek bir serap olup çıktı. O delikanlı artık hayalciyi elinin tersiyle iten gerçeklik, kursakta kalan hevesti.

Oğlan az sonra çıkıp gelebilirdi. Uyuyakalmış olabilirdi,

hatta hiç görünmeyebilirdi. Lastiği patlayabilirdi. Hiçbirinin önemi yoktu. Hiçbir şey Lillian'ın kendisini, balkonda bekleyen Juliet değil de, ona ulaşmak için havaya sıçrayan Romeo'ymuş gibi hissetmekten alıkoyamazdı. O sıçramış, Romeo'yu oynamıştı ve bir kadın sıçradığı zaman, yalnızca bir boşluğa düşerdi.

Daha sonra bu, iki bisikletin, bir yolun, birbirinden ayrılmış iki kasabanın acıklı öyküsü olmaktan çıkıp karartılmış bir odanın, zevki ve birleşmeyi kovalayan, birbirinin içinde erimenin yolunu arayan bir erkekle bir kadının çarpıcı öyküsü oldu.

Başlarda, sırtüstü yatıp karanlıktan, çözülmekten doğacak ve onu ele geçirecek olan zevki hayal etti. Oysa onu kuşatmak için karanlıktan fırlayan şey, zevk değildi. Korkuydu. Korku karanlıkta şaşkın, karmaşık devinimler yapıyor, zıt güç akımları, kısa devreler yaratıyordu – zevk değil. Bir boşluk duygusu, bozulmuş bir ritim: erkeklerin bir fahişeyle yattıktan sonra hissettikleri duygu.

Ezik kadın figüründen, o edilgen, kabullenici karaltıdan, gergin ve endişeli bir gölge yükselmişti; var gücüyle pedal çeviren, güvensizliğinden kurtulmak için (tıpkı yitirecek hiçbir şeyi kalmamış, gözü kara bir savaşçı gibi) öne atılan, balıklama dalan ama bu pervasızlığına ayak uyduracak, onunla birleşecek bir eş bulamadığı için de yenilen bir kadının gölgesi. Kadının bir parçası bu evliliğe, bu birleşmeye katılmamış, erkeğe teslim olmamıştı. Peki ama, erkek kılığına giren ve kederi boğmak için baskın erkek rolünü üstlenen şey, kadının bir parçası mıydı yoksa korkunun gölgesi mi? İyi ama, erkek kıyafeti giyen ve bisikleti deli gibi süren, kadın değil miydi?

***

Jay. Oturduğu masada şarap lekeleri. Mavi gözleri, Çinli bir bilgenin gözleri kadar anlaşılmazdı. Bütün cümlelerini bir tür mırıltıyla bitirirdi, sanki ayağını sesinin pedalına dayıyor, bir yankı, bir titreşim yaratıyordu. Böylece hiçbir cümlesi ansızın bitmemiş oluyordu.

Barda otururken çevresinde bir anda bir iklim, tropikal bir gün yarattı. Lillian olanca gerginliğine karşın, hissetti bunu. Erkek yaslandığı bar tezgâhında, o yuvarlanan sesiyle tabağa vuran gümüşün sert, kesik çıtırtısını, bardakların buzsu tınısını, tezgâha fırlatılan paranın gevrek hışırtısını eritiyor, sıvılaştırıyordu.

Uzun boyluydu, ama boyunu aynen paltosu ya da şapkası gibi kayıtsızca, gevşekçe taşırdı; hepsi de hafiflik ya da çevikliğe gereksindiği an elinden atabileceği, yere bırakabileceği nesnelerdi sanki. Bedeni iri, yontulması tamamlanmamış, henüz bitirilmemişçesine kaba sabaydı; anlık ruh halleri, değişken zevkleri ve talihi kadar da gelişigüzel.

Bir şey içecekmiş gibi yumuşak, hayvansı ağzını araladı. Ama (içki niyetine Lillian'ın yüzünü, sesini yudumlamış gibi), "Mutluyum. Çok mutluyum," demekle yetindi. Sonra gülmeye başladı, başını bir ayı gibi sallayarak, taşımakta zorlanırcasına bir o yana bir bu yana devirerek, güldü, güldü. "Elimde değil. Gülmeden duramıyorum. Çok mutluyum. Dün geceyi burada geçirdim. Noel'di ve benim otele verecek param yoktu. Bir önceki gece de bir sinemada uyudum. Beni görmezden geldiler, yattığım yeri süpürmediler. Sabah sahnedeki piyanoyu çaldım. Müdür öfkeden köpürerek içeri daldı, sonra durup dinledi, sonra da bana bu akşamdan geçerli olmak üzere bir kontrat imzalattı. Tanrım, Lillian, Noel'in bana herhangi bir şeyi getireceğine dünyada inanmazdım, ama bak seni getirdi!"

Lillian'ın yaşamına nasıl da usulcacık sızıvermişti; bar ma-

salarının üzerine, zarfların arkasına acı, keskin karikatürler çizip dururken, serserileri, ayyaşları, toplum dışına atılmışları karalarken sessizce, sakince yaşayıp giden birine benzerdi.

"Demek bir piyanistsin... benim olmam gereken şey, yani. Fena sayılmam, ama bende ne o hırs var ne de o gayret. Bir yandan da ressam olmak istedim. Yeterince çalışsaydım, yazar da olabilirdim. Bir aralar oyunculuk da yaptım. Galiba bu türün yeryüzünde kalan son temsilcisiyim. Neden beni seçtin Lillian?"

Kalabalıkta ayırt edilemeyen, yığınların içinden sıradan biri gibi geçen bu sessiz, dalgın, şapkasını bir yana eğmiş erkek, gördüğü her şeyin tadını doyasıya çıkaran bir aylak gibi hiç acele etmeyen, ayaklarını hafifçe sürüyen bu adam Lillian'a neden aç, susuz ve terk edilmiş görünüyordu?

Karşısındaki Jay'in, o güneyli bıçkınlığının, peş peşe devirdiği kadehlerin ardında neden yolunu yitirmiş bir erkek görüyordu?

İçki kadehlerinin arkasında bir işçi gibi oturur, bardaki fahişelerle bir at arabacısı gibi konuşurdu; onun yanında herkes rahat, teklifsizdi. Varlığı Lillian'ın içindeki bütün gerginlikleri çekip alıyor, iradesini yutuyordu. Güney yeli gibiydi: sevinç ve bolluk taşıyan, ferahlatan, eriten, yumuşatan.

Tanıştıklarında, ona doğru yürüyen erkeğe bakarken Lillian, hiç durmayacakmış, ona, doğruca varlığına doğru yürümeyi sonsuza kadar sürdürecekmiş duygusuna kapılmıştı; yumuşak, tembel yürüyüşü, kedi mırıltılı sesi ve hafif aralık dudaklarıyla kadının benliğine dalıverecekti sanki.

Jay'in sesini duyamıyordu. Erkeğin sesi Lillian'ın tenînden yuvarlanıp gidiyordu; bir okşayış gibi. Lillian bu sese karşı güçsüzdü. Erkekten çıkıp kadının içine dalıyordu. Kulaklarını tıkayabilirdi elbette, ama o ses yine de Lillian'ın kanına girmenin, kanını kaynatmanın bir yolunu bulurdu.

Elbisesi erkeğin odasında yere düştüğü an, her şey yeniden doğdu.

"Kendimi çok alçakgönüllü hissediyorum, Lillian, ama bu öyle güzel, öyle güzel bir duygu ki," dedi erkek. 'Güzel' sözcüğüne bir olgunluk katıyor, bu da bütün odanın bir kor gibi ışımasına yol açıyordu; çıplak pencereye, bir kancadan sarkan yün gömleğe, sırayla yudumladıkları o tek kadehe çok daha sıcak bir renk veriyordu.

Güneş sarı perdenin arkasından içeriye sızdı: her şey tropikal bir akşamüstünün renklerine battı.

Küçük oda, vadiye gömülmüş derin bir ırmak yatağıydı şimdi. Ilık pus ve ılık kan; Jay'in yüzünü kızartan, kanını ağırlaştıran, koyu sarhoşluk. Genişleyen, büyüyen cinsel uzuvlar.

"Sen geldiğin an, ben zafer sarhoşuyum." Yatağın içinde takla attı; iki ya da üç tane. "Harika bir şarap bu, Lillian. Hadi, başarısızlığıma içelim. Bundan en küçük bir kuşku duyulamaz, yani hangi konuda olursa olsun beceriksizin teki olduğumdan."

"Başarısız olmana izin vermeyeceğim," dedi kadın.

"Senin bir şeyi istemen onu gerçekleştirmeye yetermiş gibi konuşuyorsun."

"Evet, yeter."

"Senden ne beklediğimi bilmiyorum. Mucizeler bekliyorum." Başını kaldırıp haylaz, sonra alaycı, sonunda da yine ciddi gözlerle kadına baktı: "Ben boş hayaller kurmam."

Ağır omuzları devrik, başı öne eğik, öylece oturdu, ama Lillian o anlık, uçucu parıltıyı, bir anlık umudu görmüştü; yazgısına karşı takındığı kayıtsızlığı bir saniyeliğe delip geçen bir inanç kıvılcımı, bir şimşek çakımı. Lillian ona sımsıkı tutundu.

***

Jay: yeraltındaki ecinni, şeytan, keçi gövdeli erkek başlı tanrı, anneye bağımlı zampara, iflah olmaz çapkın. Göz alıcı yeteneğiyle, büyük bir keyif alarak yaptığı resimler: renklerin kazara oluşturduğu mucizeler; boyayla oynanan bir oyunda ortaya çıkan ve insanda zevkli bir sarsıntı yaratan görüntüler. Çabanın, disiplin gereksiniminin ya da doğum sancısının başladığı yerde, resim yapmayı keserdi. Doğaçlama yapmasına, kendini ve başkalarını şaşırtmasına, gerinmesine, gülmesine, cilveleşmesine izin verildiği zaman coşar, dans ederdi, ama incelemesi, gelişmesi veya dizginlemesi gerektiğinde, zorlandığını ya da tekrarladığını hissettiği an, dururdu. Rol yapıyordu; ondan daha çetin bir sahne istenmediği sürece, özgürce, zorlanmaksızın, duyguyla oynuyordu, fakat provalardan, yorgunluktan, en küçük bir çaba ve zahmetten özenle sakınıyordu. Dost aramaz, geleni kabullenirdi.

Kendini şu âna adamıştı. Dostuyla olmak, dostuyla içmek, dostuyla konuşmak, yarın yapılması gerekeni unutmak; zamanını ya da enerjisini isteyen hiçbir şeyle yüzleşemiyordu. Buna hazırlıklı değildi. Uyanık olması gerekirken uyuyordu, enerjisi gerektiğinde yorgundu, çağrıldığı yerde yoktu. Bir arkadaşının en ufak beklentisi, en önemsiz zorunluluk tabanları yağlayıp tam aksi yöne koşmasına yetiyordu. Ancak alınacak bir haz varsa bir arkadaşına giderdi. Zevk bitip gerçeklik başladığı an oradan ayrılırdı. Bir kaza, bir hastalık, yoksulluk, bir kavga – Jay'i oralarda asla bulamazdınız.

İklimi kokluyordu sanki: İyi mi, bakalım? Havada zevkin kokusu, zevkin renkleri var mı? Genişleme, unutma, kendini koyuverme, eğlence? O zaman, kalıyordu. Güçlükler? Hemen sıvışıyordu.

***

Lillian ile Jay.

Merhametsiz bir kış günüydü. Rüzgâr onları köşe başlarında kıstırıyordu. Kar yakalarından içeriye kayıyordu. Birbirleriyle konuşamıyorlardı. Bir taksiye bindiler.

Arabanın camları buz tutmuştu, böylece dünyadan büsbütün kopmuş oldular. Küçük, karanlık ve hıktı. Jay yüzünü onun kürküne gömdü. Ufaldı, dertop oldu. Kendini edilgen, yumuşacık yapmak gibi bir yeteneği vardı, öyle ki, bir anda boyunu posunu, kilosunu yitiriverdiğini görürdünüz. İşte şimdi de öyle yaptı, yüzünü Lillian'ın kürküne soktu; Lillian taksinin karanlık, küçük içi olup çıkmıştı ve erkeği dünyadan saklıyor, koruyordu. Burada soğuk onlara ulaşamazdı; ne kar, ne rüzgâr, ne de gün ışığı. Erkek ona sığınmıştı, o da erkeğin başını göğsünde taşıyordu; gevşeyen bedenini, kürkün cebine sığınmış olan ellerini de. Lillian artık Jay'i koruyan kürk, cep, ısıydı. Kendini uçsuz bucaksız, güçlü, sınırsız hissetti; kollarını, kanatlarını açan hudutsuz ana, erkeği gideceği yere taşıyan kartal; onun sığınağı, barınağı, kimselere söylemediği gizlenme yeri, çadırı, gökyüzü, battaniyesi.

Erkeğin ses geçirmez anası, sarsıntı işlemez anası!

Bu tutku, diğerinden daha sıcak, daha güçlü olan bu ihtiras, cinsel isteği yok eden ve cinsel isteğin kendisi olup çıkan, sarıp sarmalamak, kuşatmak, muhafaza etmek, güçlendirmek, ayağa dikmek, bütün ihtiyaçlarını karşılamak için çırpınan, hiç azalmayan, sınır tanımaz tutku. Jay gözlerini yumdu. Kadının ılıklığında, kürkünde az kaldı uyuyakalıyordu. Kürkü okşadı, pençelerden korkmadı, kendini bıraktı; bu teslimiyetin yarattığı coşku dalgalarıysa kadını mest etti, sevinçten çıldırttı.

***

Jay genellikle beğenisine uygun, renkli gömlekler giyerdi. Bir keresinde beyaz bir gömlek giydi, çünkü armağan olarak verilmişti. Gömlek ona yakışmadı. Akla kara ona yakışmıyordu. Yalnızca ara renkler.

Lillian onun yakınında oturuyordu; az önce ortak yaşamlarını tartışmışlardı. Jay çalışamadığını itiraf etti. Kendini tekrarlamayı kaldıramıyor, bir "patrona" ve bildik çalışma saatlerine tahammül edemiyordu. Ciddiliğe katlanamıyordu.

"Boş gezenin boş kalfası mı olacaksın?"

"Tamam, ben de bir aylak olurum."

"Aylakların karısı olmaz," dedi Lillian.

"Olmaz," dedi erkek. Başka da bir şey eklemedi. Eğer Lillian çaba harcamayı gerektirseydi, erkek ondan da ânında vazgeçerdi.

"Bu durumda benim çalışmam gerekiyor," dedi kadın. "Birimiz çalışmak zorunda."

Jay sesini çıkarmadı.

Lillian hem bu sahnenin yabancılığından, olağandışılığından hem de beyaz gömleğin âşinalığından rahatsız olmuştu. Beyaz gömlek onu erkeğin sözlerinden çok daha fazla huzursuz etmişti. Birden, anladı. Beyaz gömlek ona kocasını anımsatıyordu. Kocası paltosunu sırtına geçirmeden hemen önce, Lillian gömleği görür, anlaşılması güç, puslu bir duyguya kapılırdı: Bu beyaz gömlekle ne kadar da düz ve katı görünüyor. Siyah-beyaz. Kesin, kolalı ve hep aynı. İşte, yine karşısındaydı. Beyaz gömleği beğenip beğenmediğinden hiç emin olamamıştı. Bu gömlekten otorite, tartışılmaz bir rehberlik, dayatmacı bir yorum yansıyordu. Şimdiyse, bir kez daha, garip bir duyguyla beyaz gömleğe bakmaktaydı, ancak bu gömleğin içinde hiçbir şey yoktu: ne katılık, ne gergin omuzlar ne

de bir erkek. Lillian ona yaklaşsa, dokunsa, eline kırılgan, peltemsi, titrek bir şey değecekti: bu gömleği tutan şey, bir erkek bedeni değildi. Lillian ansızın her şeyi göze alıp bu gömleğe saldırsa, tos vursaydı, gömlek çöker, geride kumdan, dökülen kum taneciklerinden, alçak kahkahalardan ve ele geçmez, uçucu aşktan başka bir şey kalmazdı.

Kocanın beyaz gömleğine bir kere başını yaslamış, düzenli, güçlü kalp atışlarını duymuştu, oysa şu karşısındaki gömleğin altı bomboş gibiydi; Lillian yumuşak kum tepeciklerinden aşağıya, daha da yumuşak, daha kaygan, usulca yer değiştiren kumullara yuvarlandığı bir rüyadaydı... Başı döndü.

Güçsüzlüğünü haykıran beyaz gömleğe dokunmaktan, oradaki uysallığı, boyun eğişi ve kumu hissetmekten ölesiye korkarak, dikkatini üzerine çıktığı bu yeni ipe verdi, bin bir güçlükle kendini dengede tutmaya çalıştı.

***

Lillian onun düğmelerini dikerken, yalnızca kopan bir düğmeyi dikmiyor, erkeğin fikirlerinin, buluşlarının, yarım kalmış hayallerinin dağınık, bağlantısız parçacıklarını da birleştiriyordu. Örüyor, dikiyor, onarıyordu, çünkü erkek bağlantı ipliğinden, yamama becerisinden, sürekliliği ya da iletkenliği sağlayan kablo telinden yoksundu. Ağzından ilkel bir ok kadar zehirli bir sözcük kaçırdığında, bırakın panzehiri arama derdine düşmeyi, doğuracağı ölümcül sonuçları bile hesaplamazdı. Lillian onun düğmesini dikiyor, sakarlığının sağa sola saçtığı, kırdığı parçaları birleştiriyordu: gevşek düğmesinin yanı sıra erkeğin dağınık sözcüklerini de dikiyor, birlikte geçirdikleri günleri bir halı gibi ilmik ilmik dokuyordu; birlikte ürettikleri ve erkeğin yırttığı, havaya savurduğu sözcükleri, ruh hallerini. Jay'in giysilerini parçalayışı da tıpkı di-

lekleri, gezginciliği, avareliği, çevresel yolculukları gibi telaşlı, körlemesineydi. Lillian onun bağlılığının minicik kanıtlarını birbirine ekliyor, kendisinin o parçalanmış, yırtık pırtık aşkına ve inancına giydirebileceği bir elbise yapmaya çalışıyordu. Dikkatsiz, baştan savma bir makasın kesip biçtiği inancı onardı, dikti, ördü, yamadı. Erkek hor kullandı, fırlatıp attı; ona sunulan hazineleri değerlendiremedi, koruyamadı, elinde tutamadı. Sanki cepleri sürekli delikti; elindeki her şey kayıp gidiyor, kayboluyordu; armağanları, andaçları, geçmişe ait ne varsa, her şeyi yitirdi. Lillian onun ceplerini dikti; belki birlikte geçirdikleri günlerin bir kısmını, evin, yatak odasının, yatağın anahtarını koruyabilir diye. Ceketin yenini sağlamlaştırdı ki, yalnızlık Lillian'ı dağıttığı zaman erkek kolunu uzatıp onu yakalayabilsin, bir arada tutabilsin. Astarı dikti ki, paylaştıkları günlerin sıcaklığı, ilişkilerinin yumuşak iç zarından dışarıya sızmasın, uçup gitmesin.

Jay önceliği hep kendi isteklerine tanırdı; oysa Lillian henüz ne istediğini anlayamamış, kendi isteklerini tanımlayamamıştı bile. Jay'in uykusu vardı; Lillian'a da onun uzandığı, dinlendiği korunaklı karyola olmak düşüyordu. Sıcak bastığı zaman Lillian'ın aşkı Jay'i yelpazelemek, üşüdüğü zaman da ateş olup ısıtmak zorundaydı. Hasta olduğunda, gece gündüz, kesintisiz bir bakıma gereksiniyordu: gündüzleri hastalığı için, geceleri de kadının ilgisinden aldığı haz için.

Jay'in çaresizliği onu Lillian gibi bir kadın için "*homme fatal*"* yapıyordu. Bardağa, yiyeceğe uzanışı kararsız, uyuşuktu. Lillian'ın elleri bu güvensiz, vazgeçmeye hazır devinimi tamamlamak, eksikliği gidermek için uçuşurdu. Erkeğin herhangi bir şeye duyduğu açlık, kadını bir anda Alaattin'in si-

* (Fr.) Baştan çıkaran, fettan kadının karşılığı, ayartıcı, ölümcül erkek. (ç.n.)

hirli lambasına dönüştürüyordu: erkeğin rüyaları bile yerine getirilmeliydi.

Jay daha büyük engellere karşı, tam bir asker kaçağının tavrını sergilerdi. Alacağını istemek, kızgın ev sahibiyle yüzleşmek ya da hakkı olan bir ayrıcalığı talep etmektense hemen uzlaşır, yenilgiyi kabulleniverirdi. Tamir gerektiren bir evden taşınmak, belgeleri düzgün değilse ülkeden ayrılmak, bir başka erkek biraz fazla yaklaşmışsa, bir kadının yolundan çekilmek. Savaştan kaçmak. Geri çekilmek, teslim olmak.

***

Bazen Lillian kocasını anımsardı. O artık kocası olmadığı için, onun da hoşlandığı diğer erkekler kadar yakışıklı ve çekici olduğunu görebiliyordu; iyi ama, neden bir türlü, gerçek bir âşık gibi kadının benliğine, duygularına girememişti peki? Lillian kocasının her yönünü gerçekten sevmişti; âşık yanı hariç. Şimdi ona uzaktan, duru gözlerle bakınca, onu tek, ayrı bir birey olarak görebiliyordu. Erkek dimdik duruyordu; kendine yeten, erkeksi bir duruşu vardı. Doğal erkek iriliğini hiç yitirmemiş, kol kanat geren korumacılığını bir an olsun boşlamamıştı.

Oysa Jay... Lillian'a neredeyse topallayarak, insanda içgüdüsel olarak uzanıp tutma isteği uyandıran bir oğlan çocuğu gibi sendeleyerek gelmişti. İyi göremeyen, biraz beceriksiz, hafifçe tökezleyen bir erkek. Boyuna posuna karşın (Lillian'ın kocasıyla aynı boydaydı) bu çaresizliğiyle karşısındakinde daha ufak tefek, daha narin ve daha incinebilirmiş izlenimi yaratıyordu. Yaşama karşı yetersiz görünen erkekteki bu korku, bu korkuya kısılıp kalması, onun kurbanı olması nedense Lillian'ı etkiliyordu. Erkek bu güdükleşmiş benliğiyle,

daha küçük, daha zayıf boyutuyla, kadının benliğine girebilecek doğru orantıyı yakalamıştı sanki. Oraya girmek için yürüdüğü yol, kadının tutkusuydu. Lillian bir sığınak gibi açıldı, fakat içeriye girenin bir erkek (belli bir kuşkuyla baktığı bir erkek) olduğunun bilincinde değildi; ona sığınan bir çocuktu sanki. Çünkü kapıyı, sadaka dilenen bir dilenci gibi çalmıştı, teselli arayan bir kurban, yiyeceğe muhtaç bir aç gibi; Lillian da hiç kuşkulanmadan kapıyı açıverdi.

Onu bir an önce korumak, örtmek, savunmak telaşıyla gücünü onun tepesine dev boyutlu, bol yıldızlı bir çatı gibi uzattı; hudutsuz ananın sınırsızca genişleme, kapsama yeteneği, rolleri tersine çevirdi, kadına kol kanat geren o bildik erkek imgesinin yerini Lillian aldı.

***

Jay geldi; üşütmüştü. Başlarda önemli bir şey değilmiş gibi davransa da, yavaş yavaş çözüldü, eridi, su olup kadının içine aktı; yumuşadı, sevecenleşti, şımartılmayı bekleyerek öksürüğünü abarttı. Sonra, birlikte, iki aylak güneyli gibi kenti dolaştılar – erkeğin deyişiyle, nekahet devresindeki iki hasta gibi. Ve kadın onu şımarttı; gülerek, zamanı unutarak, acıkınca yiyerek, yağmuru değil, damlaları aydınlatan radyumlu güneş ışığını görerek, ıslak sokakların griliğini değil yalnızca donuk ışıltısını fark ederek. Erkek bir gramofon için ölüp bittiğini itiraf etti; alışverişe çıktılar, gramofonu alıp bir taksiyle eve getirdiler. Bu yakınlığın ılıklığında, bu hoşnutluğun konforunda derin, deliksiz uykular uyudular. Dokunduğu her şeye hoşnutluğunun büyüsünü katan, Jay'di. Ne kadar iyi bir jambon, ne leziz bir salata, şarap enfes, diyen Jay'di. Her şey iyi, lezzetli, kaliteli, doyurucuydu.

Kadına şimdinin, bu ânın tadını sunuyor, yarınla uğraşmayı ona bırakıyordu.

Yiyecekleri, renkleri doyasıya, iliklerine kadar tattığın an; soluk aldığın an. Tek bir zerresinin bile kopmasına, düşmesine, ayrılmasına ya da yitip gitmesine izin vermeden. Çünkü Jay sofraya yiyecekleri koyarken, gramofonu odasına yerleştirirken, Lillian'ı da elinden tutuyor, onu yaşanan şu âna getiriyordu.

Kadınla sevişirken, ona el koymaya ya da kölesi yapmaya çalışmıyordu. O, kadının içindeki âşıktı; tıpkı kadının içindeki çocuk gibi. Okşayışları, salt bir âşık olarak içeriye buyur edilmekten çok daha fazlasını istediğini, bunu şiddetle arzuladığını dile getirir gibiydi; amacı yalnızca kadının arzusunu doyurmak değildi, onun içine yerleşmek, orada kalmaktı. Lillian onu bir an bile dışarıda, uzakta hissetmiyordu. Oysa kocası onun dışında, az ileride durmuş, şehvetli bir erkek olarak arada bir onu ziyarete gelmişti. Jay'in yaptığı gibi gelip Lillian'ın içine yerleşmemişti; Jay onun içine uzanmak, orada kendini kaybetmek, eriyip ona karışmak istiyordu: Lillian'a bir tek gebeliğinde hissettiği o fiziksel bütünleşme duygusunu tattırmak. Kocasıysa ona yenilenmeye, yeniden doğmaya gelir, sonra da ondan ayrılıp erkeksi faaliyetlerine, dünyayla savaşımına dönerdi.

Lillian'ın içindeki bütün anaç ve dişi özlemler birbirine karıştı; Jay'in işte bu yumuşak karından, bu anaç zaaflardan içeriye girdiğini hissetti, oysa kocasının erkekliğini içeriye buyur etmemiş, yalnızca ziyaretine gelmesine izin vermişti.

Jay fahişelerden hoşlanıyordu. "Çünkü onlarla sevişmek gerekmiyor, onlara güzel mektuplar yazmak zorunda değilsin." Fahişelerden hoşlandığı gibi, onlardan ne kadar hoşlandığını Lillian'a anlatmaktan da hoşlanıyordu. Bütün bunları Lillian'la paylaşmak zorundaydı. Onu incittiğini bile bile her

şeyi anlatıyor, hiçbir şeyi saklayamıyordu. Gizlisi saklısı yoktu. Lillian onun sırdaşı, dert ortağı, işbirlikçisi, koruyucu meleğiydi. Ayrıntılara indiğinde, kadının ağladığını görmüyordu. Böyle anlarda kadına bir erkekmiş (ya da annesiymiş) gibi davranıyordu. Jay'in yaşamını seyretmek Lillian'ı eğlendirecekti sanki: "Ah, beni o sırada görebilseydin, büyük keyif alırdın!"

Jay ortak yaşamlarının yükünü, bu yaşamın temel malzemesini Lillian'ın sırtlanmasından memnundu. Öte yandan, erkeğe gelirken bu sorumluluk kabuğunu sıyırıp atması, erkekle birlikte çocuklaşması şarttı. Jay'in mizah anlayışı anlaşılmaz, karman çorman biçimler alabiliyordu.

En sevdiği oyun, başkalarının değer verdiği bir şeyi fırlatıp atmak, diğerlerinin gözü gibi sakındığı bir şeyi kırmaktı: gelenekleri, alışkanlıkları, eşyaları. En büyük eğlencesi, yok etmekti.

Örneğin, yıllar önce onunla aynı küçük, sakin sokakta oturan piyanist komşusuyla yaşadığı olayı anlatırken, zevkten dört köşeydi: Adam yeni bir piyano almış, ama mağazanın ona eski piyanosunun yerine yenisini yollamaya söz verdiği gün, hastanedeki annesini görmeye gitmesi gerekmişti. Bu değiş tokuşu aylardır bekliyordu. Yardımcı olması için Jay'e yalvardı. Durum biraz karmaşıktı; eski piyano çıkartılacak, yenisi içeriye sokulacaktı. Önce bir hamal gelip eski piyanoyu evden taşıyacak, mağaza yenisini ondan sonra gönderecekti. Jay gülüp geçmiş, verdiği sözü tamamen unutup, bir yerlere gitmişti. Eve dönünce sokakta, yağmurun altında yan yana duran iki piyanoyu görmüştü. Yağmurun dövdüğü piyanoların görüntüsü içini katıksız bir neşeyle doldurmuştu. "New York'ta tanık olduğum en gerçeküstü görüntüydü!" Kahkahası öyle bulaşıcıydı ki, Lillian da onunla birlikte güldü, ama sırılsıklam olan piyanoların imgesi, eve dönen piyanistin duyguları yüreğini sızlattı.

Erkek olayların salt gülünç yanını algılıyordu.

Lillian bazen kendine sorardı: Bir gün bana ne yapacak; beni ne zaman yaralayacak? Peki, bunu yaptığı zaman? Onu daha hoppa, daha kolay ve daha yüzeysel bir aşkla sevmeye çalışırım. Boşluğa, uzaklığa, ihanetlere göğüs gererek. Ben artık cesur bir kadınım. İşte Jay; bana sokulmuş yatıyor, soluğu saçlarında, ensemde. Onu kesinlikle incitmem. Yargılamam. Hiçbir kadın, rahminde kıpırdayan canı yargılamamıştır. Sana öyle yakınım ki. Kahkahaların hedefi ben olsam bile, seninle birlikte gülerim.

Hedefi ben olsam bile! Şimdi, yağmura terk edilmiş piyanoların acısı ansızın yüreğine saplanınca, neden özgürce gülemediğini anladı. O piyanolar yalnızca Jay'in eskide kalmış komşusuna değil, Lillian'a da aitti, çünkü Jay'e bakmak, ona destek adına piyanoyu bırakmıştı. Erkeğin acil gereksinimlerini karşılayabilmek için, bir konser piyanisti olma umudunu fırlatıp atmıştı. Jay'in alaycılığı Lillian'ın canını acıtmıştı, çünkü bir insanın (ve Lillian'ın) kaybına, duygularına karşı ne kadar vurdumduymaz olduğunu gösteriyordu; Lillian'ın içindeki piyanisti yitirmekle benliğinin çok büyük bir parçasını yitirdiğini, kişiliğinin koskoca bir dilimini kesip attığını, *ona* kurban ettiğini anlamaktan acizdi.

Jay'in yağmura, mahvolmaya bıraktığı piyano, Lillian'ın piyanosuydu...

***

Ayağında terlikler, yanında bir şişe kırmızı şarap, resim yapıyordu. Yerde şarap halkaları. Lekeler. Masanın kenarında izmarit yanıkları.

Umurunda bile değildi. Bugün yaptığı resmin dünkü kadar iyi olmadığını, ama hiç mi hiç aldırmadığını söyledi. Yi-

ne de aynı zevki alıyordu işte. Sanat adına kaygılandığı filan yoktu. Her şey iyi, kusursuzdu; yalnızca sigarası kalmamıştı, Lillian ona bir sigara verirse, o da suluboyayı bitirebilirdi. Lillian'ın gelişi onun çalışmasını bölmüştü, buysa iyiydi, çünkü bu yaşam demekti, yaşamsa herhangi bir resimden çok daha önemliydi; her türlü kesintinin, özellikle kadın biçimindeki araya girişlerin Jay'in başının üstünde yeri vardı; insanların içeriye rahatça dalması iyiydi, resim yapmak iyiydi, ama salt resim yetmezdi, yiyip içmek ve sevişmek de iyi, hatta daha da iyiydi; tamam, artık işi bitmişti, karnı açtı ve canı sinemaya gitmek istiyordu, film ister iyi olsun isterse kötü...

Oda zifiri karanlıktı. Jay onun kollarında uyuyordu; derin bir uykudaydı. Lillian laternacının çaldığı müziği duydu. Cumartesi gecesiydi. Jay'in yanındayken her gün bir bayramdı; gülen, bağrışan kalabalıklar ve laternasının kolunu çeviren adamla, her gece cumartesi gecesi.

"Çinlilere göre," dedi uyanan Jay, "gökyüzüyle yeryüzü arasında bir diyar varmış... burası olmalı."

Arzu hortumları, ardından eşsiz dinginlikler. Lillian kendini ağır, tükenmiş hissetti.

Ansızın erkek bir kırbaç çevikliği, atikliğiyle sıçrayıp doğruldu, çocukluğundan, sokaklardaki yaşantısından, sevdiği ve terk ettiği kadınlardan, onu bırakan (onun deyişiyle "kancıklayan") kadınlardan söz etmeye başladı. Bir anda her şeyi anımsamış gibiydi, içinde, kendi kendine çözülen ve başka, yeni yumaklar doğuran bir yün çilesi vardı ve Jay bir başka gün o yeni çileleri de sökecekti sanki. Lillian'a bir çiçek dürbününe yaraşır bir taşkınlıkla, ihtirasla aktardığı şeyleri, bütün bunları gerçekten de yapmış mıydı? Okulda kar topuyla bir çocuğu gerçekten de öldürmüş müydü? İlk karısını, üstelik gebeyken, gerçekten de bir yumrukta yere sermiş miydi? Sevdiği kadın onu istemedi diye, ani bir öfkeyle başını ger-

çekten de duvara çarpıp yarmış mıydı? Kürtaj kazıntılarını toplayıp üç-beş kuruş uğruna feribottan suya fırlatmış olabilir miydi? Kör bir gazete satıcısının parasını gerçekten de çalmış mıydı?

Geçmişini tabaka tabaka kaldırıp Lillian'ın önüne koydu; maskelerini, maskaralıklarını; kadınsa onu rol yaparken, anlaşılmaz, karanlık intikamlar peşinde koşarken, korkuların, zaafların pençesinde, oradan oraya sürüklenirken gördü.

Onu geçmişinde, kendi dünyasında gördü; bu onun tanıdığı erkek değildi, başka biriydi. Ve bütün âşık kadınlar gibi, geçmişteki bu erkeği yok saydı, onun davranışlarından başkalarını sorumlu tuttu, şöyle düşündü: Karşımda bütün rollerinden sıyrıldı, bütün silahlarını indirdi. Lillian sertleşmek, nasır bağlamak türünden efsanelere inanmazdı. Karşısında masum bir erkek görüyordu; hepimiz sevdiklerimizi her zaman suçsuz, hatta kurban gibi görmez miyiz?

Lillian'a kalırsa, çok iyi anlayabiliyordu: hangisi erkeğin kabuğudur, hangisi çekirdeği. "Hey, neye gülüp geçileceğini çok iyi biliyorsun," dedi Jay.

Sonra sırtüstü döndü, uyudu. Hiçbir gürültü, hiçbir dert, tamamlanmamış iş, düzeltilmemiş kusur, yarım kalmış aşk sahnesi, çözülmemiş sorun onu uykusundan edemezdi. Yatağa boylu boyunca uzanır ve unuturdu. Madem kendini yatağa muhteşem bir kayıtsızlıkla bırakmıştı, artık her şey önemsizdi, bekleyebilirdi. O yattığı an, gün sona ermiş demekti. Yarına sarkacak, taşınacak hiçbir şeyi kalmazdı. Yarın onu yepyeni, taptaze bir gün bekliyordu. Yatağa devrilir, şalteri indirirdi. Evet, sırf yatağa devrilerek.

***

Djuna ile Jay. Djuna'ya göre Jay hiç de kayıtsız biri değil-

di; tam tersine, bir gizi ortaya çıkarmak istermiş, hayatında ilk kez sorgularmışçasına dinleyen, ilgili bir erkekti.

"Öyle körlemesine yaşadım ki... Hiç durup düşünecek zamanım olmadı. Binlerce, binlerce deneyim biriktirdim. Lillian sürekli sorun yaratıyordu; keder, değişim, medcezirler, çarpıcı sahneler. Hiçbir şeyi hazmedecek zaman yoktu. Sonra, o giderse benim öleceğimi söyledi; bir de savaşın ve acının bana iyi geldiğini."

Henüz kırk yaşında olmasına karşın erkeğin şakaklarının kırlaşmaya başladığı Djuna'nın gözünden kaçmadı.

"Senin gözlerin hayret dolu," dedi Jay, "sanki her gün bir mucize bekler gibisin. Şu anda gitmene izin veremem. Seninle bir sürü yere, küçük, bilinmedik yerlere gitmek istiyorum; salt şunu diyebilmek için: Buraya Djuna'yla geldim. Biliyor musun, doymak bilmeyen oburun tekiyim. Senden olanaksızı isteyeceğim. Bunun ne olduğunu bilmiyorum. Belki bana sen söylersin. Benden daha zeki, daha hızlısın. Dahası, tam anlamıyla içten davranabileceğimi hissettiğim tek kadınsın. Beni mutlu ediyorsun, çünkü seninle konuşabiliyorum. Yanında rahat ediyorum. Tamam, azıcık sarhoşum ama ne demek istediğimi anlıyorsun. Zaten her dediğimi anlıyor gibisin."

"Değişiyorsun... yaşlı bir bilgeden bir vahşiye dönüşüyorsun. Hem ürkek hem de acımasızsın, öyle değil mi?"

"Burada Lillian'ın anlayamayacağı ve kıramayacağı bir şey var. Seninle dost olduğumuzu hissediyorum. Görmüyor musun? İki dost. Tanrım, bir erkekle bir kadının aşkı, cinsel isteği, her şeyi aşıp iki dost olması mümkün mü? İşte, seninle bunu başardığımızı hissediyorum."

Djuna bu sözlerin söylenişindeki neşeden, hafiflikten nefret etti; bedeni lanetleniyor, soluk bir izleyiciye indirgeniyordu; anlayışlılığı, insanların gelip yüklerini boşalttığı, yorgun

başlarını yasladıkları bir kucaktı; başkalarının açtığı yaraları sarması bekleniyordu ondan. Kendi iyiliğinden de nefret etmesine karşın, dudaklarından, adalet duygusunun körüklediği şu sözler döküldü: "Yok ediciler her zaman yok etmezler, Jay."

"Sen hep daha fazlasını, aynanın arkasını görüyorsun. Her şeyin özüne inebiliyorsun."

Djuna şimdi ikisinin, farklı ihtiyaçları nedeniyle birbirini yırtan, parçalayan Lillian'la Jay'in arasına sıkışıp kalmıştı; önüne serilen bu boğucu, sonuçsuz ilişkide sözcük sihirbazlığı yapması isteniyordu; bir tek onun sahip olduğu esrarengiz bilginin kararttığı sessiz, uçucu bir gölge olması, kendini, insanca gereksinimlerini unutması.

Karanlıkta parlayan solgun güzelliğiyle bir seyirci.

İkisi, Jay ve Lillian, Djuna'nın yaşamına şiddetli bir boran gibi dalmış, yine bir boran gibi, tozu dumana katarak uzaklaşmışlardı.

Djuna daha sonra oturdu, onların cömertçe, bol keseden savurduğu duygulara doğru bir ırmak mavnası gibi ağır ağır kayan, hâlâ oyalanıp duran zihniyle, saatlerce arkalarından baktı.

"Benim durumumda," dedi Jay, ikisi baş başa kalınca, "zor olan, duru bir imgeye sahip olabilmek. Kendimi hiçbir zaman öyle uzun uzun irdelemedim. Kendimi enine boyuna ilk kez sende gördüm. Ve giderek, doğru olanın, gerçek olanın senin gözündeki imgem olduğuna inanmaya başladım. Belki de nedeni, kendimi iyi hissetmemi sağlamasıdır. Göbek mili olmayan bir tekerlek gibiydim."

Djuna güldü: "Göbek milin artık benim, öyle mi?"

Jay salondaki divanda yatıyordu, Djuna akşamki parti için giyinmekteydi. Giyinince kapıyı açtı, uzun aynanın karşısında durup parfüm sıktı.

Bahçeye bakan pencere açıktı, erkek şöyle dedi: "Tıpkı

Pelléas ile Mélisande'nin dekoruna benziyor. Hepsi bir rüya gibi."

Şişeden püsküren, kulak memelerine, boynuna değen parfüm ipeksi bir ses çıkarıyordu. "Bu yeşil elbiseyle bir prenses gibisin," dedi Jay. "Bunun daha önce hiç görmediğim, bir daha da asla göremeyeceğim bir yeşil olduğuna yemin edebilirim. Bahçenin kartondan yapıldığına, arkanda titreşen ışığın sahne ışıklarından geldiğine, seslerin müzik olduğuna da. Orada dururken neredeyse saydamsın; sıktığın parfümse üzerine bir pus gibi çöküyor. Biraz daha parfüm dök, tıpkı sulu boyayı sabitleştiren bir sıvı gibi. Şu şişeyi versene. Bırak da silinmemen, suluboya gibi solup gitmemen için seni parfüme bulayayım."

Djuna yaklaştı, kanepenin ucuna ilişti: "Bir kadın olduğuma tam inanamaz gibisin," dedi, erkeğin kurduğu hayale hiç mi hiç uymayan, derin bir kederle.

"Bu, Pelléas'la Mélisande'den bir dekor," dedi Jay, "beni bırakıp o yemeğe gidersen, seni bir daha göremeyeceğimi biliyorum. Böylesi görüntüler en çok üç saat sürer, müziğin yankıları da taş çatlasın bir gün. Daha fazla değil."

Günün rengi, Bizans resimlerinin rengi, verniğin o keskin yüzeyinden yoksun olan yaldız, zamanla çözülen, kolayca ayrışan o incecik altın tozu, her an dağılıp gidecekmiş gibi görünen yumuşak, pudramsı altın; toz zerrecikleri yalnızca atomlar tarafından bir arada tutuluyor da, bir parfüm çisentisi kadar çabuk uçuverecek sanki; yaldız tozun özü öylesine ince ki, insan arkadaki tuvali, resimle arasındaki boşluğu, bu incecik katmanın ardındaki gerçekliği, bu hayalin gerisindeki lifli dokuyu, renkten ve derinlikten arınmış zarı, alttaki boşluğu ve karalığı bile görebilecekmiş duygusuna kapılıyor. Bahçeye yağmış, ağaçlardaki her bir yaprağı kaplamış olan bu altın toz şimdi salonun içinde, kadının saçlarında, bilekleri-

nin derisinde, erkeğin ceketinin yıpranmış yeninde, yeşil halıda, kadının yeşil elbisesinde, parfüm şişesinde, erkeğin sesinde, kadının korkusunda -can soluğunda; erkekle kadının yaşamak için aldığı ve yaşamak için verdiği her solukta- her şeyi doğrayabilen, yerle bir edebilen soluğun ta kendisinde çiçeklenen bu yaldız.

İnsanın özü... rüyanın gelip yerleştiği her yerde uçan, havaya karışan öz.

Yaz gününün havası, rüzgârın soluk alıp vermeyi kestiği an pencereyle bahçe arasında asılı kaldı; bu hava bir yaprağı yerinden oynatabilir, bir sözcüğün yerini değiştirebilir; yerinden edilen tek bir yaprak ya da sözcük ise, günün bütün dokusunu değiştirebilir.

Öz, insanın özü, rüyanın gelip yerleştiği ve idareyi ele aldığı yerden uçup gider, havaya karışır.

Jay ne zaman gece dışarıya çıkıp arkadaşlarıyla buluştuğunu ve bir kadınla tanıştığını söylese, Lillian'ın yüreği ağzına geliyor, şu cümleyi duymaktan korkuyordu: Senin yerini alacak bir kadınla tanıştım. Bu an, hep aynı ürküntüyle yıllarca yinelendi; aşkın ne kadar kırılgan olduğunu her seferinde yeniden duyumsatarak, ancak erkeğin aşkında herhangi bir değişiklik de yapmaksızın. Onları birleştiren bağlara saldıran karşıt akımların varlığı, bu sinsi tehdit duygusu, Lillian'ın peşini hiç bırakmayan bir tür batıl inançtı. Başlarda aşk sürekli yayılıp genişlediği, köklerini hiç göstermediği için; daha sonra, kökler ortaya çıktığı zaman da Lillian o doğal, kaçınılmaz soluşu, yani ölümü beklediği için.

Bu korku, ikisinin en yoğunlaştığı, en yakınlaştığı anlarda beliriyordu: yükseldikleri doruğun çevresini kuşatan bir uçurum. Dingin günlerini delip geçen bu korku, doğal sükunetin değil ölümün simgesiydi. Her suskunluk ânına, ölümcül bir sırrın damgasını vuruyordu. Bağlılık halkası genişledikçe,

Lillian insanların yeniden yalnızlığa yuvarlandığı çatlağın daha da büyüdüğünü görüyordu.

Bu tehlikenin cisimleştiği kadınsa hiç görünmedi. Erkeğin tarifleri hiçbir ipucu vermiyordu. Jay çalakalem çizdiği portreleri ertesi gün unutuyordu sanki. O, pek çok dostu olan bir erkekti. Coşkusu ılık bir koridor açıyordu belki, ama bu, herhangi bir girinti oluşturmadan, kalıcı bir imge bırakmadan, sürekli akan bir boğazdı. Hevesi çok çabuk sönerdi; bazen tek bir gecede. Lillian bu gelip geçici imgelerin ardına hiç düşmedi.

Jay arada bir, son derece yalın bir dille onu yatıştırırdı: "Tek sen varsın. Bir tek sen."

Sonra, bir gün şöyle dedi: "Geçen gün, senin çok hoşlanacağın bir kadınla tanıştım. Keşke orada olsaydın. Bu akşam arkadaşlarıyla birlikte geliyor. Kalmak ister misin? Göreceksin... Dünyanın en sıradışı gözlerine sahip."

"Sıradışı gözler mi? Tamam, kalıyorum. Onu tanımak istiyorum." (Belki şimdiyi, şu ânı geçecek kadar hızlı koşarsam, bu depremle aramı da güzelce açabilirim. Korkuyla önsezi arasındaki fark ne? Hayalimdeki şeyi nasıl bu kadar açık seçik, bir görüntü kadar duru görebildim? Şu anda hissettiğim şey ne peki, korku mu önsezi mi?)

Helen'in kapıyı vuruşu güçlü, canlıydı; bir saldırı gibi. Çok iriydi, üzerinde sert hatlı bir takım elbise vardı. Bir heykele benziyordu, ama gözleri tekinsiz bir heykele; ağlamak için değil, hayvansı bir parıltıyla dolup taşmak için yaratılmış, zalim gözler. Bedeninin geri kalanıysa bir kaideye mıhlanmış, korkudan donup kalmış bir heykeldi. Onda, diğerlerini taşa dönüştürmeyi bekleyen bir Medusa'nın kıpırtısızlığı vardı: ipnotize edici, soğuk; bakanları o madeni ışıltısına çeken.

İki sesi vardı; biri, erkek sesi kadar derinleşebilen, ötekiy-

se hafif ve masum. Helen'in içinde, birbiriyle savaşan iki kadın vardı.

Lillian'a, karşısındaki şey bir insan değilmiş gibi geldi. Ateşli, bitimsiz mavilikteki bir resme bakıyordu sanki. Şehvetli Medusa saçlı, beyaz bir heykel. Bir kadın değil de, uçsuz bucaksız bir boşlukla sarılı bir efsane.

Helen'in gözleri bir bulmacanın yanıtı için yalvarıyordu. Gözbebekleri gözlerinin akından ayrılmak, uzaklaşmak ister gibiydi.

Lillian artık kıskançlık değil yalnızca merak hissediyordu; bir rüyadaymışçasına. Bu karşılaşma bir tehlike ya da korku içermiyordu; yalnızca ortasında bir kadının beklediği kocaman, masmavi bir ıssızlıktı. Helen'i kuşatan bu boşluk, bu görkem Lillian'ı çekti.

Helen sıkça gördüğü ve bir Kentaur* tarafından kaçırıldığı rüyayı anlatıyordu; Lillian Helen'in başını, efsanedeki kadının başını tutan Kentaur'u görür gibi oldu. Söylencelerdeki insanlar normal insanlardan çok daha iriydi.

Helen'in rüyaları uçsuz bucaksız bir çölde geçiyordu; kadın zindanlar arasında kaybolmuştu. Serbest kalmak için ellerini yırtıyordu. Bu zindanların sütunları, tepeden tırnağa sargı bezleriyle kaplı insanlardan oluşmaktaydı. Kendi sargılarıysa çuval bezinden yapılmıştı: ceza olarak giydirilen yün giysiler.

Sonra, Lillian'a sordu: "Neden özgür değilim? Yıllarca önce kocamdan ve iki küçük kızımdan kaçtım. O zamanlar farkında değildim ama bir anne, çocukların anası olmak istemiyordum. Ben yaratıların ve hayallerin anası olmak istiyordum; sanatçıların, esin perilerinin, metreslerin anası. Evliliğim beni canlı canlı gömmüştü. Kocam yaşama cesaretinden

* (Mit.) İnsan başlı, at gövdeli mitolojik yaratık. (ç.n.)

yoksun biriydi. Sanki o kötürümdü, bense hastabakıcı. Varlığı, içimdeki yaşamı öylesine katletmişti ki, çocuklarımın doğumunu bile doğru dürüst hissedemedim. Doğadan korkar olmuştum; dağlar tarafından yutulmaktan, ormanlar tarafından kıstırılıp deniz tarafından dibe çekilmekten. Evliliğime büyük bir şiddetle başkaldırdım; yakıp yıktım, alıp başımı kaçtım – çocuklarımı, yuvamı, hatta doğduğum ülkeyi geride bırakarak. Ama uğruna savaştığım yaşama asla kavuşamadım. Kaçışım bana özgürlük getirmedi. Her gece aynı rüyayı görüyorum; hapishaneleri, kaçma mücadelemi. Sanki bir tek bedenim kaçabildi, duygularım değil. Duygularım orada, geride kaldı; tıpkı hırsla söktüğün bir bitkinin sallanan kökleri gibi. Şiddetin hiçbir anlamı yoktur. Ve insanı özgürleştirmez. Benliğimin bir parçası çocuklarımın yanında, geçmişte tutuklu kaldı. Şimdi kendimi bütünüyle, hem bedenen hem de ruhen özgürleştirmek zorundayım, ama bunu nasıl yapacağımı bilmiyorum. Böyle can havliyle debelenip durmam, çevremdeki direniş düğümünü daha da sıkılamaktan başka işe yaramıyor. İnsan geçmişi nasıl tasfiye eder? Suçluluk, pişmanlıklar eski bir manto gibi birine verilemez ki."

Lillian'ın bu öyküden etkilendiğini görünce, ekledi: "Seninle tanışmamı sağladığı için Jay'e minnettarım."

Lillian ancak o zaman, içini yakan sırrını anımsadı. Bir an başını Helen'in omzuna yaslamak, itiraf etmek istedi: "Buraya gelmemin tek nedeni senden korkmamdı. Geldim, çünkü Jay'i benden alacağını sanıyordum." Ama Helen ona en derinlerdeki acılarını, rüyalarını açtığı için, Lillian şöyle düşünüyordu: Belki de bana Jay'e olduğundan daha çok ihtiyacı vardır. Çünkü Jay avutmayı bilmez. O Helen'i yalnızca güldürür.

Ona kalırsa, bu etkileşim karşılıklıydı. Jay'in kadınlarda cüretkârlığa bayıldığını biliyordu; Jay'in kadını yani teslim olmaktan, bir kadın tarafından seçilmekten, kovalanmaktan

hoşlanıyordu. Şimdi bunu Helen'e söyleseydi, ona erkeğin varoluşunun anahtarını vermiş olurdu. Ona ilk adımı atmasını öğütleyebilirdi: Erkeğin asla kendiliğinden harekete geçmeyen, ateşlenmeyi, onu havaya uçuracak patlamayı hep kadınlardan bekleyen biri olduğunu.

Lillian'ın çevresi, sağı solu işaretlerle, tehlike ve kayıp işaretleriyle doluydu.

Sonra, ne yaptığının tam da bilince varmadan, Jay'in üstlenmesinden korktuğu rolü kendisi benimsedi: Helen'in âşığı gibi oldu. İlgili, düşünceli, nazik bir sevgili. Helen'in gereksinimlerini esrarengiz, açıklanamaz bir biçimde seziyordu. Helen'i, tam da kendini yapayalnız hissettiği anlarda aradı. Kulağına, duymak istediği çapkınca sözleri fısıldadı. Ona ancak bir sevgilinin sağlayabileceği özgüveni aşıladı. Arkadaşlıklarına, bir tek aşkın gerçekleştirebileceği mucizeleri sunan bir cilveleşme atmosferi kattı. Bunun üzerine Helen yeniden yaşadığını duyumsadı, içi coşku ve açlıkla doldu. Hastalığını unutup resme, şarkı söylemeye, yazmaya başladı. Yaşadığı yeri yeniledi, sil baştan döşedi. Giyim kuşamına, davranış ve fantezilerine sanat katar oldu. Yalnızlık duygusu hafifledi.

Güneşli, ılık, muhteşem bir gün Lillian ona şöyle dedi: "Erkek olsaydım, seninle sevişirdim."

Bunu neden söylediğini bilmiyordu; Helen'in ılık ve sevgi dolu bir ortamda patlayan bir tomurcuk gibi açmasını sağlamak için mi, yoksa Jay'in hem ondan (hem de, büyük bir olasılıkla Helen'den) esirgediği flört oyununu oynamak için mi?

Helen kendini yeni bir aşka başlayan bir kadın kadar zengin hissetti.

Lillian onun kapısını çalarken, kendisinin, yani kapıyı çalanın Jay olduğunu hayal ediyordu. Helen'in yüzünü görünce Jay'in neler hissedeceğini kestirmeye çalışıyordu. Helen'i her görüşünde, kadının gerçekten çok güzel olduğunu kabul

ediyordu. Yoksa Helen'in güzelliğini çoğaltan şey, kendisinin duyduğu hayranlık, içindeki bu hayran olma kapasitesi miydi? İyi ama, Jay'de de aynı şekilde, hayran olduğu her şeyi göklere çıkarma yeteneği yok muydu?

Lillian erkeğin buraya gelişini, tablolara bakışını gözünün önünde canlandırdı. Mavi duvarlar Jay'in kesinlikle hoşuna giderdi. Öte yandan, Helen'in hastalık takıntılarından, kanser korkusundan hazzetmeyeceği kesindi. Bunlara kahkahalarla güler, kahkahası kadının korkularını dağıtırdı.

Lillian pudralanmak, saçını taramak için girdiği banyoda, Helen'in banyosunda, âni bir hüzünle sarsıldı, çünkü burada Helen'in mahremiyetine biraz daha girmişti. Kadının kimonosuna, terliklerine, kremlerine, ilaçlarına baktı; Jay'in bunlara bakarkenki duygularını çözümlemek ister gibi. Erkeğin insan hayatlarının gerisine, sahne arkasına geçmekten ne kadar hoşlandığını anımsadı. Özel eşyaları karıştırmaya, maskeleri, peçeleri aralamaya bayılırdı. Bu onun tutkusuydu. Elinde bir krem kavanozu, zaferle ortaya çıkardı: Peki, ya bu? Bu ne için? Kadınlar onu sürekli kandırmaya çalışıyordu sanki. En basit şeylerden bile kuşkulanırdı. Takma olup olmadığını anlamak için, birkaç kez Lillian'ın kirpiklerini çekiştirmişti.

Helen'in banyosunda Jay neler hissederdi acaba? Terliklerin görüntüsü, içinde bir merhamet uyandırır mıydı? İyi de, burada sevecen duygular uyandıran nesnelerin yanı sıra, hiçbir duygu esinlemeyen şeyler de vardı. Helen'in terlikleri, örneğin. İşin doğrusu, ona ait hiçbir şey şefkat uyandırmıyordu. Ama arzu, tutku uyandırabilirdi – bakan kişinin dışında kalsa, bir heykel, bir resim, bir biçim gibi, insanın içine işlemeyen, onu sarıp sarmalamayan bir nesne olarak kalsa bile. Evet, cansız figürler de insanda tutku yaratabilir: bir Chirico resmindeki, insanların arasına karışmayı başaramayan bir hey-

kel olsa, birileri tarafından döllenmemiş olsa ya da bir başkasının içinde, kan ve duygu ağlarına kıskıvrak yakalanmış bir halde yaşasa bile.

Birlikte dışarıya çıktıklarında, Lillian hep üçünü bir araya getirecek, onları aynı konserde, aynı sergi ya da oyunda buluşturacak olan rastlantıyı beklerdi. Ama bu hiç gerçekleşmedi. Birbirlerini hep ıskaladılar. Kent yaşamının tesadüfleri, bütün kış boyunca üçünün yolunu bir kez olsun kesiştirmedi. Lillian bu karşılaşmanın kaderlerinde olmadığına inanmaya başladı; hayır, onları ayıran, bir araya gelmelerini engelleyen, kendisi değildi.

Helen'in gözlerinin yeşili daha da koyuldu, efsaneye giderek daha çok gömüldü. Hiçbir şey hissedemiyordu. Lillian ise Helen'i, onu yaşama döndürebilecek olan erkekten uzak tuttuğu duygusuna kapıldı. Ona Jay'i vermeyerek, kadını diri diri gömüyordu sanki.

Belki de Lillian'ın hayal gücü çok fazla çalışıyordu.

Bu arada Helen'in Lillian'a duyduğu ihtiyaç giderek yoğunlaştı. Lillian'ın düzensiz, kesintili ziyaretleri ona artık yetmiyordu. Hayatındaki boşluğun tamamını Lillian'la doldurmak istiyordu. Yalnız olduğu geceler, Lillian'ın yanında kalmasını istiyordu. Yük giderek ağırlaştı, ağırlaştı.

Lillian korkmaya başladı. Helen'i Jay'den, erkeğe duyduğu ilgiden uzaklaştırmak, oyalamak için öyle çok çabalamıştı ki, sonunda kendini bile aşmış ve bu ilginin odağı olmuştu.

Helen en sıradan olayı büyütüyor, uykusuzluk çekiyordu; geceleri yatak odasını dolduran hortlaklardan yakınıyor, her fırsatta Lillian'ı çağırıyordu.

Bu, âşık rolü oynadığı için Lillian'a verilen cezaydı: Şimdi de ondan koca olması bekleniyordu. Helen Jay'i unutmuştu, ama bu takasa karşılık, Lillian rehin bırakılmıştı.

Sırtındaki yükü hafifletmenin bir yolunu bulamadığı için, bir gün şöyle dedi: "Yeniden yolculuk etmelisin. Bu kentin sana iyi gelmediği kesin. Bu kadar uzun bir süre yalnız ve mutsuz olduğun bir yer, senin için yanlış yerdir."

O gece Helen'in evinde, yan dairede yangın çıktı. Helen bunu, Lillian'ın öngörülerinin doğruluğuna ilişkin bir işaret olarak yorumladı. Ve yeniden yolculuk etmeye karar verdi.

Sokağın köşesinde, neşeyle vedalaştılar; kısa bir süreliğine ayrılır gibi. Neşe içinde; birbirine dikilmiş, ışıl ışıl yeşil gözlerle. Birbirlerinin adresini kaybettiler. Her şey çabucak silinip gitti; bir rüya gibi.

Sonra Lillian kendini yeniden özgür hissetti. Aşkın çekirdeğini korumak için, yine o savaş zırhını kuşanmıştı. İşte, bir kez daha erkek kılığına girmişti.

Jay onu bir kadın yapmamış, zayıflığına kol kanat geren bir koca, bir ana yapmıştı.

***

Lillian Jay'e hamile olduğunu itiraf etti. "Kürtaj için para bulmalıyız," dedi erkek. Sinirli görünüyordu. Lillian bekledi. Jay bir çocuk sahibi olma düşüncesine yavaş yavaş ısınabilirdi belki? Oysa erkeğin sergilediği tek duygu, gittikçe artan bir öfke oldu. Planları bozulmuş, keyfi kaçmıştı. Bir çocuğun salt düşüncesi bile bir işgal, bir istilaydı. Bu duruma gerçekten içerlemişti; hayır, doktora onunla birlikte gitmeyecekti! O zaman Lillian anladı.

Karanlık yatak odasında, tek başına, bir koltuğa oturdu.

İçindeki çocuğa seslendi: "Henüz doğmamış olan küçüğüm. Rahmimi tekmeleyen minik ayaklarını hissedebiliyorum. Henüz doğmamış olan bebeğim, şu anda oturduğu-

muz oda çok karanlık; en az senin bulunduğun yer kadar karanlık, ama oradaki sıcaklık, benim bu zifiri karanlıkta bilmeme, hissetmeme, görmeme mutluluğunu, mutlak ve ılık bir karanlıkta, kıpırtısız yatma mutluluğunu arayışımdan çok daha keyiflidir, eminim. İşte, hepimiz durmaksızın bu sıcaklığı ve karanlığı arıyoruz; canlı olmanın ama acı çekmeden, dehşete kapılmadan, korku ya da yalnızlık duymadan yaşamanın yolunu. Sen yaşamak için sabırsızlanıyor, minik ayaklarınla tekmeler savuruyorsun, oysa ölmen gerekiyor. O ılık ve karanlık yerde ölmen gerekiyor, çünkü sen babasız bir çocuksun. Bu dünyada gökyüzü kadar geniş, senin bütün varlığını, korkularını kucaklayacak kadar büyük, evden de kiliseden de büyük bir baba bulmayacaksın. Seni uyutacak, iriliği ve sıcaklığıyla seni sarıp sarmalayacak bir baban olmayacak. İçimdeyken ölmen, o sıcak ve karanlık yuvada sessizce can vermen senin için çok daha iyi."

Çocuk onu duydu mu? Lillian altı aylık gebeyken düşük yaptı, bebeği kaybetti.

***

Lillian, hazinelerle dolu bir tapınağa benzeyen bir evde, özel bir konser veriyordu. Tablolar ve insanlar incelmiş bir zevkle, uzmanca, tek tek toplanmıştı. O kadar çok ve güzel kadın bir araya getirilmişti ki, salon bir çiçek sergisini çağrıştırıyordu.

Parke zeminin olağanüstü cilası nedeniyle, salonda iki Lillian, iki beyaz piyano, iki seyirci topluluğu vardı.

Piyano Lillian'ın güçlü ellerinin altında, bir çocuk piyanosu kadar küçüldü. Piyanoyu boğuyor, eziyor, parçalıyordu. Bütün gücüyle çalıyordu; sanki ya o piyanoyu ele geçirecekti ya da piyano onu.

Seyirciler arasındaki kadınlar bu *corps a corps** karşısında ürperdiler.

Lillian yaşama coşkusunu tuşlara zorla dayatıyordu. Yüzü yırtıcı, zorbaydı. Müziği havaya itmek ister gibi başını yukarı kaldırmıştı, ama müzik havalanmıyor, buharlaşmıyordu. Çünkü tutku onu fazlasıyla ağırlaştırmıştı.

Çalarken Lillian'ın amacı müziği mavi boşluğa fırlatmak değildi; bir doruğa tırmanmak, piyanoyla olanaksız bir birleşmeye, ancak bir kadınla erkeğin birlikte ulaşabileceği bir bütünlüğe varmak için çalıyordu. Bir esrime ânı, bir erime ânı. İçindeki ihtiras ve kan fildişi tuşlara doğru hırsla akıyor, onlara aşırı bir akım yüklüyordu. Kendi bedeninin yumruklanmasını, darmaduman edilmesini nasıl istiyorsa, aletin kasasını da öyle dövüyordu. Yüzündeki acıysa ne azizliğe ne de cinsel doyuma erişebilmiş birinin acısıydı. Yükselip camdan dışarıya süzülen şey müzik değil, harcanmamış enerjiyle yüklü bir şehvet çığlığıydı...

Piyanonun tepesine bir kasırga gibi çöken, sergilediği şiddete, hınca eş bir şiddetle, yerle bir edilmek isteyen, bu arzusunu haykırmak için de müziği kullanan Lillian.

Kadınlar "Harikaydı!" demek için ona doğru aktılar; Lillian'ın içindeki bu hoyrat gelgit hâlâ sürüyordu. Tabureden kalkarken, onları, daha küçük kadınları bu girdabın içine çekmek ister gibiydi; doruğa ulaşamayan, boşalamayan şiddetin olanca hırsıyla onları kucakladı – bu şiddeti ne müzik taşıyabilmişti ne de piyano; biri ona göre fazla narin bir kaptı, öteki de fazlasıyla zayıf bir iskele.

Lillian piyanodan, piyanonun ona kesinlikle veremeyeceği bir şeyi çekip almak için boğuşurken, Djuna'nın dikkati pencereye doğru kaymıştı.

---

* (Fr.) Göğüs göğüse, kıran kırana çarpışma. (ç.n.)

Kristal avizeli, duvar halılı, tablolu bu yaldız salonda, dev boyutlu, cumbalı pencereler vardı ve Djuna'nın koltuğu bu girintilerden birine yerleştirilmişti, dolayısıyla parfümlü kalabalıkla sessiz, dingin bahçenin arasındaki sınır çizgisinde oturmaktaydı.

Akşamüstüydü, müzik insanların üstüne ağır bir fırtına bulutu gibi çökmüştü, öyle ağırdı ki, onu dağıtıp salonu aydınlatmak mümkün görünmüyor, hava da gittikçe kalınlaşıyordu; tam o sırada Djuna'nın gözleri, bir teşhircinin açık saçık gösterisine takılır gibi, bahçeye takıldı. Herkes Lillian'a bakarken, Djuna'nın ansızın çevrilen bakışları, bahçeyi boş bulunduğu bir anda, bir huzur ve yeşillik sefahatinin tam ortasında yakalayıvermişti sanki. Hafif bir yağmur yaprakları yıkamıştı; ağaç gövdelerindeki budaklar asırlık gözlerle karşıya bakıyor, otlar yağmuru kana kana içiyordu; şehvetli bir rutubet; yapraklar, ağaçlar, çimenler ve rüzgâr sarmaş dolaş.

Bahçe çırılçıplak soyunmuştu sanki.

Djuna bıraktı gözleri bahçeyi yudumlasın. Bahçe bir soyunmuşluk, bir olgunluk, bir bereket ve bolluk havası yayıyordu.

Salon yaldıza batmış, insanlar sahte rollerin kostümlerine bürünmüştü, ışıklar ve yüzler cılızlaşmış, jestler keskinleşmişti – bir tek, doğası henüz soyutlanmamış, bastırılmamış ya da allanıp pullanmamış olan Lillian'ın dışında; onun doğası bir piyanoyla savaşmaktaydı.

Müzik kapıları açmadı.

Doğa çiçeklendi, okşadı, saçıldı, rahatladı, uyudu.

Varak çerçevelerde sonsuzcasına mumyalanmış atalar; onlarla aynı pozu almış torunlar. Parfümle kaplanmış, makyaj malzemelerine hapsolmuş kadınlar; zarafete sığınmış erkekler. Çıplak gerçeklerin olanca çarpıcılığı uçup gitmiş, yaldız çerçevelerde buharlaşmıştı.

Sonra, Djuna'nın dökülmüş yaprakların bir halı gibi kapladığı patikayı izleyen gözleri, çalıların ve çiçeklerin arasına bir yatak odasındaki kadar doğal, gelişigüzel yerleştirilmiş olan üç adet boy aynasına takıldı. Üç ayna.

İçerideki insanların gözleri bahçenin çıplaklığına, teşhirciliğine katlanamazdı. İnsanların gözleri aynalara gereksiniyor, kırılgan yansılara seviniyordu. Bahçenin bütün gerçeği, nem, solucanlar, böcekler ve kökler, dallara yürüyen özsu, çürüyen kabuk, hepsinin de illa aynalardan yansıması gerekiyordu.

Lillian engin, dev aynaların arasında çalıyordu. Lillian'ın şiddeti aynalardaki yansısında azalıyordu.

Aynadaki bahçe, bir kusursuzluk buğusuyla kaplıydı. Sanat ve ustalık, soluğunu bahçeye üflemiş, bahçe de buğulu soluğunu aynaya savurmuştu, böylece gerçeğin ve itirafın içerdiği bütün tehlike savuşturulmuştu.

Evin altında, bahçenin altında pek çok yeraltı geçidi uzanıyordu; patlamadan önceki uyarıcı gümbürtüleri duyan olmamıştı ama bu geçitler infilak edecek, savaş ve devrim biçiminde yeryüzüne püskürecekti.

Aşağılanan, yenilen, ezilen, köleleştirilen. Kadının çarpıtılan, istismar edilen, kötüye kullanılan gücü...

Bölüm II

EKMEK VE GOFRET

Jay konuşmadığı ya da resim yapmadığı zaman, şarkı söylerdi. O anda uğraştığı şeye göre, ya soluğunun altından, mırıl mırıl ya da bağıra çağıra. Giyinmesi, yemek yemesi hep belli bir ritme uygundu; klasik bir heykeltıraşın son rötuşu hâlâ vurmadığı, henüz tamamlanmamış iri gövdesi, oyulduğu ahşaptan ya da taştan hâlâ tam anlamıyla kopmamış gibi görünen pürüzlü, kaba saba dış çizgileriyle ilkel bir ayini yerine getirmekteydi sanki. Ona dokununca, çömlekçinin fırına sokmaya hazırlandığı kil bir heykelciğin sertliğini hissedeceğinizden emindiniz.

Hayvansı özelliklerinin çoğunu korumuştu; yürüyüşündeki zarif sakarlık, kasların gerilişiyle mutlak bir uyum içindeki

güçlü, tartımlı devinimler, gerinmeye, esnemeye, gevşemeye, kıvrıldığı her yerde uyumaya, bedeninin her dürtüsüne boyun eğmeye hayvansı bir eğilim. Sinirlerden, gerilimlerden arınmış bir gövde.

Sağlam, ayrık bacaklarının üzerinde dikildiği an, hemen oracığa kök salmaya hazır bir ağaca benzerdi. Tıpkı şimdi Paris'e, kafelere, stüdyosuna, Lillian'la paylaştığı yaşama iştahla, şehvetle kök saldığı gibi.

Bulunduğu her yerde kendini iyi hissederdi; bedeninin canlı sürgünleri herhangi bir göğün altında, her an, her cins toprağa yayılabilirdi. Ama yapay ışıkları, kalabalıkları yeğliyordu; en iyi serpildiği, konuştuğu, güldüğü ortam, bir insan selinin tam ortasıydı.

Bekliyorsa, bu bekleyişi ya gümbür gümbür şarkılarla doldurur ya da coşkulu gözlemlere dalardı. Sokağın sunduğu gösteri ona yetiyordu: Orada ne varsa Jay için, o hudutsuz oburluğu için yeterliydi.

Önüne konan basit yemeği görür görmez, soytarılığa başlardı: Ah, bu et harika... *nefis*... Korkunç lezzetli! Hele şu soğanlar... Zevkle inlerdi. Heyecanını, taşkın yaşama sevincini bonfilenin üzerine yeni bulunmuş bir sos gibi dökerdi. Et de bu şevkin, bu ateşin karşısında ışıldamaya, genişlemeye, çoğalmaya başlardı. Her öğün bir âşığın sonsuz minnetiyle yüceltilirdi; sanki tabak masaya alevler içinde getirilmiş, bir Noel pudingi gibi üzerine rom dökülüp ateşe verilmişti.

"Güzel, güzel, güzel," derdi damağı, pembe yanakları, onaylayan, eğik başı ve sesi, hep birlikte akıl almaz orantılara ulaşırlarken; Jay çeşitli zevk düğmelerine basıyordu ve sebzelerden, etten, salata, peynir ve şaraptan bir anda renkler fışkırıyordu. Maydanoz bile bir şenlik havasına bürünürdü; bir doğum günü pastasındaki mumlar gibi. "Ah, ah, ah, şu sala-

ta!" derdi, zeytinyağıyla birlikte o kaymağımsı sesini de salatanın üstünde gezdirirken.

Aldığı zevk erkeğin başına, tatlarla şakalaşan, ekmeğe ve şaraba bile şölenlere özgü yüksek lezzetler katan, gururlu bir aşçıbaşının beyaz takkesini geçiriyordu.

Konuşurken sınırları havaya uçururdu. Bir tartışma başlatır, sonra da alev alıp yayılmasını beklerdi, ama tartışmanın fazlasıyla sertleştiğini gördüğü an gülmeye başlar, bu hararetli sözlerin üzerine püskürttüğü kahkahaları, onları bir neşe sağanağında eritirdi.

Gülmek. Gülmek. "Sana gülmüyorum. Hiç kimseye gülmüyorum. Yalnızca kendimi tutamıyorum işte. Kimin haklı olduğu umurumda bile değil."

"Ama olmalı," dedi Faustin, yüzüne mutlak bir dinginlik veren o katı hüzün maskesinin ardından; bu kapalı ağızdan nasıl olup da sözcüklerin dökülebildiğine kimse şaşmadı. "Bir şeyleri umursamak, bir şeylere tutunmak zorundasın."

"Ben tutunmam," dedi Jay. "Ne diye tutunacakmışım? Tutunduğun her şey ölüp gitmiyor mu? İşte, Colette geliyor. Gel otur, Colette! Bugün işler nasıldı? Colette, bak bu insanlar tutunmaktan söz ediyorlar. Ucundan tutmalı, umursamalı, aldırmalısın, diyorlar. Sen tutunuyor musun, Colette? Her şey bir ırmak gibi akıp gidiyor, öyle değil mi? Ve sen hep aynı kişilerin sürekli su yüzüne çıkıp durduğunu görünce şaşırıyorsun... şaşırıyor ve belki de sıkılıyorsun? Bu iyi bir nehir, değil mi, gelip senin içine yuvalanmayan, ülsere dönüşmeyen bir akarsu; akarken temizleyen, yoluna tertemiz devam eden, yıkayıp arıtan?"

Kadehindeki Pernod'yu başına dikti; salt susuzluğun yönlendirdiği düşünceler, duygular, sözler bu içki seline kapılıp sürüklenecek ve değişecekti sanki.

"Sarhoşsun," dedi Colette. "Anlamsız konuşuyorsun."

"Bir tek sarhoşlarla deliler anlamlı konuşur, Colette, işte senin yanlışın da bu. Kaosa erişmek için önemsiz, gereksiz olanı kaldırıp atanlar yalnızca sarhoşlarla delilerdir, çünkü zenginlik bir tek kaostadır."

Faustin parmağını bir Sanskritçe öğretmeni gibi havaya dikerek, "Eğer böyle devam edersen," dedi, "dört bir yana dökülüp saçılmayı sürdürürsen, birinin çıkıp seninle ilgilenmesi gerekecek. Bakıma gereksinim duyacaksın, çünkü seninki gerçek bir özgürlük değil, bir özgürlük yanılsaması ya da belki yalnızca bir başkaldırı. Sonuçta kaosun en büyük tuzak olduğu ortaya çıkar ve kendini onun içine hapsolmuş bulursun."

Jay "bakım" sözcüğünü duyar duymaz Lillian'a döndü ve bu gözlerdeki sabit, değişmez aşkı gördü; bu aşk Jay'in pusulasıydı.

Faustin'in bulunduğu masada sohbet öyle ağır ağır tırmanmaz, doğrudan bir piramidin tepesinde başlardı. İlk ağızda ortaya atılanlar: Biçim, benlik ve varoluş sorunları, dış görünüşler, kader mi tesadüf mü, yaklaşan *mantarlaşma* çağı, orta beyin, ayın yüzeyi!

Faustin inşa etmek için konuşurdu. Ona göre her söz, özenli bir yapıya eklenecek, kusursuz bir tuğla olmalıydı. Söze hep, masanın üzerindeki mermer tablaya ya da masa örtüsüne çizgiler çizerek başlardı: Bu, sohbetteki ilk yapıtaşımız, şu da ikinci; buradan üçüncüye ulaşacağız. O masa örtüsüne bir inşaatın krokisini çizer çizmez, Jay'in gözlerine bir *apsent** parıltısı gelip yerleşirdi, aslında nedeni içki değildi, benliğinin, içki tarafından soyulan katı, acımasız, zararlı bir tabakasıydı. Jay'in daha başlangıç cümleleri bile kırmak, döküp saçmak içindi; zembereği boşalmış bir düzenek gibi durmaksızın, de-

* (Fr.) Bizdeki rakıya benzer bir içki. (ç.n.)

licesine işlemek, durağanlaşmanın her türüne karşı çıkan özünden, onun itirazlarından hızla uzaklaşmak için.

Söyleşi ne zaman kesin, belirgin bir sonuca doğru yaklaşsa, bütün o düzensiz savlardan bir anlam çıkacakmış gibi olsa, aynı şey yinelenirdi. Jay anlamaya, kavramaya yönelik her girişimde, hayatın akışına ve kendi mutluluğuna yönelik bir tehdit seziyordu. Anlamak bu başıbozuk, çalkantılı akışın önünü kesecek, onu durduracaktı sanki.

St. Lazare Garı'nın karşısındaki küçük, kaldırıma taşmış bir lokantada yiyip içiyorlardı. Sokakta oldukları için, sokaktaki insanlar da onlarla birlikte yiyip içer gibiydiler.

Lillian yuttuğu her lokmayla birlikte sokağın gürültülerini, kendi çıkardıkları sesleri ve erimekte olan mumların kıvılcımları gibi üzerine sıçrayan, kaçamak bakışların izdüşümlerini de mideye indiriyordu. O iri, koca bir gövdenin, aç, susuz, hırslı bir bedenin bir parmağıydı yalnızca.

Boğazından akan şarap, dünyanın genzinden geçmekteydi. Günün ılıklığı göğsünü tutan bir erkek eliydi, sokağın kokusu da ensesini yalayan bir erkek soluğu. Oturdukları sokaksa taşkın bir ırmağın kapladığı bir tarla.

Quatz's Arts Balosu'na giden sanat öğrencilerinin haykırışları, kahkahaları hemen önlerinde patladı. Kahverengiye boyalı bedenleri terden ışıyan, tüylü, bol takılı Mısırlılar ve Afrikalılar. Otobüse yetişmek için koştular; rengârenk tüylerin, barbar takıların arasından parlayan tenleri, gülerken şişen kaslarıyla, kabarmış, ışıltılı bir denizdi.

Birkaçı bağırarak, gülüşerek lokantaya girdi. Gelip onların masasını sardılar; bir totemin karşısında dans eden vahşiler.

Sokak laternasının silindiri dönüyor, ince, kalay yaprağı seslerle *Carmen*'i boşaltıyordu kaldırıma.

***

Aynı lokanta, bir başka yaz akşamı, ama Jay ortalarda yok. Şarap Lillian'ın boğazından akmayı kesiyor. Tatsız. Yemeklerse yavan. Sokak, lokantadan Lillian'ın daha önce ayrımsamadığı bodur, yeşil çalılarla ayrılmış; sesler de yüzler de ondan iyice uzaklaşmış gibi. Şimdi her şey dışarıda olup bitiyor, onun bedeninde değil. Her şey uzak, yabancı. Lillian'ın içinde akmıyor, onu alıp götürmüyor.

Nedeni Jay'in burada olmaması mı? Bunun anlamı, Lillian'ın içtiği şarabı, yediği yemeği hep erkeğin aldığı zevkin, onun iştahının gözeneklerinden geçirmesi, bunları aslında onun için yapması mı? Kendi zevkini, kendi iştahını hep erkeğin beğenisinden, şehvetinden, boğazından mı süzüyor?

O gece bir rüya görmüştü: Jay onun demir ciğeriydi. Kadının içindeydi ve kadın onun aracılığıyla soluk alıyordu. Lillian dehşet içinde kaldı: Beni bırakırsa öleceğim demek? Jay gülünce, o da gülüyordu; Jay eğlenince, o da eğleniyordu. Ama içindeki korku hiç azalmıyordu; erkek onu terk ettiği takdirde Lillian artık yiyemeyecek, gülemeyecek, hatta soluk alamayacaktı.

Jay arkadaşlarıyla kaynaşırken, kalabalıklarda gevşeyip yaşamın sunduğu bütün nimetleri kucaklar, kendine mal ederken, Lillian da onun sayesinde kendini açma, bir şeye bütünüyle adama deneyimini tadıyordu. Ama yalnızken, yaşamı ve insanları derin derin solumasını engelleyen bir tıkanma hissediyordu. Kendini erkeğe bütünüyle teslim ederse bundan kurtulacağını düşündü.

Bazen ona, Jay'in özgürlüğüne âşık olmuş gibi geliyordu; erkeğin onu da özgürleştireceğini hayal etmişti, oysa erkek şu ya da bu nedenle bunu başaramadı.

Geceleri, bir yamyamın eline düştüğü duygusuna kapılıyordu.

Jay'in iştahı. Lillian'ın ona duygularından yaptığı arma-

ğanlar. Erkeğin, ona karşılık veren bu eti mideye indirmesi; kadının onunla ilgili düşüncelerini, onu kabullenişini yalayıp yutması. Tıpkı yeni yerleri, yeni insanları, yeni izlenimleri bir solukta yutuşu gibi. Özün peşindeki o doymak bilmez, devasa ruhu.

Lillian'ın, erkek tarafından sürekli emilen, yutulan dolgunluğu (bütünlüğü), ruhundaki değişimler, tükenişleri, sonra yeniden doğuşları... hepsi de erkeğin delicesine akan yaşamına, sanatına fırlatıp atılabilir, bir ırmağın yuttuğu sürgünler gibi yutulabilirdi.

Jay'de tarih öncesi devlerine özgü bir iştah vardı.

En kalın kitapları bir solukta okuyabilir, en yoğun resimlerin üstesinden gelebilir, uzak diyarları gezebilir, en ciddi düşünce sistemlerine saldırabilir, akıl almaz sayıda yapıt üretebilirdi. Hiçbir şeyi atlamazdı: onun için her şey bir gıda maddesiydi. Sıradan olanı da, olgunlaşmamışı da yiyebilirdi; kısa ömürlüyü de iğrenci de, bir duvardaki karalamaları, kulağına çalınan bir cümleyi, bir yüzdeki kusuru, bir camdan dışarıya süzülen soluk bir soneyi, bir banktaki dilencinin horultusunu, bir otel odasının duvar kâğıdındaki çiçekleri, bir sahanlıktaki lahana kokusunu, sirkte ata eyersiz binen bir binicinin kalçalarını. Gözleri ayrıntıları yalayıp yutar, elleri yakalamak için uzanırdı.

Bütün bedeni duyarlı bir sünger gibiydi; milyonlarca merak hücresiyle dolu, içen, yiyen, emen bir sünger.

Bu gözü dönmüş arzunun dev boyutlu çenesi şimdi de Lillian'ı kapmıştı; varlığının çözülüp dağıldığını, erkek tarafından yağmalandığını seziyordu. Bu karanlık iştaha boyun eğdiğini, duygularının için için tüttüğünü hissediyordu – kapkara bir kütleden yükselen duman gibi.

Al beni, al; yeteneklerimi ve ruh hallerimi ve bedenimi ve çığlıklarımı ve sevinçlerimi ve uysallıklarımı ve baş eğişimi

ve korkumu ve kendimi kaptırışımı al, istediğin her şeyi al.

Jay de onu yedi, bedenine doldurmak istediği bir yakıtmışçasına, kana kana içti. Yaşayabilmek için her gün mutlaka tüketmesi gereken bir gıda maddesiymiş gibi, yedi.

Lillian her şeyini bu arzunun, bu açlığın açık ağzına fırlattı. Bugüne kadar öğrendiği, tattığı ve elde ettiği her şeyi. Neyi var neyi yok topladı, bu yırtıcı canavara sundu, onu besledi; geçmişini araştırdı, bulabildiği bütün geçmiş benliklerini, bugünkü ve gelecekteki özünü aldı, erkeğin meraklı, obur ağzına boşalttı, açgözlü sorularına doğru cömertçe savurdu.

Bir otel tabelasının kırmızı ışıkları, stüdyonun içine vuruyor. Kırmızı bir kuyu. Bedende hızla dolaşan bir elektrik akımı, dörtnala bir koşu, delice akan bir sel. Gümbürdeyen. Bir makinenin güçlü, kesintisiz saldırısı; soluk soluğa, çarparak, öne arkaya, öne arkaya devinerek.

Sallan. Sallan. Bir yatağın kıpırtısızlığı; yaz yapraklarının tüylü yumuşaklığı. Yuvarlan. Yuvarlan. Kenetlen ve sarıl. Buram buram tüt. Tüt. Dev boyutlu, yağlanmış, metal levhaların üzerinde, bal üreten makine; yaz yeşilliklerinden yapılma bir yataktaki bal ırmakları. Gölün sularını yaran tekne; saç tellerine, ayak parmaklarının köküne kadar genişleyen, yayılan dalgacıklar.

Lillian onunla daldığı, yuvarlandığı bu duygu denizinden daha güçlü bir denizde hiç yüzmemişti; hiçbir dalga bu arzu dalgalarıyla, hiçbir köpük bu zevk köpükleriyle kıyaslanamazdı. Tenden daha ılık bir kum bulunamazdı; okşayışların kumu ve bataklık kumu. Hiçbir güneş arzu güneşinden daha yakıcı, hiçbir kar, Lillian'ın mavi zevklerde eriyen direnci kadar narin, hiçbir toprak bu et kadar bereketli değildi.

Lillian uyudu, kendinden geçti, esridi, yenilendi, kutsandı, sevindi, yatıştı, tutuştu, tükendi, arındı, döllendi; gecenin kocaman rahminde bir kez daha doğdu.

***

Jay ortak yaşamlarının başlangıcında, eski yolculuklarının bütün andaçlarını onun önüne sermek ister gibi, ikide bir çocukluğuna dönerdi.

Bütün aşkların başında, geriye doğru yapılan bu yolculuklar yer alır: Her âşığın, sevdiği kişiye birinciden başlayarak bütün farklı benliklerini sunma isteği.

Jay'in belleğindeki en canlı anısı, ana-babasının ihanetiydi.

"Altı yaşında kadardım, Brooklyn Donanma Tersanesi'nde denize yepyeni bir savaş gemisi indirildi. Mahalledeki bütün oğlan çocuklarını gemiyi göstermeye götürdüler; ben hariç. Öyle ballandırdılar, öyle ayrıntılı tarif ettiler ki, sonunda gemiyi rüyamda gördüm; kendi gözlerimle görmüşçesine. Beni de oraya götürmesi için babama deliler gibi yalvarıyordum. Ziyareti erteleyip duruyordu. Sonra, bir gün bana elimi yüzümü güzelce yıkamamı, en iyi giysimi giymemi söyledi; evet, beni savaş gemisine götürecekti. Daha önce hiç yapmadığım kadar büyük bir özenle hazırlandım. Babamın yanında yürümeye başladım; tertemiz, gururlu ve sevinçten sarhoş. Göreceğimiz topların, lombarların sayısını tekrarlayıp duruyordum. Babam apaçık bir ilgiyle beni dinliyordu. Ve beni, bademciklerimi alacak olan doktorun muayenehanesine soktu. Aldatılmış, kandırılmış olmanın şoku, hayallerimle, beklentilerimle ameliyatın acımasız gerçekliği arasındaki bu sarsıcı karşıtlık, çektiğim acıyı milyonla çarptı."

Jay anlatırken, Lillian onun bu ihanetin sarsıntısını hâlâ hissettiğini, babasını da asla bağışlamadığını görebiliyordu. Çocukluğundaki yoksunluk, bir savaş gemisi ziyaretini oyun arkadaşlarının tam bir yıl boyunca konuşup durduğu, kolay unutulmayacak, benzersiz bir keyfe dönüştüren bu mahru-

miyet, Jay'in zaten yoğun olan her şeyi görme, gözlemleme arzusunu daha da kamçılamıştı.

"Çok soğuk, karlı bir gece annemle ırmağa doğru yürüyorduk. Çok küçüktüm, beş yaşında filan. Annem bana göre çok hızlı yürüyordu, bense soğuktan donuyordum, özellikle ellerim. Annemin elinde kürk bir manşon vardı. Arada bir, yolun karşısına geçerken sağ elini manşondan çıkarıyor, benim elimi tutuyordu. Elinin sıcaklığı beni ısıtıyordu. Sonra, yine elimi bırakıyor, elini manşonuna sokuyordu. Ağlamaya başladım: Ben de ellerimi o kürke sokmak istiyordum, ama izin vermiyordu. Ağlamaya, ter ter tepinmeye başladım; bu bir ölüm-kalım meselesiymiş gibi... belki de o an, öyleydi. Ilıklığını, çıplak ellerinin temasını istiyordum. Ben ağladıkça, manşonu çekiştirdikçe, annem daha da sertleşti. Sonunda elime vurdu, manşonu bırakmak zorunda kaldım."

Konuştukça mavi gözleri artık öfkesi yatıştırılamaz bir çocuğun gözlerine dönüşmüştü. Lillian onun açık gözlerinden içeriyi dupduru bir biçimde görebiliyordu; bir teleskopun ters ucundan bakar gibi: öfkeden kuduran, üşümüş ve isyan eden, soğuktan morarmış ellerini annesinin manşonuna uzatan, küçücük bir Jay.

Bu imge, kadın Lillian'a değil, onun içindeki kız çocuğuna, oğlanın kızgınlığını, hayal kırıklığını çok iyi anlayan, küçük Lillian'a yansıdı. Orada oturmuş dinleyen, kadın vücutlu, kadın yüzlü kabuğu, dış tabakayı delip geçen bu görüntünün ulaştığı kişi, Lillian'ın içindeki ufak kızdı. Ama erkeğin duygularını anladığını, paylaştığını Jay'e gösteremezdi: O çocuk Lillian'ın içine öyle sıkı sıkı kilitlenmiş, öylesine derine gömülmüştü ki, ne varlığını belli edebiliyor ne de karşısındakini anladığına, ona bütünüyle katıldığına dair, gözle görünür bir işaret verebiliyordu. Lillian'ın salt bir kadının tutkusunu yansıtan gözlerinde belirmeye, oradan el etmeye çalış-

madığı gibi, onun tavırlarında, duruşunda herhangi bir değişiklik de yapmadı; bu, bir çocuğu dinleyen ama bu küçük bedene doğru eğilmeye, boyunu onunkine uydurmaya çalışmayan bir kadındı. Oysa tıpkı Jay gibi, kendisi de olgunluğundan, o yetişkin dişi bedeninden sıyrılabilir, çocuk yüzünü, gözlerini, devinimlerini korkusuzca sergileyebilirdi; o zaman Jay o çocuğu görür, onunla iletişim kurabildiğini anlar, tıpkı kendi çocukluğundan olduğu gibi küçük Lillian'dan da etkilenip duygulanabilirdi; bu iki çocuk karşılaşsaydı, Jay aslında ihtiyaçlarının ne kadar benzeştiğini görebilirdi.

Lillian bu tavrıyla, erkeğin geçmişteki özüne yaptığı bu yolculuğa katılmamış oldu; onunla bütünleşmeye, özdeşleşmeye yanaşmamıştı. Jay'e sunduğu şey, kendi çocukluğuyla, eski benliğiyle hesaplaşmış, meselesini halletmiş gibi görünen bir kadındı: katı annenin yerini alabilecek, manşonunu, ılık, çıplak ellerini oğluyla paylaşabilecek biri.

Böylece Lillian erkeğin gözlerine, benzer ihtiyaçları olan bir başka çocuk olarak değil, *onun* bütün gereksinimlerini karşılayacak güce sahip, güçlü bir yetişkin olarak, asla silinmeyecek bir biçimde kazınmış oldu.

Bu andan itibaren, güçlerde bir eşitsizlik söz konusuydu artık: Erkek üşümüş, acıkmış olandı, kadınsa manşonu ve sıcak elleri olan.

Bundan böyle kadının ihtiyaçları (bu rolün başarısına gölge düşürmemesi için) gizlenecek, güzelce gömülecek, kalıcı, sürekli bir sessizliğe mahkûm edilecekti. Lillian'ın gideceği yön çizilmişti; o artık bu çocuğa kürklü manşon olmak, ondan esirgenen savaş gemisini telafi edecek, sayısız gemi sağlamak zorundaydı. Ona kitaptan battaniyeye, fonograftan dolmakaleme, yiyeceğe kadar verdiği, vereceği her şey, daima ve sonsuza kadar, Jay'in rüyasına giren ama göremediği o savaş gemisiydi. Aldatılmış bir çocuğa bir borcun ödenmesiydi.

Ancak Lillian o sırada, bu eski borcu ödeyebileceğine inanan kişinin, kim olursa olsun, karşısında dipsiz bir kuyu bulacağını bilmiyordu. Çünkü hiçbir özveri, hiçbir cömertlik o ilk reddedilişin tutuşturduğu ölümcül hıncın ateşini söndüremez. Her çocukta ve suçluda var olan bu inanca göre, açılan yarayı, verilen zararı hiçbir tazminat onaramaz. Bir zamanlar açlık çekmiş biri, dünyadan öcünü salt gereksindiği şeyi çalarak almaz, yerine asla konulamayacak bir şeye, yani yitirdiği inancına karşılık dünyayı sonu olmayan bir haraca da bağlar.

Karanlıkta çocukluğunu anarken ortaya çıkan bu küçük Jay, aynı zamanda Lillian'ın ürkmüş özüne, ona zarar vermeden sokulabilen, gündüzleri ortaya çıkan -bir başka deyişle, bildik erkek yaşamına dönmüş olan- o iddiacı, hatta merhametsiz Jay'den çok daha fazla yaklaşabilen bir kişilikti. Küçüklüğünü anlatır, babasını çağırmak için gittiği barlara, nasıl iki yana açılan kapıları itmesine bile gerek kalmadan, altından geçerek girebildiğini tanımlarken, Lillian bu küçük karaltıyı, onun kişiliğini, pek çok kanalda ele avuca gelmez bir cıva gibi akan, biçimi olmayan, pervasız, her kalıba giren Jay'den çok daha iyi görebildiğini, algılayabildiğini hissederdi.

Jay oynamak için sokağa çıkarken içini dolduran hiddeti, yabaniliği, açlığı anlatırken, kadın onun aslında şu an, geceleri, tek başına dışarıya çıkarkenki hiddetini, açlığını, vahşiliğini tanımladığı duygusuna kapılırdı: Gidiyor, bugünü, bu anı temize çıkarabilmek için de Lillian'ı geride, tek başına bırakıyordu.

Başka kadınlara duyduğu dürtülerden söz ederken, yüzüne cinsel zevk peşinde olan bir erkeğin değil, yaramaz, davranışları kesinlikle denetlenemeyen, haylaz bir firlamanın ifadesi yerleşirdi; bu artık sadakatsizlik değil, "sokağa çıkıp oynamak" isteyen bir çocuğun gemlenemeyen coşkusuydu.

Lillian karşısında, çaresizlikten doğan bir güdüyle övünmek, zaferleriyle böbürlenmek isteyen, hayran olunma, mümkün olduğu kadar çok arkadaş edinme ihtiyacıyla kıvranan, bunun için çırpınan çocuğu gördü ve böylece, erkeğin alıp başını gitmelerinden, sıkça yinelenen kaçışlarından duyduğu korkuyu bastırabildi.

Lillian arada bir isyan ettiği zaman, Jay afallayordu; ona göre eylemlerinin kadına zarar verebilecek hiçbir yanı yoktu ki. Lillian ise her seferinde suçluluk duyardı: Erkek ona sevmesi için, çocukluğu dahil bütün varlığını sunmuştu, buna karşılık Lillian'a düşense, soylu davranma gereği, kesinlikle bir ana... katı bir anne olmamaktı!

Jay kadehindeki sülfür rengi Pernod'ya baktı, sonra içti.

Öyle bir ruh hali içindeydi ki, dinlemek isteyen herkese bir oto-portresini çizmeye hazırdı: Biri onun resmine saldırdığı ya da gecikmiş borcunu istediği zaman, hep yaptığı gibi.

İçkisini bitirdi, açıkladı: "Ben yoksulluğu seçen Buda gibiyim. İlk karımı ve çocuğumu dinsel bir yaşam uğruna terk ettim. Şimdi, müritlerimin verdiği bir kâse pirinçle yaşıyorum."

"Ne öğretiyorsun peki?" diye sordu, Jay'in havailiğine kapılmayan, genç bir adam.

"Bütün acılardan arınmış bir yaşamı."

Ama onlara dışarıdan bakan biri, Jay'in hüzünleri, acıları bertaraf edecek gizli bir formül bulmak yerine, hepsini Lillian'ın sırtına yüklediğini düşünürdü; erkeğe inebilecek her darbeyi savuşturmak üzere, her an tetikte bekleyen Lillian'ın. Havarileri de kaçınılmaz olarak şu sonuca varıyordu: Onun yaşam tarzına ulaşabilmek için kendilerine birer Lillian bulmaları gerekiyordu.

"Ben öğretmen değilim," dedi Jay. "Yalnızca mutlu bir adamım. Bu aşamaya nasıl ulaştığımı açıklayamam." Göğsü-

nü keyifle yumrukladı. "Bana bir tas pilav verin, sizi de kendim kadar neşeli yapayım."

Bu sözler her seferinde bir yemek davetiyle son bulurdu.

"Kaygılanacak bir şey yok," derdi Lillian'a. "Nasılsa beni yemeğe davet edecek biri çıkar."

Yemeğe karşılık Jay de bir rehber gibi önlerine düşüp onlara yaşamını gezdiriyordu. Onun ruh halini yakalayamayanlar, tekneden inebilirdi. O, üyeliğe kabul eden bir dernek başkanı, bir kabile reisi değildi. Bırak, herkes geçişme yoluyla öğrensin!

Öte yandan, bu onun oto-portrelerinden yalnızca bir tanesiydi. Bazı günler de kendini sorumsuzluğa, gamsızlığa teslim olmuş, gülen bir adam olarak değil, yakıp yıkan, gözü dönmüş bir barbar olarak sunmaktan hoşlanırdı. Böylesi günlerde savaşçıları, istilacıları, yağmacıları, tecavüzcüleri yüceltirdi. Şiddete inanıyordu. Dünyanın pisliklerini kanla yıkayan Attila'ydı o. Böyle zamanlarda, resimlerini bir tür bomba sayardı.

Konuşurken, gözü az önce ona ne öğrettiğini soran genç adama takılıyor, sinirleri bozuluyordu, çünkü adam sürekli öne arkaya yürüyor ama hiç stüdyonun sonuna kadar gitmiyordu. Beş uzun adım atıyor, mekanik bir biçimde duruyor, sonra bir robot gibi geri dönüyordu. Bu gergin volta Jay'i rahatsız etti, adamı durdurdu: "Keşke otursan!"

"Özür dilerim, gerçekten üzgünüm," dedi adam, ansızın durarak. Yüzünü kaygı kapladı. "Hapisten yeni çıktım da... Hücrede yalnızca beş adım atabiliyordum, o kadar. Şimdi, geniş bir odadayken huzursuz oluyorum. Onu keşfetmek, içselleştirmek istiyorum, ama aynı zamanda da bir adım daha ileriye gitmemem gerektiğini hissediyorum."

"Bana bir arkadaşımı anımsattın," dedi Jay. "Çok fakirdi ve gerçekten çok iyi bir ressamdı; aklıma onun dar yaşamın-

dan kaçış biçimini getiriyorsun. Impasse Rouet'de yaşardı; herhalde bilirsin, o Hastane'den, Tımarhane ya da Mezarlık'tan bir önceki eşiktir. Geniş bir avlunun iyice gerilerine kurulmuş şu evlerden birinde oturuyordu; hücre kadar çıplak, tek odalı bir dairede. Evde kalorifer yoktu, camların çoğu da kırıktı, rüzgâr içeriye doluyordu. Sobası olanların çoğunun da kömürü yoktu. Peter'in stüdyosunun bir anormalliği daha vardı: bir havalandırma deliğinin dışında, hiç penceresi yoktu. Kapısı doğrudan avluya açılırdı. Soba filan hak getire; yalnızca yayları döşekten fırlamış, portatif bir yatak. Ne çarşaf, ne bir şey, yalnızca eski püskü bir battaniye. Kapıda zil mil arama. Faturasını ödeyemediği için elektriği de kesikti. Mum yakardı, muma verecek para bulamadığında da bir kasaptan aldığı kuyruk yağını yakardı. Kapıcı kadın yaşlı bir ahtapottan farksızdı, o erkeksi sesi ve mütecessis favorileriyle aynı anda her yere uzanan biri. Tam evden atılmak üzereydi ki, Peter'in aklına bir fikir geldi. Bildiğiniz gibi, yabancı devletler her yıl en iyi resim, en iyi heykel dallarında ödüller verirler. Peter, Hollanda Elçiliği'ndeki bir arkadaşı vasıtasıyla, yarışma koşullarını içeren bir kitapçık ele geçirdi. Kapıcı kadına gösterip açıkladı. Madde Bir: O, Paris'teki tek Hollandalı ressamdı. Madde İki: Bir Hollandalı sanatçının yaptığı en iyi resme yarım milyon franklık ödül verilecekti. Kapıcı, lafın nereye gittiğini görecek kadar zekiydi. Kirayı bir ay geciktirmeyi kabul etti; hatta, yapacağı duvar genişliğindeki tablonun boyalarının, çalışırken içeceği sigaraların parasını da borç olarak verdi. Buna karşılık Peter da ödül parasıyla ona taşrada, yaşlılığında oturacağı küçük bir ev almaya söz verdi – bahçeli. Artık sabahtan akşama kadar resim yapabilirdi. Bahardı; kapıyı açık bırakıyordu, kadın da o koca, kırmızı ellerini kucağında kavuşturup avluda oturuyor ve her fırça darbesinin onu bahçeli evine biraz daha yaklaştırdığını düşü-

nüyordu. Ama iki ay sonra sabrı taştı. Peter çalışmayı sürdürüyordu tamam, ama yemeyi, sigara içmeyi, içki yudumlamayı, hatta bazen sekiz küsur saat uyumayı da. Bunun üzerine Peter elçiliğe koştu, arkadaşından ona resmi bir ziyarette bulunmasını istedi. Arkadaşı, üzerinde Hollanda forsunun bulunduğu resmi aracı ödünç aldı ve ressamımıza saygı dolu bir ziyarette bulundu. Bu Peter'a bir ay daha kazandırdı. Her akşam kapıcı kadınla kafa kafaya verip broşürü okuyorlardı: "Ödül tutarı, jüri seçimini yaptıktan bir hafta sonra peşin olarak ödenecektir..." Kadının mutluluğu bulaşıcıydı. Tatlılığından, yumuşaklığından bütün apartman yararlanıyordu. Ta ki bir sabah gazeteler ödülü kazanan, gerçek Hollandalı ressamın adıyla fotoğrafını yayınlayıncaya kadar; işte o zaman kadının tepesi gerçekten attı. Peter'ın kapısı kilitliydi. Kadın bir iskemleye çıktı, havalandırma deliğinden içeriye baktı. Ve büyük bir dehşetle, tavandan sarkan bedeni gördü. Peter kendini asmıştı! Hemen yardım çağırdı. Polis kapıyı kırdı. Ama urgandan kesip aldıkları şey, balmumu ve paçavralardan yapılmış, Peter tarafından özenle boyanmış bir mankendi.

"Komik olan," diye ekledi Jay, bir an soluklandıktan sonra, "bu olaydan sonra şansının açılması. O kuklayı asmakla, başarısız Peter'ı öldürmüştü sanki."

Konuklar dağıldı.

Sonra, erkeğin içindeki neşe yatıştı, dingin bir göle dönüştü. Sesi yumuşadı. Oynadığı rollerin yalanlığını sevdiği kadar bu oyunlardan, şakalardan, yapay tavırlardan uzaklaşmayı ve Lillian'ın inancından yayılan akkorda billurlaşmayı da seviyordu.

Tam bütün devinimler, sözler durulmuştu ki, ansızın yeni bir coşkuyla yerinden fırladı; stüdyoyu bir aşağı bir yukarı arşınlayan, bir sel gibi saldıran fikirlerini masalara indirdiği

yumruklarla vurgulayan, fanatik bir düşünürdü şimdi. Tutuşturulan ancak bir türlü yanıp küle dönüşmeyen kuru yapraklar gibi karıştırıp durduğu düşünceleriyle, sinirli, kıvrak bir yürüyüş.

Sonra, bütün sözcükler, fikirler, anılar yüzlerce uçurtmanın aynı makaraya sarılmış ipi gibi çekiliverdi: "Şimdi çalışmak istiyorum."

Lillian ondaki değişimi izledi. Aralık dudakların düşünceli düşünceli kapanışını, dağınık sözlerin kristalleşmesini. Az önce kıskıvrak yakalanan, kolayca yönlendirilen, etkilenebilen erkek şimdi yeniden gücünü toplamaktaydı. İşte o anda, Jay'in içindeki büyük erkeği gördü, hayatın tadını kayıtsızca çıkaran, avarelik eden, boş boş gezinen, ama derinlerde, içten içe, müthiş ciddi bir hedefe kilitlenmiş olan: Topladığı bütün malzeme zenginliğini yaşama geri vermek, o devasa yaratıcı iştahıyla yalayıp yuttuğu her şeyi asıl sahibine, dünyaya iade etmek.

Havada yalnızca o tannan sesinin yankıları, sözcüklerinin sıcak soluğu, keskin jestlerinin titreşimi kaldı.

Lillian kalktı, stüdyonun kapısını dünyaya kilitledi. Uzun, görünmez sürgüleri çekti. Paslanmaz kepenkleri indirdi. Sessizlik. Jay'in işine asla yansımayacak ya da dünyaya sergilenmeyecek olan, bir tek kendisinin, yani Lillian'ın görüp algılayabildiği bu ruh halini, bu dokuyu yüreğine hapsedebilirdi artık.

***

Lillian uyurken, Jay sağa sola saçılmış benliklerini topladı, birleştirdi.

Böylece içindeki akış anlamlandı, belli bir amaca yöneldi.

Boya tüplerini sıkışında bile bir şiddet, bir zorbalık vardı;

boyalar bir gayzer gibi fışkırıyor, ziyan oluyor, üstünü başını, yeri kirletiyordu. Küçük bir patlama biçiminde ortaya çıkan boya, tuvalde büyük bir infilaka yol açtı.

Patlamanın sonucunda görünen şey dünya değil, bölük pörçük parçacıklardan oluşan, parçalanmış bir evrendi. Doğranmış, delik deşik edilmiş, kazığa geçirilmiş bedenler, nesneler, kentler, ağaçlar, hayvanlar.

İşin aslı, bir katliam gösterisi.

Dilimlenmiş gövdeler; yanlış yerlere takılmış uzuvlar. Bu engin çarpıtmada gözler bedenin daha önce hiç ziyaret etmedikleri yerlerine yerleştiriliyor, yüzün yerini ellerle ayaklar alıyordu; her surat dört farklı yöne bakan yüzeyden oluşuyordu, aralarındaysa beyaz bir boşluk. Yerçekimi ortadan kalkmıştı, figürler arasındaki ilişki akrobatlarınki gibiydi. Etin yerini kauçuk almış, ağaçlar etleşmiş, kemikler tüyleşmişti; iç kısımlardaki bütün yaşam, hücreler, sinirler, kirişler, yalnızca merak eden, kesiği dikme zahmetine katlanmayan bir cerrah tarafından öylece ortada bırakılmıştı. Jay ressamlığının olanca gücünü, gerçekliğin hoyrat, çarpıcı renklerini kullanarak yarıyor, deşiyor, gösteriyor, parçalıyordu.

Çözülmeyi, ayrışmayı içindeki infilaka eşit bir şiddetle betimliyor, enerjisi bildik nesneleri kırıp bilinmedik parçalara dönüştürüyordu; sonuçta bu parlak, göz kamaştırıcı unsurlar onun resimleriyle dolu bir odaya giren herkesi çarpıyor, yansıttığı güç ve şiddet bakanları sarsıyordu: tıpkı bir doğum ânı gibi. Ama onları sarsan, infilak etmiş bir dünyanın sağa sola saçılmış zerrecikleri değildi. Asıl, patlamanın şiddeti, ağırlığı, yoğunluğu ve parlaklığı sersemleticiydi.

Bedenden ya da hayvandan kopmuş, başıboş uzuvlara çoğunlukla hastalıklı yumrular, tümörler eklenmişti; güneye özgü ağaçları saran, boğan yosunlar; doğmamışları kuşatan kozalar; yapışkan kabuklular, asalaklar.

Bu Jay'in kendi, özel cengeliydi ve bu vahşi ormanda, insan vücudunda taşınan asalakların, hayvanların gizli savaşı sürüyordu. Çarpışmaların, mücadelenin hiddeti insan bedenini bozuyor, çarpıtıyordu. Korku, ağaçların birbirine dolanan kökleri gibi kasları büküp kıvırıyor, çelişkiler onları iki farklı yaşama uzanmaya çalışan iki ayrı parçaya ayırıyordu. Bütün bu dram bazen leş kokulu bataklıklarda bazen de taşlaşmış ormanlarda sürmekteydi: her insanın öteki için bir tehdit oluşturduğu yerlerde.

Onları yeniden birleştirebilecek olan özdekse ortalarda yoktu. Bedenlere kapanması olanaksız delikler açılmış, bir yüreğin yerine kauçuk bir pompa ya da bir kol saati konmuştu.

Jay bu cehennemlerden dışarıya uysal, güler yüzle çıkar, resminin dünyasından Lillian'ın odasına geçerken, belli belirsiz bir huzursuzlukla ürperirdi. Lillian uyanıksa, hemen gidip onun ne yaptığını görmek isterdi. Ve her seferinde sersemler, afallardı. Kendi iç kâbuslarının bu şekilde sergilenmesi onu etkilerdi – bir aynanın bir kediye ya da çocuğa yaptığı etki. Bunu mutlaka gergin bir sessizlik ânı izlerdi.

Lillian'ın içinde, yeraltında taşıdığı bu düşmanlık, bedeninin yalnızca hafif darbelerini, sarsıntılarını hissettiği bu içsel savaş şimdi açıkça sergilenmekte, gözler önüne serilmekteydi.

Onun bu irkilişi Jay'i her seferinde şaşırtırdı, çünkü Lillian'ın tuvaldeki bu savaşın uzantısı olduğunu anlıyor, kendisinin şiddeti bırakıp yalın, silik, iyi huylu bir erkeğe dönüştüğü noktada kadının savaş baltasını alıp doğruca insanlara saldırdığını görüyordu.

Oysa Lillian kendisini bunu yaparken hiç görmemişti.

"Keşke herkesle kavga etmesen," derdi Jay.

"Keşke böyle dehşetleri resmetmesen. Neden Faustin'i başsız çizdin? Oysa en gururlandığı şeyi o... başı."

"Çünkü canlanabilmesi için kaybetmesi gereken şey, o. Neden geçen gece paltosunu öyle eline tutuşturdun, kovar gibi?"

Gündüzleri birbirlerini reddediyorlardı. Geceleri bedenleri bildik bir özdeği, barutu kabulleniyor ve barış sağlanıyordu.

Sabah Jay ekmek, tereyağı, süt almak için dışarıya çıkar, Lillian da kahve yapardı.

Kadın geceleri stüdyonun kapısını kilitleyince, korkuyu dışarıda bırakıyordu. Jay'in de rahat, gündelik giysilerine bürünüp tasasızca, ıslık çalarak dışarıya çıkınca, kapıyı dışarıdan kilitlemek gibi bir alışkanlığı vardı – işte, korku bu arada içeriye sızıveriyordu.

Kapıyı kilitledi, benim burada olduğumu unuttu.

Lillian'ın yorumu buydu, çünkü Jay'in ona her sahip oluşunda, her seferinde, onu bir kez daha terk ettiğini hissediyordu. Bu erkekle hiçbir temas sürekli değildi. Dolayısıyla kapıyı kilitliyor, kadının içeride olduğunu unutuyor, onu terk ediyordu.

Bunu Djuna'ya anlatınca, Lillian için karşıt yorumlarla dolu Çince sözlüğü yazmayı sürdüren Djuna güldü: "Lillian, kapıyı kilitlemesinin nedeni, seni salt kendine saklamak isteği olamaz mı; bu hiç aklına gelmedi mi?"

***

Lillian, Jay'in stüdyodan ayrılmakla ondan da koptuğunu, salt ondan değil, kendi kendisinden de koptuğunu hissederken haklıydı.

Erkek sokakta yürürken, sokakla özdeşleşirdi. Ruh hali sokağın ruh hali olup çıkardı. Çözülüyor, ayrışıyor, tepeden tırnağa göz, kulak, gülümseme kesiliyordu.

Bazı günler kent yalnızca sakatlarını ortaya sererdi; böyle günlerde otobüs tek bacaklı adamın binebilmesi için kaldırıma iyice yanaşır, iki bacağı da olmayan bir adam gövdesini yerleştirdiği tekerlekli kaydırağı elleriyle iter, bir baş pembe, madeni bir boyunlukla dik tutulur, kör bir adam karşı kaldırıma geçmek için yardımınızı isterdi; Jay onlara bakar, her ayrıntıyı zihnine nakşederken onların resmini yapacağını bilirdi; öte yandan, ona danışılsaydı, dünyadaki bütün sakatlar çoktan yok edilirdi – bir tek, tahta sıralarda huzurlu bir sarhoşlukla, gülümseyerek oturan yaşlı adamların dışında: onlar Jay'in babasıydı. Öyle çok babası vardı ki... çünkü onların hepsini görebiliyordu. *Hepsi de birbirinin yerini alabilen, yüzlerce babamız, anamız ve sevgilimiz olduğuna inanıyorum, işte Lillian'ın hatası da bu, onun için tek bir anne, tek bir baba, bir koca, bir âşık, bir oğul, bir kız evlat var; hepsi de yeri doldurulamaz, tek ve eşsiz... dünyası ne kadar da küçük. Az önce, gözlerinde şimşeklerle yanımdan geçen kız benim kızım. Onu alıp, yitirdiğim kızımın yerine eve götürebilirim. Dünya babalarla dolu, ne zaman bir tanesine ihtiyacım olsa, yapmam gereken tek şey durup onlardan biriyle konuşmak... örneğin şurada oturan, ak sakallı, kaptan şapkalı olanla...*

"Sigara ister misin, Kaptan?"

"Ben kaptan değilim, Mösyö. Sakalımdan da anlaşılacağı gibi, ben bir paralı askerdim. Birkaç izmaritiniz yok mu? İzmariti yeğlerim de. Bağımsızlığıma düşkünümdür, onun için de izmarit toplarım. Sigara, sadakadır. Ben bir aylağım, dilenci değil."

Bacaklarına gazete dolamıştı. "Varisler yüzünden. Kışları biraz canımı sıkıyor. İstesem şuradaki rahibelerle kalabilirim, bana bakarlar. Ama her sabah altıda zil sesiyle uyanmayı, her öğlen aynı saatte, akşamları da tam yedide yemek yemeyi ve dokuzda yatmayı bir düşünsenize. Yo, böyle çok daha iyiyim.

Bağımsızlığımdan memnunum." Piposunu izmaritle doldurmaktaydı.

Jay onun yanına oturdu.

"Rahibeler bana fena davranmıyor. Çöp kutularından bayat ekmek kırıntıları toplayıp Hastane'ye satıyorum, onlar da hamile kadınlara dağıttıkları çorbaya koyuyorlar."

"Ordudan neden ayrıldın?"

"Seferberlikler sırasında, tanımadığım bir vaftiz annesinden mektuplar alırdım. O mektupların nasıl şeyler olduğunu hayal bile edemezsiniz, Mösyö. Yanımda bir tane bile yok, çünkü onları orada, çölde okuya okuya eskittim. Öyle sıcak mektuplardı ki, soğuk bir ülkede savaşıyor olsaydım onlarla ellerimi ısıtabilirdim. O mektuplar beni öylesine mutlu ettiği için, ilk iznimde hemen kadını aramaya koyuldum. Buysa inanın çok çetin bir işti, çünkü kadının adresi yoktu! Küçük bir el arabasıyla muz satıyor, köprülerin altında yatıp kalkıyordu. İznimin tamamını, bir şişe kırmızı şarapla onun yanında oturarak geçirdim, tıpkı şu an yaptığımız gibi. Eh, bu daha güzel bir hayattı; orduyu bıraktım."

Jay'in uzattığı sigarayı geri çevirdi; Jay de yeniden yürümeye koyuldu.

Dolent Sokağı: demir levhadaki sokak adı ayrıştı, parçalandı: dolorous, doliente, douleur. Levha hapishanenin duvarına, kaosumuzu ve gizemlerimizi çeviren Çin Seddi'ne, dinlerimizin ve suçlarımızın Eriha Duvarı'na, Ağlama Duvarı'na, kısacası Paris hapishanesinin duvarına çakılı. Duvar isle, kalın bir toz kabuğuyla kaplı. Hiçbir hapishane kaçkını ona tırmanmadı; duvarın özgür yanında olmasına karşın, Paris'in en hüzünlü sokağı olan küçük Dolent Doliente Douleur Sokağı'na var gücüyle abanmış olan duvarların en karası*

* Acı, acı çekmek (Latince, İtalyanca ve Fransızca) (ç.n).

ve en uzunu. Duvarın bir yanında, bir öfke, isyan, şiddet ânında suç işlemeyi başaran erkekler. Öteki yandaysa, nefret edemeyecek, baş kaldıramayacak, açıkça öldüremeyecek kadar korkak, gri karaltılar. Duvarın özgür tarafında yürüyorlar; yüreklerinde demir parmaklıklar, ayaklarında saplantılarının zincirleri, prangaları. Zayıflıklarının, kendi kendilerine bulaştırdıkları hastalıkların, köleliklerin tutsakları. Burada gardiyanlara da anahtarlara da hiç gerek yok! Kendilerinden kaçmaya asla yeltenmeyecekler; zaten başkalarını da yalnızca güçsüzlüklerinin görünmez, ölümcül ışınlarıyla öldürecekler.

Nereye doğru yürüdüğünün artık farkında değildi. Sokaklardaki kişilerle resimlerindeki kişiler birbirlerine doğru uzuyor, genişliyor, iç içe geçiyordu; ötekine giren, işe gömülen, ya da hepsinden kurtulup çıkan, bazen çerçeveli, bazen çerçevesiz, öylece duran insanlar ve onlardan ortaya çıkarılan görüntüler. Şu tekerlekli kaydıraktaki adamı daha önce, Coney Adası'nda, kendisi henüz çok genç bir adamken ve sevdiği kadınla birlikte yürürken görmemiş miydi? Bu yarım adam okşamalar için yaratılmış o yaz gecesinde, onları kaldırımda ısrarla izlemişti; ta ki kadın bu takipten ürküp hem yarım adamı hem de Jay'i bırakıp gidinceye kadar. Kaydıraklı adam bir kere de rüyasına girmişti Jay'in, ama bu kez annesiydi, üzeri kapkara boncuklarla bezeli, siyah bir elbise giymişti – bir cenazeye giderken giydiği elbisenin aynısıydı. Jay, annesinin belden aşağısını neden kesip attığını anlayamamıştı. Bugüne kadar en küçük bir ensest korku Jay'in önünü, kadınlara uzanan yolunu tıkamamıştı ki; onları, hepsini birden isteyebilmişti – üstelik annesine ne kadar çok benzerlerse, Jay için o kadar iyiydi.

Rehine dükkânını, Paris'teki yaşamının sayısız saatini geçirdiği, resimlerine karşılık azıcık nakit alabilmek için oturup saatlerce beklediği sert, tahta sıraları görünce, işlerini küçüm-

sedikleri, değerlerinin çok altında paha biçtikleri zaman yüreğini yakan acılığı hissetti! Tezgâhın gerisindeki adamın gözleri, nesnelere değer biçmekten büyümüştü. Kitaplarını rehin alan, onları telaşla, ölüme mahkûm olan ve son yemeğini yiyen birinin hırsıyla okuyan adamı anımsayınca yüksek sesle güldü. Jay onları, kendilerini ısıtacak sobayı, romatizmadan koruyacak mantoyu, müşteri çekecek güzel elbiseleri elden çıkardıktan sonra kollarını, bacaklarını rehine bırakan insanlar olarak resmetmişti. Acayip, kaba saba bir dünya, diye tıslamıştı Eleştirmenler Dekanı. Çarpık çurpuk bir dünya. *Elbette öyle. Onlar da Paris'teki rehineci dükkânındaki yedi banktan birinde üç saat otursunlar bakalım. Dolent Sokağı'nı bir uçtan ötekine yürüsünler. Belki de böyle serbestçe dolaşmama izin verilmemeli, belki de suçlularla birlikte hapse atılmalıyım. Onları anlıyor, onlara acıyorum. Ben cinayetlerimi boyayla işliyorum. İşlenen her cinayet insanların gözünü bu cinayeti üreten koşullara açıyor, ama az sonra yeniden uykuya dalıyorlar; ressam onları uyandırınca da, hemen bunun intikamını alıyorlar. Benden parayı da şöhreti de esirgemekle çok iyi yapıyorlar, çünkü böylece beni sokaklara sürüklüyor ve suratlarına çarpmamı istemedikleri şeyleri önüme sermiş, bana göstermiş oluyorlar. Benim cengelim, Rousseau'nun masum ormanlarından biri değil. Benim vahşi ormanımda herkes düşmanıyla karşılaşıyor. Doğanın yeraltı dünyasında borçlar yine aynı şeyle, bire bir ödenmeli: kalp para geçmiyor. Açlık açlıkla, acı acıyla, yıkım yıkımla.*

Ressamın orada bulunma nedeni de, hesabı tutmak.

***

Jay gece gezmelerinin, Dôme, Select, Rotonde'da çıktığı keşif gezilerinin birinden, Sabina'yı alıp getirdi; ancak bu iki

kişiden hangisinin ötekini yönlendirdiğini söylemek güçtü, çünkü her ikisi de, kenti kaplamak için delicesine akan, evleri, kafeleri, sokak ve insanları kolayca sürüklenecek küçük, dayanıksız nesnelere çeviren şu taşkın ırmaklardan farksızdı. Jay'in zincirden boşanmış itkileri Sabina'nın hareketliliğine eklendi, kentin bütün düzenini altüst etti.

Sabina itfaiye araçlarının sesini, suretini peşine taktı; birlikte New York caddelerini yırtmaya, felaketin canhıraş sirenleriyle yürekleri hoplatmaya giriştiler.

Tepeden tırnağa kırmızıyla gümüşe sıvanmış; eti yarıp kendine yol açan, yırtan, kırmızı ve gümüş rengi bir canavar düdüğü. Sabina'ya ilk kez bakan biri, şöyle derdi: Her şey yanacak!

Kırmızıdan, gümüşten fırlayan bu uzun uyarı çığlığı bir insanda yaşayan şaire, yani erkeğin içinde sağ kalmayı başaran çocuğa ulaştı. Sabina işte bu şaire, kentin orta yerinde hiç beklenmedik bir merdiven fırlattı ve buyurdu: Tırman!

Bunun üzerine kentin uysal, düzgün çizgisi ortadan ikiye ayrıldı, birinin tırmanmaya davet edildiği ve tıpkı Baron Münchausen'in merdiveni gibi boşlukta dimdik duran, gökyüzüne çıkan merdivene yol verdi.

Ama Sabina'nın merdiveni ateşe çıkıyordu.

Sabina karanlık holden Lillian'a doğru ilerleyip açık kapıdan yayılan ışığa girince, Lillian hep tanımak istediği kadını ilk kez görmüş oldu. Sabina'nın alev alev yanan gözlerini gördü, paslı sesini duydu ve bu güzellikte boğuldu. Şöyle demek istedi: Seni tanıyorum. Hep senin gibi bir kadını hayal ettim.

Sabina hareketsiz duramıyordu. Soluksuzca, durmaksızın, hararetle konuşuyordu; sessizlikten korkan biri gibi. Otururken, buna uzun süre katlanamayacağını anlardınız; odayı arşınlarken de, yeniden oturmak için sabırsızlandığını. Saldırıya uğramaktan korkarcasına, her an gergin, tetikte, kaçmaya

hazır; elleriyle âni, hırçın jestler yapan, telaşla, yangından mal kaçırırcasına içen, çabuk çabuk konuşan, ansızın gülümseyen ve söylenenlerin ancak yarısını dinleyen.

Tıpkı hummalı bir rüyada olduğu gibi, Sabina'da da önceden düşünüp taşınmaktan, süreklilikten, bağlantıdan eser yoktu. O tepeden tırnağa kaostu – karışık, çırpıntılı devinimleri, bitirilmemiş cümleleri, somurtkan suskunlukları, ansızın atmaya başladığı voltalar, gereksizce af dilemesi (özür dilerim, eldivenlerimi kaybettim), apaçık sergilediği başka yerde olma arzusu.

Hali tavrı, bütün halatlarından kurtulmuş, kendini alev alev yanan, kızgın sulara bırakıvermiş, bata çıka sürüklenen bir tekneden farksızdı. Durup düşünecek zamanı yoktu.

Yaşamöykülerinin filmini hızla oynattı; bozuk bir makinenin gösterdiği kısa, kesik kareler: serüvenler, uyuşturucu bağımlılarından kaçışları, polisle karşılaşmaları, karmaşık, anlaşılmaz olayların geçtiği partiler, onun kırbaçlayan mı yoksa kurban mı olduğunu ya da bunu gerçekten yaşayıp yaşamadığını bir türlü çözemediğiniz, puslu kırbaçlama sahneleri.

Boşluklarla, tersyüz etmelerle, çelişkiler, dörtnala koşan fanteziler ve dizginlere âni asılışlarla dolu, paramparça bir rüya. Bazen "eteğimi kaldırdı" ya da "yaralarla hemen ilgilenmemiz gerekiyordu" ya da "polis beni bekliyordu, arkadaşlarımı kurtarmak için uyuşturucuyu hemen yutmak zorundaydım" der, ama sonra, sarf ettiği bir sözcükle (bunların bir başkasının başına geldiğini, bir yerde okuduğunu, belki de bir barda duyduğunu vurgularcasına söylediği bir şeyle) hepsini siliverirdi: Bütün bunları bir karatahtaya yazmış, sonra da kocaman bir süngerle silivermişti sanki; temizlik işlemi tamamlanınca, bir gece kulübünde çalışan ve Sabina'nın hakaret ettiği, çok güzel kızın öyküsüne geçerdi; Jay ona öyküyü neden değiştirdiğini sorunca da, öyküyü derhal silip yok eder

ve kendi çalıştığı kulüpte tanık olmadığı, birinden dinlediği, başka bir olayı aktarmaya koyulurdu.

Anlattığı kişiliklerin yüzleri, dış çizgileri yarım yamalaktı; insan tam onları kavramaya başladığı an, araya (rüyalarda olduğu gibi) bir başka yüz ve karaltı girer, siz bir kadına baktığınıza inandığınız an, karşınızda yaşlı bir adam bulurdunuz; ama tam Sabina'yla ilgilenen bu yaşlı erkeğe doğru ilerlerken, karşınıza eskiden onunla aynı evde yaşamış, genç bir kız çıkıverirdi; bu kız, Sabina'nın âşık olduğu o ilk delikanlıya benzemektedir, o delikanlı da zaten az sonra, bir akşam Sabina'yı gaddarca aşağılayan bir grup insana dönüşecektir. Sahnenin ortalarında bir yerde, Sabina önce sapsarı sonra da siyah saçlı bir kadın olarak belirir; aynı şekilde, onun sevdiği, aldattığı, kaçtığı, birlikte yaşadığı, evlendiği, kandırdığı, unuttuğu, terk ettiği kişinin sabit bir imgesini korumak da olanaksızdır.

Yoğun bir itiraf ateşiyle yanıp tutuşur, bu da onu peçenin bir ucunu kaldırmaya zorlardı; ama ne zaman biri dinlemeye ya da karşısında sergilenen oyunu izlemeye başlasa Sabina büyük bir korkuya kapılır, eline devasa bir sünger alıp her şeyi silerdi: bir başka yerde yeniden başlamak üzere; yarattığı kafa karışıklığının onu koruduğuna inanarak. Kısacası, Sabina sizi kandırarak, gözünüzü boyayarak kendi dünyasına çağırıyor, sonra geçitleri bulanıklaştırıp imgeleri güzelce harmanlıyor, ardından da keşfedilme korkusuyla tabanları yağlıyordu.

Jay ondan daha ilk anda nefret etti; Don Juan'ın Dona Juana'dan, kendisinin kadın çeşitlemesinden nefret etmesi, özgür erkeğin özgür kadından nefret etmesi gibi; çünkü erkek kadındaki bu tutku özgürlüğünden nefret eder, çünkü böylesi bir özgürlüğü salt kendine tanır. Sabina'dan nefret etti, çünkü içgüdüsel olarak, kadının onu tarttığını ayrımsadı –

aynen kendisinin kadına yaptığı gibi: olası bir sevgili mi, değil mi?

Sabina için Jay (Lillian'ın tam tersine) özel yeteneklerle donatılmış, diğerlerinden ayrılan, yeri asla doldurulamaz bir erkek değildi; onu, Lillian'ın ya da dostlarının yaptığı gibi, benzersiz biri olarak görmüyordu. Sabina'nın bakışları onu, tıpkı onun kadınlara yaptığı gibi, ölçüp biçti: sevgilim olabilecek kadar donanımlı mı?

Sabina, aynen Jay gibi, bir kadına ya da erkeğe bahşedilen hiçbir süslemenin ya da mevkiinin, onun âşık olma kapasitesini, bir sevgili olma yeteneğini (ya da yeteneksizliğini) etkilemeyeceğini biliyordu. Unvanı ne olursa olsun hiçbir mimar onlara, kadınla erkeğe, bedensel yapının tılsımını, büyülü bilgisini veremez. Baştan çıkarma ânı, birleşme ânı, teslim olma ânı geldiğinde, hiçbir laf cambazlığı, erkekle kadının gizli haz kuytularını dolduramaz. Zarif cüretkârlıkların, fethedici zorbalıkların, aşk muharebesinin onlara sağladığı mutlak bilginin yerini hiçbir cesaret madalyası tutamaz.

Bu alışveriş, bu sanat, bu el becerileri sonradan öğrenilemez; parmak uçlarının keşif gücünü, seğiren bir gözkapağının işaretlerini doğru okumayı, bir kirpiğin onayını bile yakalayacak kadar keskin, bir mikroskop kadar güçlü bir gözü, bir sismograf gibi, derinin altındaki ince, mavi sinir uçlarının en küçük titreşimini hissedebilmeyi, iniş çıkışları önceden tahmin edebilme yeteneğini gerektirir; tıpkı yaprakların eğiminden yaklaşan yağmuru, fırtınaların nerede pusuya yattığını, sellerin nereyi tehdit ettiğini, hangi bölgelerden uzak durulması hangilerinin işgal edilmesi, nerenin rahat bırakılıp nerenin zorla alınması gerektiğini kestirebilen bilgeler gibi.

Bedenin ezgisini, temposunu, ritmini duyamayan, arzunun sıçrayışlarını bir balet gibi zirvede yakalayamayan, şefkat ve şehvet akrobasilerine ayak uyduramayan, sessizliklerin

sonsuz yararlarını bilmeyen bir erkeğe, hiçbir birincilik ödülü, 'en iyi âşık' madalyası, nişanı ya da diploması, hiçbir okul, yolculuk ya da deneyim yarar sağlayamaz.

Sabina, Jay'in gücünü, yeterliliğini büyük bir küstahlıkla inceledi; bakışlarındaki doğruluğu, hassasiyeti tarttı. Çünkü siyah bir âşığın, bu bilim dalında uzmanlaşmış olan kadınlarca çok iyi bilinen bir bakışı vardır; kadın bedeninin tam merkezine ulaşabilen, aradığı hedefi kusursuzca bulmuşçasına, talebini doğruca oraya yerleştiren bir bakıştır bu.

Jay, Sabina'daki fettanı bir bakışta gördü; her türlü hürmetsizliğe yatkın, sadakatsiz kadını. Nikâh yüzüğü takmayan, içinden geldiğince seven ve hiç kimseye bağlanmayan kadını. (Daha bir hafta önce, onu eşi benzeri olmayan, yeri doldurulamayan biri olarak gördüğü için Lillian'a kızmıştı, çünkü bu ona üstlenmek istemediği bir sorumluluk yüklüyordu; keşke Lillian, Jay'i zaman zaman görevlerinden kurtaracak bir dublörle, bir yardımcı oyuncuyla ilgilenseydi!)

Jay'le Sabina göz kamaştırıcı bir an, stüdyonun ortasında yüz yüze durdular; bu meydan okumayı, karşısındaki yasa tanımaz âşığı hemen sezen erkekle kadını kaçınılmaz olarak pençesine alan o büyük güvensizliği tattılar; işte bu ortak kuşku kaidesinin üzerine, onları bekleyen şiddet girişimlerini dikeceklerdi – salt bu savaşıma bir kesinlik kazandırmak adına.

Sabina'nın başta bir yangını çağrıştıran elbisesi şimdi, Lillian'ın varlığından yayılan daha somut ışıkta, siyah satenden yapılmış gibi görünüyordu; dokusu fazlasıyla insan tenini andırıyordu. Tam o sırada Lillian'ın gözüne, Sabina'nın elbisesinin yenindeki delik ilişti ve ansızın, kendi yeninde de delik olmamasından utandı, çünkü Sabina'nın yoksulluğu, aşınmış sandaletleri, nedense meydan okumaların en yüreklisi gibiydi: Kendini bütün hissetmek için kusursuz giysilere ya da yeni sandaletlere gereksinim duymayan birinin seçimi.

Lillian'ın genellikle Jay'e çivilenen, ötekileri şöyle bir yalayıp geçen bakışları ilk kez bir başka insanı dikkatle süzüyordu.

Jay onlara huzursuzca baktı. Lillian'ın sürekli ona odaklanan bu yoğun dikkati, ondan hep bir şey istemişti: o değişken, dönek Jay'i; kendisiyse bu isteğe karşılık verememiş ve kendini, asla ödeyemeyeceği kadar büyük bir borcun altına giren biri gibi hissetmesine neden olmuştu.

Oysa Sabina'nın kararsız, değişken arzuları onu mücadeleye davet ediyordu; bu kadın onda eşitlik, denklik duygusu yaratıyordu. Sabina ayakta dimdik durmayı gayet iyi beceriyor, ihanete ihanetle karşılık veriyordu.

***

Lillian, Auber Sokağı'nın köşesinde bekledi. Sabina'nın gündüz aydınlığında, kalabalığın içinden çıkıp ona doğru gelişini görmek istiyordu. Böylece bir imgenin cisimleşebileceğinden, Sabina'nın gün ışığında yitip giden bir serap olmadığından emin olacaktı.

Bir yandan da orada, Auber Sokağı'nın köşesinde boşu boşuna dikilip kalmaktan korkuyordu; tıpkı başka yerlerde pek çok kez durup, bu insan selinin içinden rüyalarındaki karaltıları andıran herhangi birinin çıkıp gelmeyeceğini bile bile, kalabalığı gözlediği gibi. Beklemek acı veriyordu: Sabina'nın bu sokaklardan geleceğine, şu bulvarı geçeceğine ve yüzü olmayan insanların oluşturduğu bu kitleden çıkacağına inanamıyordu. Onu, o partal sandaletleri, pejmürde siyah elbisesiyle, kraliçelere yaraşır bir kayıtsızlıkla, geniş adımlarla yaklaşırken görmek, tarifsiz bir sevinç oldu.

"Gün ışığından nefret ederim," dedi Sabina; gözleri öfkeden kararmıştı. Göz altlarındaki mor halkalar öyle derindi ki,

etini damgalıyordu. Bakışlarının kızgın demiri, gözlerinin çevresindeki eti dağlamıştı sanki.

Gitmek istediği yeri buldular; sokak seviyesinden aşağıdaydı.

Konuşması çalkantılı bir ırmak, kopmuş bir inci kolye gibi Lillian'ın çevresine saçıldı.

"İyi ki yakında çekip gidiyorum. Aksi halde, maskemi indirmen uzun sürmezdi."

Bunun üzerine Lillian ona baktı, gözleriyle şöyle dedi: "Beni kör etmeni istiyorum." Sabina duygulandı, kuşkularından utanıp yüzünü başka yöne çevirdi.

"Seninle yapmaya can attığım o kadar çok şey var ki, Lillian. Seninle uyuşturucu kullanabilirdim. Ve artık korkmazdım."

"Korkuyor musun?" diye sordu Lillian inanmazlıkla. Ama inatla benliğinin yüzeyine çıkmaya çalışan bir sözcük vardı; sözcükten çok bir ritim, Sabina göründüğü an çalmaya başlayan, temposunu giderek hızlandıran bir ezgi. Sabina'yla birlikte attığı her adıma, bir davul sesi gibi eşlik eden o sözcük: tehlike tehlike tehlike tehlike.

"İçimden *sen* olmak geliyor, Sabina. Daha önce bir başkası olmayı hiç istememiştim."

"Jay'le nasıl yaşayabiliyorsun, Lillian? Jay'den nefret ediyorum. Bana bir casusmuş gibi geliyor. İnsanın yaşamına, salt daha sonra karikatürünü yapmak, tuvalde alaya almak için giriyor sanki. Yalnızca çirkinliği ortaya çıkarıyor."

"Bir tek, canı yandığı zaman. Ancak canı acıdığı zaman zarar veriyor, yakıp yıkıyor. Seninle alay etti mi?"

"Beni bir fahişe olarak resmetmiş. Oysa sen de biliyorsun, ben bir fahişe değilim. Kötülüğe öyle meraklı ki, ona bazı öyküler anlattım... hepsi bu. Ondan nefret ediyorum."

"Ona âşık olduğunu sanıyordum," dedi Lillian.

Lillian'ın bu açık sözlülüğü karşısında Sabina'nın olanca benliği, panik içinde kaçmaya çalıştı. Maskenin ardında binlerce gülümseme belirdi; gözkapaklarının gerisinde de hiç eskimeyen hileler.

Bu, o andı. Keşke Sabina duygularını dile getirmeyi başarabilseydi: Lillian, bana güvenme. Jay'i istiyorum. Beni sevme, Lillian, çünkü ben tıpkı onun gibiyim. Kimin acı çekeceğini şu kadarcık umursamadan uzanır, canımın istediğini alırım.

"Maskemi çıkartmak istiyorsun, Lillian."

"Maskeni indirecek olsam, yalnızca kendimi ortaya çıkartmış olurum; sen, cesaretim olsaydı benim yapacağım şeyleri yapıyorsun, Sabina. Seni olduğun gibi görüyor ve seviyorum. Ortaya çıkarılmaktan, teşhir edilmekten korkmamalısın – en azından, benim tarafımdan."

Bu, ona sevgi değil oynaması gereken bir başka yalan-rol sunan Jay'e sırt çevirme ânıydı; gerçekle, gerçek bir aşkın yaşanabileceği gerçeğiyle Lillian'a dönme ânı.

Sabina'nın yüzü bir pencerenin gerisinde boğulmakta olan bir çocuğun yüzünü andırıyordu. Lillian onu, gerçeğe duyduğu korkuyla boğuşan, onu bastırmaya çalışan bir çocuk gibi gördü; yanıt vermeden önce durup düşünüyor, Lillian'a en iyi imgesine en yakın neyi sunabileceğini kestirmeye çalışıyordu. Sabina gerçeği söyleyemezdi, Lillian'ın ondan ne beklediğini tahmin edip buna uygun olanı söyleyebilirdi, oysa Lillian'ın ondan istediği şey bu değildi; bu, yalnızca Sabina'nın kendi idealleştirilmiş imgesine uygun gördüğü şeydi. Sabina'nın büyük bir ateşle, ara vermeksizin yaratıp durduğu imge, sergilediği tavrın tam karşıtıydı: sâdık, erkeğine bağlı bir kadın. Bu imgeyi ne pahasına olursa olsun sürdürebilmek için de Lillian'ın ona, rol yapmaktan yorgun düşmüş çocuğa uzattığı eli tutmadı.

"Jay'in bir karikatürcü olduğunu yadsımıyorum, yalnızca

bunu durup dururken değil, öç almak istediğinde yaptığını söylüyorum. İntikam duygusunu harekete geçirmek için ne yaptın, peki?"

Sabina yine yüzünü çevirdi.

"Senin bir *femme fatale* olmadığını biliyorum, Sabina. Ama Jay'in öyle sanmasını istedin, değil mi?"

Lillian bu alışılmadık yeteneği, insanların içine gömülü çocukları dinleme becerisi sayesinde, Sabina'nın içinde sızlanıp duran, yalanlarının ağırlığı altında ezilen, süslerinden, kisvelerinden bıkıp usanmış çocuğu duyabiliyordu. Sabina'nın çevresinde, asıl istediği şeye doğru atılmasını önleyen çok fazla kostüm, saçak, farbala, altın, brokar, tül, peçe vardı; Lillian'ın onda sevdiği, ondan öğrenmek istediği şeyse bu cüret, bu dobralıktı; isteklerini böyle kesin, tereddütsüzce bilmesiydi.

Sabina'nın yüzünde görkemli bir hüzün tebessümü belirdi, sonra, bir anda, başka bir tebessüm tarafından yok edildi: baştan çıkarıcı, ayartıcı. Lillian tam hüznü yakalamak, Sabina'nın zayıf, incinebilir yörelerine adım atmak üzereydi ki, Sabina kendini bir kez daha o fettan gülümsemenin ardına gizleyiverdi.

Acıma, koruma, avutma; Lillian bunları önemsiz armağanlar gibi, bol keseden onun önüne serdi, çünkü Sabina'nın yüzünde, bu ayartıcı gülümsemenin yanı sıra, her şeye kadir, gücü sınırsız büyücünün tebessümünü de görebiliyordu.

Lillian gerçek bir sevginin açlığını çeken ama bir yandan da, asıl bu gerçeğin aşkı yok edeceğinden korkan, ürkmüş, mutsuz çocuğun yüzünü unuttu. Çocuğun yüzü, Lillian'ın yenik düştüğü bu güçlü, etkileyici gülümsemenin karşısında silinip gitti.

Lillian onun sözlerinde bir anlam aramaktan vazgeçti. Sabina'nın tepetakla yuvarlanan sarı saçlarına, havaya dikilmiş

kaşlarına, gerçeği çarpıtan, aldatıcı gülümsemesine baktı; bir mücevher gibi ışıyan, duygularını altüst eden bir tebessüm.

Yanlarından bir adam geçti, onların bu dünyayı unutmuş hallerine güldü.

"Boş ver, aldırma," dedi Sabina, bu duruma alışıkmış gibi. "Ben zararlı biri değilim."

"Bana zarar veremezsin."

Sabina gülümsedi. "Hiç istemeden, insanların mahvına neden oluyorum. Nereye gitsem işler karışıyor, ürkütücü bir hal alıyor. Senin için, her şeye sil baştan başlamak isterdim; New York'a gitmek, büyük bir oyuncu olmak, yeniden çok güzel olmak. Bir daha asla, çengelli iğnelerle tutturulmuş giysilerle gezmeyeceğim! Aptalca, körlemesine yaşıyordum; kafayı çekip sigara içmekten ve konuşmaktan başka hiçbir şey yapmadan. Lillian, seni hüsrana uğratacağım diye ödüm kopuyor."

Sokaklarda amaçsızca dolaştılar; çevrelerinin farkına varmaksızın, kol kola, her an biraz daha artan, ağızlarından çıkan her sözcükle daha da tırmanan bir neşeyle. Birlikte attıkları her adımın, yürürken, ara ara sürtünen kalçalarının çoğalttığı, gittikçe kabaran bir sevinç.

Trafik çevrelerinde dönüp duruyordu, ama onun dışında her şey, evler, ağaçlar bir sisin içinde gözden yitmişti. Açık seçik olan tek şey, dolaylı algılayışların dişi labirentlerinden yükselen cümlelerini taşıyan sesleriydi.

Sabina şöyle dedi: "Dün gece sana telefon etmek istedim. O kadar çok konuştuğum için özür dilemek istedim. Bütün o laf kalabalığına karşın, asıl söylemek istediğimi söyleyemediğimin farkındaydım."

"Bu güçlü görüntünün altında, senin de korkuların var," dedi Lillian.

"Her şeyi yanlış yapıyorum. Gerçekler hakkında soru sor-

maman, harika. Gerçekler önemsizdir. Önemli olan, özdür. Şu nefret ettiğim soruları hiç sormuyorsun: hangi şehir? hangi erkek? hangi yıl? ne zaman? Olgular. Ah, onlardan tiksiniyorum!"

Bedenler yakın, kollar birbirine dolanmış, birleşen eller Sabina'nın göğsünde dinleniyor. Lillian'ın elini tutmuş, ısıtmak istercesine göğsüne bastırmıştı.

Kent uzaklaşmıştı. Onlar, ikisinin de bir ad koyamadığı, kendilerine ait bir dünyada yürüyorlardı.

Yumuşacık aydınlatılmış bir yere girdiler; onları kadife bir yakınlıkla saran, eflatun, geniş.

Sabina gümüş bileziğini çıkardı, Lillian'ın bileğine taktı.

"Sanki kolunu belime dolayıverdin. Bilezik hâlâ ılık, elin gibi. Senin tutsağınım, Sabina."

Lillian onun yüzüne baktı; ateşli profili öyle gergindi ki, hafif hafif titriyordu. Biliyordu: Sabina yüzünü ona çevirince, bu yüzden yayılan parıltı gözünü kamaştıracak, onun ayrıntılarını seçemez olacaktı. Sabina'nın hep aralık duran ağzından, insana baş dönmesi veren o girdaplı ses boşalıyordu.

Lillian onun yüzünde bir an öyle bilge bir anlam yakaladı ki, afalladı. Kadının vücudu ansızın deneyimle yüklenmiş, bütün yaşanmışlıkların rengini almıştı sanki; eflatun gölgelerin ağırlaştırdığı, yorgun gözkapaklarının büktüğü bir beden. Uzun, ateşli hastalıkların, hiç giderilemeyecek bitkinliklerin izini taşıyan. Lillian, onun geçtiği bütün yangın yerlerini, üzerine bastığı korları görebiliyordu. Sabina'nın gözlerinin, saçlarının küle dönüşmesini bekledi.

Oysa bir an sonra, kadının gözleriyle saçları eskisinden de çok parlamaya başladı, yüzü gizemli bir biçimde durulaştı, tam anlamıyla masumlaştı; bir pırlanta kadar ışıltılı bir masumiyet. Sabina bir unutuş ânında bütün yaşamını silkip atabi-

lir, ondan bütünüyle arınmış bir halde, dimdik durabilirdi; sanki o yaşamın henüz başlangıcında duruyormuş gibi.

Lillian'ın aklına binlerce soru hücum ediyordu, ama Sabina'nın sorulardan nefret ettiğini artık öğrenmişti. Bu kadının özü, olguların arasından kayıp gitmişti. Bunun üzerine gülümsedi, sessizleşti; Sabina'nın sesini dinlemeye başladı; bu boğuk ses pasını, hışırtısını yitirip bir fısıltıya, belli belirsiz bir iç çekişe dönüştü, sıcak soluğu Lillian'ın yüzünü yaladı.

Sigarasını hırsla, iştahla içen Sabina'yı seyretti, sanki sigara içmek, konuşmak ve hareket etmek onun için bir ölüm kalım meselesi, soluk almak kadar yaşamsal bir gereksinimdi; bütün bunları pervasız, gözü kara bir taşkınlıkla yapıyordu.

İki kadın bir gece bir barın kırmızı ışığının altında buluşunca, ruh hallerindeki benzerliği keşfettiler: Ona, erkeğe gülebiliyorlardı.

"Öyle çok, öyle yoğun çalışıyor ki, yarı bilinçsiz halde," dedi Lillian. "Resimden başka hiçbir şeyden konuşmuyor."

İçten içe kendini çok yalnız hissediyordu, çünkü Jay tam iki haftadır kendini işe vermişti, gözü her ikisini de görmüyordu. Ve yalnızlığı Lillian'ı Sabina'ya daha da çok yaklaştırıyordu.

"Birlikte gezmemizden memnun; daha rahat çalışabiliyormuş. Onda zaman kavramı yoktur – haftanın hangi gününde olduğumuzu bile bilmez. Hiç kimseyi, hiçbir şeyi umursamaz."

Yoğun bir yalnızlık duygusu her ikisini de ele geçirdi.

Yürümeye başladılar; şu anki duygularından uzaklaşmak, bir başka dünyaya adım atmak ister gibi. Montmartre'a, küçük evlerin sağa sola süpürge otları gibi saçıldığı tepeye tırmandılar. Müziği duydular; tınısı öyle farklıydı ki, bunun her gün duydukları müzik olduğunu anlayamadılar. Bu müziğin geldiği yerden kaldırıma dökülen ışık çizgisine girdiler... taş-

laşmış dumandan ve billurlaşmış insan soluğundan oluşan bir salon. Tavana boyanmış bir yıldız; duvara çivilenmiş tahta, çiçek bozuğu bir İsa. Sert rüzgarlar gibi boşalan, bezgin, paslı, katılaşmış; kullanıla kullanıla yıpranmış. Boş bardakları andıran yüzler. Tıpkı esnek, kauçuk tabanlı gece gibi kauçuktan yapılma müzisyenler.

Bu gece Jay'den nefret ediyoruz. Erkekten nefret ediyoruz.

Okşanma özlemi. Arzulamak ve arzuyla mücadele etmek. Güçlü isteğin bulanıklığı, özlemlerin belirsizliği her ikisini de korkuttu.

Gözlerinde soru işaretlerinden bir tespih.

Sabina fısıldadı: "Hadi, bu gece uyuşturucu alalım."

Güçlü dizini Lillian'a bastırdı, gözlerindeki parıltıyla, yüzünün solukluğuyla onu kelepçeledi.

Lillian başını salladı, içmeye başladı, içti, içti. Oysa hiçbir içki, savaş haliyle ve nefretle başa çıkamaz. Hiçbir içki, acılığı sevmez.

Lillian Sabina'nın falcı gözlerine, gergin profiline baktı.

"Bütün acıyı silip atıyor; gerçekliği yok ediyor."

Masaya doğru eğildi; ta ki solukları birbirine karışıncaya kadar.

"Bunun ne büyük bir rahatlama sağladığını bilemezsin. Afyon dumanı sise benzer. Olağanüstü rüyalar ve sevinç getirir. Nefis bir neşe, Lillian. Ve kendini müthiş güçlü hissedersin; güçlü ve hoşnut. Hayal kırıklıkları, öfkeler silinir gider; bütün dünyaya olağanüstü bir güçle hükmetmeye başlarsın. Artık kimse seni üzemez, aşağılayamaz, aklını karıştıramaz. Göklere yükseldiğini, dünyanın üstünde hızla uçtuğunu duyumsarsın. Her şey yumuşar, genişler, kolaylaşır. Hayal bile edemeyeceğin sevinçler tadarsın, Lillian. Bir elin dokunuşu yeterlidir... bir elin teması, seni dünyanın öteki

ucuna götürür. Hele zaman – zaman nasıl da uçar. Günler, saat gibi geçer. Artık zorlanmak yoktur, yalnızca rüya görmek ve havada süzülmek. Hadi, benimle birlikte uyuşturucu al, Lillian."

Lillian gözleriyle razı oldu. Sonra, Sabina'nın kapının yanında duran, kırmızı fesli Arap'a baktığını gördü; adam harmanili, yemeniliydi; kollarında Arap kilimleri, inci kolyeler. Kilimlerin altından çıkan tahta bacağı, caza tempo tutuyordu.

Sabina güldü; sarhoş kahkahaları bütün bedenini sarstı. "Bilmiyorsun, Lillian... bu adam... bu tahta bacaklı... asla tahmin edemezsin... onda belki biraz mal vardır. Bir keresinde tıpkı bunun gibi, tahta bacaklı biri vardı. Tutuklandı; bir de baktılar, tahta bacağın içi kokain dolu. Gidip soracağım."

Doğruldu, o ağır, hayvansı yürüyüşüyle kilim tacirinin yanına gitti, konuşmaya başladı; adama olanca çekiciliğiyle bakıyor, yalvarıyor, gülümsüyordu; yüzünde, aynı Lillian'a yönelttiği o gizemli tebessüm. Sabina'yı yalvarırken görmek, Lillian'ın içini yakıcı bir acıyla doldurdu. Ama tacir başını salladı, saf saf gülümsedi; başını yeniden, sertçe salladı, bir kez daha gülümseyip kilimleriyle kolyelerini uzattı.

Sabina'nın eli boş döndüğünü görünce Lillian yeniden içkisine döndü; sisi içmek gibiydi: iri sis yudumları.

Dans ettiler; zemin altlarında bir plak gibi dönüyordu. Sabina ciddi ve kararlıydı; Lillian'ı yönlendiriyordu.

Dokundurmalar, taşlar mekânı bir rüzgar gibi dolaştı. İğneleyici sözler kasırgası. Ama onlar dansı sürdürdü; yanak yanağa; yanaklar gonca beyazı. Dönüp durdular; kinayeli sözler çevrelerindeki esrik pusu bir kırbaç gibi araladı. Erkek gözleri onlara hakaret yağdırıyordu. Erkek gözleri onlara, dünyanın onlara taktığı ismi haykırıyordu. Gözler. Yeşil, kıskanç. Dünyanın gözleri. Nefretin, küçümsemenin bozduğu

gözler. Okşayan gözler, onaylayan. Vicdanlarını yağmalayan gözler. Bir kibritin alevinde, bir anlığına seçilen kıskançlığın yaralı, sarı gözleri. Ağır, cansız gözler; yüreksiz, rüyasız. Sevgisizlerin buz tutmuş, cam gözlerinden yayılan alay; donmuş alay.

Lillian'la Sabina bu gözleri yarmak, parçalamak istediler; onları kınayan bu yeşil, yaralı gözlerin parmaklıklarını sökmek. Onları kuşatan, boğan duvarları yıkmak istediler. Kendi korkularının zindanından kaçmak, bütün engelleri devirmek. Ama kırabilecekleri tek şeyin, içki kadehleri olduğunu gördüler. Böylece kadehlerini aldılar, omuzlarının üstünden geriye fırlattılar, ama dilek filan tutmadılar, yalnızca yerdeki cam kırıklarına merakla baktılar: İsyan duyguları da paramparça olmuş bir halde, orada mıydı?

Şimdi alayla, küstahça dans ediyorlardı; erkek ellerinin uzanamayacağı bir noktaya doğru uzaklaşmak, hakaretlerin arasından kum gibi kaymak istercesine. Bilgelere has bir küçümsemeyle bu gözlere dudak büktüler, çünkü onlar, bu iki kadın gizemin ve sisin esrikliğini, vecit halini tatmışlardı; rüyadaki bir çentikten gördükleri dünyanın ateşini de, turuncu dumanlarını da tanıyorlardı. Dönerek, fırıl fırıl çevrilerek, düşerek, hızla dönerek, sendeleyerek; bir rüyadaki incecik yarıktan görülen dünyadaki alevlerin ve dumanın içine tepetakla yuvarlanarak.

Garson salam rengi elini Sabina'nın çıplak koluna koydu: "Buradan hemen çıkıp gidin, ikiniz de!"

***

Yalnızlar.

Işıksız, geçmişsiz; birliktelikleriyle öteki kadınların birliği arasındaki benzerliği fark etmeksizin, yapayalnız. Benzersiz-

liklerine duydukları inanç, bütün dünyayı bir kenara itivermişti. Her türlü kıyaslamaya, büyük bir kibirle sırt çevrilmişti.

Sabina ve Lillian baş başa; bilgiden uzak, daha önceki bütün deneyimlerinden uzak. Bu andan bir saat öncesini bile anımsamıyorlardı: artık bütün ilişkilerden kopmuş, özgürleşmişlerdi. Kitaplarda okuduklarını, kafelerde gördüklerini, erkeklerin kahkahalarını, erkeklerin safına geçen, onlarla bir olan kadınların alaycılığını unutmuşlardı. Benzersizlikleri, başkasına benzemeyişleri dünyayı silip süpürdü, tertemiz etti: Onlar şimdi hayatın başlangıcında duruyorlar; çıplak ve geçmişten bütünüyle soyunuk.

Onlara, uykudan uyanan bu iki kadına ait olan gecenin karşısında dimdikler. Onlara çekingenliklerini, yazgılarını aşırtacak olan bu ilk basamakta, bütünüyle onlara ayrılmış olan bu uzun gecenin eşiğinde duruyorlar. Özgün günahtan, edebi günahlardan, önceden düşünme, tasarlama günahından arınmış, iki suçsuz.

İki kadın. Yabancılık. Rüzgâr bütün düşünce ağlarını dağıtmış. Yeni bedenler, yeni ruhlar, yeni zihinler, yeni sözcükler. Hepsini kendi varoluşlarından, sıfırdan yaratacak, kendi gerçeklerine göre giydirecekler. Masumluk. Başka günlere, gecelere, kadın ya da erkeklere sarkan kökler yok. Arzularının ve korkularının suratına yepyeni gözlerle bakmanın gücü.

Sabina'nın âni çekingenliği, Lillian'ın âni beceriksizliği. Korku. Odayı vahşice yaran, hızla inen ve yüreklerini tek darbede ikiye ayıran, buz gibi bir kılıç: dehşet. Yeni bir ses. Sabina soluk soluğa; iyice hafiflemeye, Lillian'ın şimdi bir soluğu andıran, hafif sesine dokunmaya çalışıyor; öylesine korkuyorlar ki, Lillian'ın sesi salıverilen bir soluktan farksız; neredeyse sesini bütünüyle yitirmiş.

Sabina kendini yatağın kenarına bıraktı; külçeleşmiş göv-

desi toprağa gömülen kökler gibi. Bakışının ağırlığı altında Lillian ürperdi.

Bilezikler şıngırdadı.

Bilezikler başlama işaretini vermişti. Tıpkı bir vahşinin boynundaki boncukların şıngırtısının, dansın başladığını işaret etmesi gibi. Bileziklerini çıkardılar, masanın üzerine yan yana koydular.

Işık. Işık neden böyle, akmayı kesen kanları kadar durgun? Yürekleri hâlâ korku dolu. Gözleri de öyle. Ne açılmaya, ne kapanmaya, ne de erimeye cesaret edebilen, gölgesiz gözler.

Giysiler. Sabina'nın elbisesi bedeninin çevresinde uzun deniz yosunları gibi dalgalanıyordu. Dönmek, elbiseyi bir sıyırışta yere bırakmak istedi, ama sonra, vazgeçti, elleriyle eteklerini dansa hazırlanan bir *Bayadere* gibi tuttu, başının üstüne kadar kaldırdı.

Sabina'nın gözleri birer orman: bir ormanın karanlığı; pusuya yatmışlara özgü bir uyanıklık, bir tetiktelik. Korku. Lillian bu gözlerdeki karanlığa dalıyor, kendi mavi gözlerini bu kırmızı-kahverengi gözlere sürüklüyor. Elbisesinin düştüğü yerden uzaklaşıyor; ölümcül bir darbe beklercesine, elleriyle göğüslerini kapamış.

Sabina saçlarını çözdü. "Teninin olağandışı bir beyazlığı var," dedi. Tuhaf bir hüzünle, bir ağırlıkla konuşmuştu; soluğunu kesen şey Lillian'ın beyaz özü değil de, yaşama yeni başlayışındaki, acemiliğindeki aklıktı sanki. "Öyle beyaz, öyle beyaz ve pürüzsüzsün ki." Kendi gözlerinin altında koyu gölgeler vardı; yaşamı çok uzun zamandır tanıyan birinin gölgeleri: boyundaki, kollarda, dizlerdeki eflatun gölgeler.

Lillian ona uzanmak, bu morumsu gölgelere dokunmak istedi. Görebiliyordu: O ne kadar Sabina olmak istiyorsa, Sabina da o kadar Lillian olmak istiyordu. Bedenlerini, yüzlerini değiş tokuş etmeyi her ikisi de arzuluyordu. Her ikisi de,

öteki olmak için ürkütücü, yıpratıcı bir özlemle yanıp tutuşuyordu: kendilerini, oldukları şeyi yadsımak, gerçek benliklerini aşmak. Sabina Lillian'ın yeniliğini, tazeliğini istiyordu, Lillian da onun eski, derin izlerle dolu gövdesini.

Lillian eflatun gölgeleri yudumladı; başkalarından kalan izleri, birikmiş, başka saatleri, başka odaları, başka kokuları, başka okşayışları kana kana içti. Ah, bütün bu aşklar Sabina'nın bedenine nasıl da yapışmıştı; yüzü bunu istediği kadar inkâr etsin, gözleri durmaksızın yinelesin: Hepsini unuttum. Yaşadıkları onu ağırlaştırmıştı; kendini yitirmenin, yeteneklerinin labirentinde kaybolup gitmenin yükü, belini bükmüştü. Bütün o yalanlar, aşklar, hayaller, müstehcenlikler, hummalı heyecanlar Sabina'nın omuzlarını çökertmişti; Lillian tıka basa onunla dolmak, onunla zehirlenmek istiyordu.

Sabina, Lillian'ın vücudunun aklığına bir aynaya bakar gibi baktı ve orada kendi çocukluğunu gördü; lekesiz, pussuz bir yaşamın başlangıcındaki, küçük bir kız. Bu eski benliğine dönmek için neler vermezdi. Oysa Lillian, tam tersine, ondaki bilgi dehlizine dalmak, eflatun kuyuların ta dibine inmek için yanıp tutuşuyordu.

Sabina'nın varlığının sert, katı ormanına açılan kırılgan bir gedik vardı. Lillian da hafif adımlarla oradan içeriye süzüldü. Kuştüyü okşamalar, güve akınları, göğüslerin arasındaki mür, ağızlardaki tütsü. Parmak uçlarına dolanan, başlarını rüzgâra doğru kaldıran saç lüleleri; helezonlu, sedef kabuğu boyunlara gömülen öpücükler. Diken diken olan tüy filizleri; kapalı dudakların arasında bir inilti.

"Ne kadar yumuşaksın, ah, yumuşacıksın," dedi Sabina.

Ayrıldılar ve asıl istedikleri, aradıkları, düşledikleri şeyin bu olmadığını gördüler. Sahip olmayı hayal ettikleri şey, bu değildi. Hiçbir bedensel temas, içlerindeki o gizemli arzuyu, ötekinin yerine geçme özlemini karşılayamazdı. Almak değil;

solumak, içine çekmek, emmek, kendine mal etmek ve değişmek. Sabina içinde Lillian'ın bir parçasını taşıyordu, Lillian da Sabina'nın, ama bir sarılışla bunu ötekine aktaramazlardı. Böyle olmayacaktı.

Bedenleri birbirine dokundu, sonra ayrıldı; bir aynaya değmiş gibi oldular, imgeleri aynaya yansımıştı sanki. Soğuk duvarı hissettiler, bir erkek tarafından alınırlarken asla görünmeyen aynayı hissettiler. Sabina kendi gençliğine dokunmuştu, Lillian ise dolu dizgin tutkularına.

Onlar yatarken, şafak odaya sızdı; camlardaki kiri, masadaki çatlağı, duvarlardaki lekeleri gösteren, gri bir gündoğumu. Sabina'yla Lillian, şafak uzanıp gözlerini zorla açmış gibi, doğrulup oturdular. Gün ışığını görünce, yorgun, bitkin bir halde, tehlikeli tepelerden ağır ağır indiler.

Sanki şafakla birlikte Jay de odaya dalmış, ikisinin arasına uzanıvermişti. Lillian'ın zihnine sızan kuşku, rüyalarının her bir hücresini, aynı anda patlatmış, havaya uçurmuş gibiydi.

Sabina olmak için yanıp tutuşmasının nedeni, Jay'in Sabina'da hayran olduğu şeyi ele geçirmek, böylece Jay tarafından sevilmek miydi? Aynı şekilde, Sabina da Jay'in Lillian'da sevdiği şeye sahip olmak istiyordu belki de?

"Sende Jay'i hissediyorum," dedi.

Kutsal bir şeye hürmetsizliğin tadı, her ikisinin de ağzına doldu. Erkeğin öptüğü ağızlara. Jay'in tadını çok iyi bildiği iki kadın. İki kadının içindeki tek erkek. Bütün gece rafa kaldırılmış olan kıskançlık; şimdi yanlarına, okşayışlarının arasına uzanıyor, bir düşman gibi aralarına sızıyor.

(Lillian, aramıza kıskançlığı sokarsan, büyülü bir ittifakı bozarsın! Biz birbirimizin farkındayız, halbuki o, ikimizin de farkında değil! Biz birbirimizde, onun görmeyi, sevmeyi başaramadığı şeyleri sevdik. Onun parmaklarının arasından kayıp giden her şeyi yücelten, böylesine zengin bir geceyi yaşa-

mışken, uyanmak ve rekabetin, savaşın o müthiş yıkıcılığına dalmak zorunda mıyız?)

Ama kıskançlık Lillian'ın etini kaşımaya başlamıştı bile. Kuşku Lillian'ın teninde sertleşiyor, billurlaşıyordu; yüz hatlarını, gözlerini camlaştırıyor, dudaklarını geriyor, bedenini katılaştırıyordu. Keskin, buz gibi bir kılıç darbesiyle her şeyi çırıl çıplak soyan yeni günün soğuğundan ürperdi.

Soyunmuş, ustura ağzı sorularla birbirine bakan, çıplak gözler.

Birbirlerinin gözüne bakmak için saçlarını çözmeleri gerekmişti; Sabina'nın uzun saçları Lillian'ın boynuna dolandı.

Lillian yataktan indi. Bilezikleri aldı, camdan dışarıya fırlattı.

"Biliyorum, biliyorum," dedi öfkeyle, "beni kör etmek istedin. Sen itiraf etmesen bile, Jay edecek. Sen Jay'i seviyorsun, beni değil. Kalk! Bizi burada, birlikte bulmasını istemiyorum. Bir de, birbirimizi sevdiğimizi sanıyordu!"

"Seni seviyorum, Lillian."

"Sakın bunu söyleme!" diye haykırdı Lillian; bütün benliği vahşi, delice bir arzuyla, mutlak yıkımın peşindeydi artık.

İkisi de tirtir titriyordu şimdi.

Lillian köpürmüş bir deniz gibiydi; kalıntıları, bütün korku ve kuşku enkazlarını çalkalayan, sağa sola savuran bir deniz.

***

Oda karanlıktı. Sonra Jay'in kahkahası duyuldu; kaymaksı, eriten, yumuşatan. Lillian karanlığa karşın, erkeğin bedenindeki bütün hücrelerin gecede canlandığını, zangır zangır titrediğini hissedebiliyordu. Karanlıkta görebilen, milyonlarca gözü olan hücreler.

"Tam da bir sanatçının doğabileceği, harika, zifiri bir gece," dedi Jay. "Mutlaka gece doğmalı ki, ana-babasının ona yalnızca yedi aydır can verdiğini kimse fark edemesin. Hiçbir sanatçıda, rahimde dokuz ay kalacak sabır yoktur. Yuvadan bir an önce kaçmalıdır. Sanatçı kendini tamamlama, kendini yaratma saplantısıyla, bir tür cinnetle doğmuştur. Öyle katmanlı ve öyle şekilsizdir ki, özü sürekli parçalanıp dağılır; onu yeniden birleştiren tek şeyse çalışmasıdır. Hayal gücüyle bütün kalıplara dolabilir, kendini çoğaltıp bölebilir; öte yandan, ne yaparsa yapsın, hep ikiye bölünmüş olarak kalacaktır: iki tane."

"Ve iki kadın isteyecektir?" dedi Lillian.

"Sana fena halde ihtiyacım var," dedi erkek.

Sabina'nın vücudu, Lillian'ın çok daha yüce olan aşkını yenebilecek miydi?

"Dünyada bir sürü Sabina var, ama senin gibisi bir tane," dedi Jay.

Böylesine yakınken nasıl yalan söyleyebilirdi; Lillian'ı yalnızca anlattığı kadarıyla tanıdığı, onun hakkında başkaca bir şey bilmediği, gizli endişelerinden, onu kaybetme korkusundan habersiz olduğu halde?

Jay salt neşeli günler içindi, yürekli günler için; bir başka deyişle, Lillian onunla yalnızca yeniliği, değişim tutkusunu, bu tutkunun getirdiği hazları paylaştığı sürece.

Lillian hakkında hiçbir şey bilmiyordu; onun hüznüne eşlik edemiyordu. Jay bir başkasının ruh hallerini asla tahmin edemez, kestiremezdi; bir tek kendisininkilerden haberdardı. Kendi duyguları öyle yoğun ve gürültücüydü ki, dünyasını bütünüyle dolduruyor, onu diğerlerine karşı sağırlaştırıyordu. Onun bu balina iriliğindeki benliğinin, balina şişkinliğindeki egosunun karanlık kovuklarında Lillian'ın yaşamayı, soluk almayı becerip beceremediği Jay'in umurunda bile değildi.

Kadını bir biçimde inandırmayı başarmıştı: Ondaki bu genişleme, yayılma yeteneği, ne kadar büyük, yüce biri olduğunun göstergesi, kanıtıydı. Eh, bu kadar büyük bir erkek de tek bir kişiye ait olamazdı elbette! Öyle taşkın, öyle boldu ki, ister istemez Sabina'ya doğru akmıştı. Ama bir gün, birbirlerine gireceklerdi hiç kuşkusuz. Daha şimdiden şöyle diyordu: "Sabina'nın bu kadar çok yalan söylemesinin nedeni bence karşısındakine gizemden, hayalden başka sunacak bir şeyi olmaması. Belki de bütün o sırların gerisinde hiçbir şey yok."

İyi de, bu yapay gizemler gözünü kamaştırıyordu işte! Çünkü Sabina her şeye karmaşık, çözülmesi olanaksız düğümler atıyordu – kişilikleri, kimlikleri harmanlıyor, verdiği sözlere uymuyor, hiçbir zaman beklendiği yerde olmuyordu; zamanını nerede geçirdiği, neler yaptığı tam bir muammaydı, veda ederken bile gizemli, bulanık bir hava yayıyordu... gün doğumunda, herkes uyurken çıkıp gelir, herkes ayaktayken yatıp uyurdu. Jay'i çeken de işte bu düğümlerdi; o yorulmak bilmez merakıyla, düğümleri tek tek çözmek üzere kolları sıvadı; her ilmeğin bir anlamı, bir gizemi varmış gibi.

Ama Lillian, erkeğin körlemesine daldığı bu coşkularda hüsrana uğradığı zaman (ki sıkça oluyordu), ne hale geldiğini çok iyi biliyordu; aldatıldığını hissettiği an nasıl çabucak tavır değiştirip alay etmeye, küçümsemeye başladığını. Gizemler sahte çıktığında içinin nasıl hınçla dolduğunu.

"Keşke Sabina ölse," diye düşündü Lillian, "keşke ölüverse. Jay'i benim kadar sevmiyor."

Korku içini kemiriyordu. Erkek yine her şeyi akmaya, devinmeye mi zorlayacaktı? Neşesi, havailiğiyle kadının endişelerine boşverip, onu da kendisiyle birlikte, o pervasız akıntısına mı sürükleyecekti?

Lillian'ın sırrını sezemiyordu: o derin korkusunu. Bu sır yalnızca bir kez, az kaldı su yüzüne çıkıyordu; Jay'in bütün

geceyi dışarıda geçirdiği gün. Lillian odasındaydı, çok sevdiği Montparnasse Bulvarı'nın iri ışıklarını görebiliyordu; erkeğin kendini kolayca kaptırıverdiği ışıklar, yerler; ışıldayan her şeye kendini bırakıverişi: Rokoko* kadınlar, barlarda ipe sapa gelmez laflar eden erkekler, gülümseyen, el eden, anlatacak bir öyküsü olan herkes.

Lillian beklerken, bir zamanlar yüreğinin olduğu yerde şimdi koca bir delik bulunduğu duygusuna kapıldı; kalp atışının, pompalanan kanın yerinde şimdi hedefini bulmuş, irice bir kurşunun açtığı, esintili bir delik vardı.

Nedeni, Jay'in içkiyle ilgisi olmayan, yeni insanlara, yeni tebessümlere, yeni sözcük ve yeni öykülere duyduğu, giderilemez susuzluktan kaynaklanan esrikliğiyle, o fena halde sarhoş haliyle şu anda Montparnasse'ı turluyor olmasıydı.

Beyaz ışıkların her kırpışışında, erkeğin dolgun dudaklarındaki şen gülümsemeyi görebiliyordu; kırmızı ışıklar yanıp söndükçe de o soğuk, mavi gözlerini; bu uzak ve alaycı gözler mavi, göz kamaştırıcı, buzsu kayıtsızlıklarıyla, ağızdaki gülümsemeyi yok etmekteydi. Gözler her zaman soğuk, dudaklarsa ılık; gözler alay ediyor, ağız verilen zararı onarmaya çalışıyor. Jay'in asla içeriye dönmeyen, derin olayların geçtiği, kişisel keşiflerin yapıldığı yörelere bir kez olsun çevrilmeyen gözleri: uyumsuzlukları ya da çözülmeleri görmemeye kesinkes kararlı, eksik sözcükleri, yitik hazineleri, boşa giden saatleri, parçalanan özün kıymıklarını, içsel, gizli değişimleri ıskalayan gözleri.

Benliğin karanlık gecesini görmemek için yüzeyi çılgınca tarayan; hızla akıp geçen manzaralarda yalnızca zengin görüntüleri arayan....

"Onda aşkın yerini iştah almış," diye düşündü Lillian. "'Se-

* Çok süslü, fazla gösterişli. (ç.n.)

ni seviyorum,' demiyor, 'sana ihtiyacım var,' diyor. Yaşamımız bir tren garı, bir sirk kadar kalabalık. Beni duygulandıran şeyleri o hissetmiyor bile: Onda yürek diye bir şey yok. İşte bu yüzden benimki de ölüyor; yüreğim bu gece atmayı kesti; bu adam duygusuzluğuyla yüreğimi yavaş yavaş katlediyor."

Jay'den uzaktayken rahatça söyleyebiliyordu: Bu adam hiçbir şey hissetmiyor. Ama Jay görünür görünmez, Lillian'ın kafası karışıyordu. Erkeğin varlığından yayılan o belirgin, somut ışıltı, kendini 'insan sıcaklığı' diye yuttırmayı beceriyordu. Sesi öyle ılıktı ki, sanki dile gelmiş duygunun sesiydi. Devinimleri sıcaktı; elleri dokunmaktan hoşlanırdı. Ellerini sık sık insanlara değdirir, siz de bunu sevgi sanırdınız. Oysa yalnızca fiziki bir sıcaklıktı, güneş gibi. Kimyasal bir madde gibi ısı yayıyordu, hepsi o kadar.

"O katılıktan, duygusuzluktan ölecek... bense aşırı hissetmekten. Biri kapıyı çaldığı zaman, bana tahtaya değil de yüreğime vuruyormuş gibi gelir. Her darbe doğruca yüreğime ulaşır."

Zevkler bile yüreği hafif hafif süngülüyordu. Duyarlılıkların yürekteki aralıksız hırıltısı.

"Keşke sırrına erebilsem. Dışarıya çıkmak, bütün bir geceyi, beni ona bağlayan bütün o sicimleri, ona duyduğum aşkı, beni bir bekâret kemeri gibi sımsıkı kuşatan bu sevdayı hissetmeksizin geçirmek için neler vermezdim."

Erkek, Lillian'ın sabit, sarsılmaz aşkına yan gelmiş yatmıştı, oysa kadın başını yaslayabileceği, gün doğumunda dönebileceği sabit bir aşktan yoksundu.

Jay neşeyle doğrulup oturdu: "Ah, Sabina'nın kökleri yok!"

"Bense köklerimin arasında boğulmaktayım," diye düşündü Lillian.

Erkek kitap okumak için ışığı yaktı, kadın onun bir iskem-

leye arkadan sarılmış olan paltosuna baktı; omuzlarının duruşu, onun içindeyken oyunlar oynayan haylaz, serseri ruhu ele veriyordu. Ah, keşke erkeğin verdiği zevkleri alabilse, o tatlı kabadayılığını, paltosunun sert dokusunu, sesinin 'Güzel!' derkenki coşkusunu sorgusuz sualsiz kabullenebilseydi. Paltosu bile kolayca, hızla akıp giden yaşamına ayak uydurmuş, onunla birlikte dalgalanır gibiydi; Jay canlılığının damgasını giysilerine bile vuruyordu.

Onun taşkınlığını dizginlemek, yaşam veren bir ırmağa set çekmek olurdu. Hayır, Lillian bunu yapacak kişi olmayacaktı. Bir erkek her kaprisini, her fantezisini, her dürtüsünü sonuna kadar yaşamaya karar vermişse, bu akışla, bu tufanla artık hiçbir Nuh'un Gemisi baş edemez.

***

Lillian'la Djuna, dökülmüş, kâğıt gibi hışırdayan güz yapraklarının üzerinde yürüyorlardı. Lillian ağlıyordu; Djuna da onunla birlikte, onun için ağlıyordu.

Akşam alacasına gömülen kentte ilerlerken, döktükleri acı yaşlar yüzünden yarı körleşmiş gibiydiler. Bu bulanık kenti dalgın, yarı bilinçsiz yararlarken, bir sokak lambasının ışığı ara ara, bir ışıldak gibi üstlerine vuruyor, Lillian'ın çarpılmış ağzını ve sarkmış başının belirginleştirdiği ensesinin kırık çizgisini -bir kabartmaymışçasına- aydınlatıyordu.

Otobüsler karanlıktan, hiddetle fırlıyor, sağır edici bir gürültüyle üzerlerine geliyordu; onların önünden kaçmak, yana sıçramak zorunda kalıyor, sonra yine loş sokaklarda tökezleyerek ilerliyor, köprülerden, kalın kemerlerin altından geçiyorlardı; pürüzlü, eğri büğrü kaldırım taşlarının üzerinde adımları kararsız, sarsaktı; her ikisi de yerçekimi duyusunu yitirmişti sanki.

Lillian'ın sesi sızlanmalı, tekdüze: bir inleyiş. Mavi gözleri arada sendelese de, sürekli yere dikili; yaşamının bütün çatısı orada çatılmakta, Lillian da bu yapının tamamlanışını izlemekte sanki.

Djuna doğruca karşıya bakıyor; karanlığın içine ve ötesine, ışıkların, trafiğin, bütün binaların ilerisine. Cam kadar sabit, kıpırtısız gözler; gözyaşları yepyeni bir diyarın perdesini açmış.

Lillian'ın sözleri kudurmuş bir deniz gibi kabardı, saldırdı. Biçimden yoksun, tamamlanmamış, yoğun, yinelemelerle, kısaltmalarla ağırlaşmış cümleler... şaşkın, bocalayan bir acılıkla ve öfkeyle yüklü.

Djuna verecek yanıt bulamıyordu, çünkü Lillian Tanrı'dan, Jay'de bulmaya çalıştığı Tanrı'dan söz ediyordu.

"Dehası olduğu için," dedi, "ona hizmet etmek istedim, onu yüceltmek istedim. Oysa hainin, kalleşin teki, Djuna. Şimdi kafam eskisinden de karışık; yolumu yitirmiş gibiyim. Tek sorun ihanetleri, beni kadınlarla aldatması değil; hiç kimseyi olduğu gibi görmemesi. Herkesi şaşırtıyor, allak bullak ediyor. Ona teslim oldum, kendimi bütünüyle ona adadım. Tek arzum, olağanüstü bir şey yaratacak olan birine hizmet etmekti; aynı zamanda kendimi yaratmama da yardım edeceğini sandım. Oysa zararlı, yıkıcı biri; beni de mahvediyor."

Karanlık bir kentte rehber-erkeği aramak; sokaklarda yol göstericiyi aranarak, erkekleri elleyerek, boşu boşuna dolaşmak – kadınlar bu korkuyu ne kadar iyi bilir. Rehberi geçmişte ya da mitolojide değil, erkeklerde aramak; can veren soluğuyla bir kadın yaratabilen, onun bir kadın olarak doğmasını sağlayabilen kılavuzu bulmak; onu kendi, yalıtılmış kadın ruhlarına hapsetmeyi, ona tek başına sahip olmayı ummak. Kadının gereksindiği rehber hâlâ erkekle ve erkeğin yaratma

gücüyle iç içe; rehberle erkek koparılamaz, çözülemez ilmiklerle, birlikte dokunmuşlar.

Lillian bir sanatçı olduğu için Jay'in onu da yeniden yaratacağını sanmıştı; kendisi onda büyük ressamı nasıl gördüyse, erkek de onu olduğu gibi, apaçık bir biçimde görmeyi başaracaktı; ama Jay'in tutarsızlıkları karşısında şaşırıp kaldı. Kendi imgesini, yeniden tasarımlaması için erkeğin ellerine bırakmıştı: Benden büyük, değerli bir kadın yarat!

Ancak erkeğin kendi kaosu, buna izin vermedi.

"Lillian, kimse biçimlendirmesi, sil baştan yaratması için imgesini bir başkasına teslim etmemeli. Kadınlar bir halkadan ötekine geçiyor, bağımsızlığa ve kendi kendini yaratmaya doğru ilerliyor. Senin acısını çektiğin şey, yazgından, eski aşkından ayrılmanın acısı; bir yandan bu yazgıyı yenilemek isterken, bir yandan da tutkunu korumak istiyorsun. Bir çemberden ötekine zorla itiliyorsun, işte seni böylesine korkutan da bu. Jay'e yaslanamayacağını biliyorsun, ama seni neyin beklediğini bilmediğin gibi, kendi sezgilerine, zekâna da güvenemiyorsun."

Lillian'a göre ağlamasının nedeni, Jay'in şu sözleriydi: "Beni rahat bırak; bırak da ya çalışayım ya da uyuyayım!"

"Ah, Lillian, geçmişten kurtulmak, pişmanlıkları, anıları ve gerileme, geriye dönme arzusunu arkada bırakmak öyle zorlu bir mücadele ki. Başarısızlığı kimse kabullenemez."

Lillian'ın elini tutmak, başını kaldırmasını sağlamak istedi; onu yeni, bir üst halkaya yönlendirmek, acısından ve kafa karışıklığından, şimdinin karanlığından kurtarmak istedi.

Üstlerine vuran âni ışık çizgileri, acı çemberinin kapanıp sona erdiği ve kadının bir sonraki çembere yükseldiği yeri aydınlatamazdı. Djuna, Lillian'ın mevcut acısından sıçrayıp çıkmasına, onu boğan bugünü, şimdiki zamanı aşmasına yardım edemezdi.

Lillian'a erkeğin umursamazlığının simgesi olarak görünen, ölü yaprakların üzerinde kararsızca yürümeyi sürdürdüler.

***

Jay'le Lillian, Montsouris Sokağı'ndaki bir evin en üst katındaki küçük dairede yaşıyorlardı – Montparnasse'ın ucunda, iki yanına beyaz, Kübist villaların sıralandığı, küçük, çıkmaz bir sokak.

Parti verdikleri zaman, giriş katından çatıya kadar bütün apartman, kapılarını ardına kadar açardı, çünkü bütün sanatçılar birbirini tanırdı. Eğlence dallanıp budaklanır, dört bir yana yayılırdı; çiçekli balkonların gözetlediği sakin bahçeleriyle diğer küçük sokaklara da.

Konuklar isterlerse sokağı inip Montsouris Parkı'ndaki göle ulaşabilir, bir sandala atlayıp bir Venedik şenliğinde olduklarını düşleyebilirlerdi.

İlk gelen zayıf, esmer, zarif Satranç Oyuncusu oldu; ruhsuz jestleri, keskince yontulmuş yüz hatlarıyla tıpkı bir satranç taşına benziyordu – aklı sonsuzcasına sürüp giden bir oyunda.

Onun için her odanın zemini, bir satranç tahtasındaki iri karelerdi ve bütün mesele, insanları doğru sözcüklerle oradan oraya sürmekti. Gözüne kestirdiği kişiyi bir başkasına doğru iteklemenin çekiciliğine kapılmamak için ellerini ceplerinden hiç çıkarmıyor, bu iş için salt gözlerini kullanıyordu. Birisiyle konuşurken, gözleri havada belli bir rota çizer, onu dinleyen kişi de aynı yolu izlemekten kendini alamazdı. Seçtiği kişiyi esir alan, kıskıvrak yakalayan bakışı, boşluktaki o görünmez düzenlemeyi uygular, bu üç kişi az sonra kendilerini aynı karede bulurdu; ta ki Oyuncu uzaklaşmaya

ve bu iki satranç taşını baş başa bırakmaya karar verinceye kadar.

Oyunun nasıl sonuçlandığını hiç kimse bilmiyordu, çünkü hamleler, yerinden oynatmalar ona yetiyordu, gelişmelere katılmıyordu. Gidip salonun bir başka köşesinde dikilir, yarım bir gülümsemeyle hareketleri incelerdi.

Kimsenin aklına onu yerinden oynatmak, diğer konuklarla kaynaştırmak gelmiyordu.

Ama o kendini, sakallı İrlandalı mimarla Djuna'yı tanıştırmak zorunda hissetti, çünkü adam farklı ruh hallerine uygun bir ev tasarlamıştı; açılan, kayan panolarıyla bir gün ev sahibinin şaşaalı, iddialı ruh haline uyacak kadar büyüyen, bir başka günse onun mahrem ilişkileri için küçülen bir ev. Üstünü takılıp çıkarılabilen bir çatıyla kapatmış, böylece gökyüzünün istendiği an çatının yerine geçmesini sağlamıştı; tasarımladığı iki sarmal merdivenin küçüğü gizli kaçışlar içindi, geniş olanıysa teşhirciler için. Ayrıca ev güneşin şımarık, anlık kaprislerine ayak uydurabilecek biçimde, hareketli bir eksen üzerinde dönüyordu. İşte bu evi tanımak en çok Djuna'nın hakkıydı, çünkü bu ev onun değişken, sayısız ruh halleriyle, gülümseyen maskeleriyle, geceye özgü yüzünü, gölgelerini ve kuytuluklarını göstermeye yanaşmamasıyla birebir örtüşüyordu; Djuna da yapay millerin üzerinde hep ışığa doğru dönen, sürgülü panoları açıp kapatarak mahrem itiraflara uygun, rahim benzeri odacıklar yaratabilen ve bütün dünyayı içeriye almak için hepsini aynı anda, ardına kadar açabilen biri, hatta bu işin uzmanı değil miydi?

Djuna, Satranç Oyuncusu'nun isabetli yorumuna gülümsedi, erkek de bu iki kişinin aynı karede kalmasına izin verdi; İrlandalı mimar kafasındaki evi ağız dolusu, ipeksi sözcüklerle Djuna'nın çevresinde inşa etmeye koyuldu, sanki onun etrafında bir koza örüyordu ve Djuna partiden bir sümüklü bö-

cek gibi, sırtında gereksinimlerine uygun olarak yapılmış eviyle birlikte ayrılacaktı. Adam onun siyah elbisesinin üzerine masmavi bir desen çiziyordu.

Bu karenin üzerinde bir şey inşa edildiğini gören Satranç Oyuncusu yavaşça uzaklaştı; gözleri, insanın kendini görmeksizin, ta içine bakabileceği bir çift camdı; şimdi sıra Faustin'i, şu daha ilk deneyiminde, yaşamın savurduğu ilk darbede ölen Zombi'yi, yaşayan ölüyü ele geçirmeye gelmişti. Bu şekilde, yani yaşamının ortasında ölenlerin çoğu yeniden dirilecekleri günü beklerler, oysa Faustin hiçbir şey beklemiyordu: Vücudundaki her bir çizgi, mutlak bir kabullenişle sarkmıştı; giderek ağırlaşan eti ataletin, boyun eğmişliğin yuvasıydı. Kanı artık dolaşmıyor, insan onda korkunun ve durgunluğun billurlaşmış biçimlerini görebiliyordu, tıpkı en derin denizlerde yaşayan, gözü, kulağı, yüzgeci olmayan, kıpırtısız balık türleri gibi – hani şu, derinin statik hücreleriyle beslenen, ekmek somunu biçimindeki balıklardan. Faustin'in tek derdi, kendini bu ölümden kurtarmak değil, kapıda kapkara zebani gibi dikilip, diğerlerinin yakalandıkları kapanlardan kaçmasını engellemekti. Sanatçıların, asilerin arasında yaşıyor ama onların isyanlarını asla onaylamıyordu; erkeği alay oklarıyla delik deşik etmek için Jay'in coşku patlamasının doruğa ulaşacağı ânı bekliyor, onu bir teşhirci olarak aşağılamak, utandırmak üzere Lillian'ın en çılgın infilakını kolluyor, hemen atılıp bugünü, şimdiyi ıskaladığını göstermek üzere Djuna'nın gerçeklikten bulanık kopuşlarını gözlüyordu. Bu adam sırf duruşu, edasıyla bile cinayetlerin rahatça işlenebileceği, elverişli bir ortam sunuyordu; öte yandan, hali tavrı bütün yasakların toplandığı bir uyarı levhasıydı: Sınırı geçmeyin, sigara içmeyin, yerlere tükürmeyin, pencereden sarkmayın, girilmez, hız yapılmaz.

Cinayete hazır kara gözleri ve solgun yüzüyle, bir köşede

bekliyordu. Onun girdiği her yere, her odaya siyah bir pervane dalar, kara eldivenli, kara giysili, kara ayakkabılı matem uçuşlarına başlar, beyaz duvarları gelecekteki kederlerle döllerdi. Sözlerini izleyen sessizlik, bu sözlerin soldurucu, çürütücü etkisini çoğaltır, toprağın yeniden canlanıp çiçeklenebilmesi için uzunca bir süreye gereksindiğini vurgulardı. Her zaman, tam gece yarısı, asla eğilip bükülmeyen, ödünsüz, kaskatı bir itkiyle çekip giderdi; dolayısıyla Satranç Oyuncusu, bu yaşayan ölünün ölüm ışınlarından yararlanmak, bunların canlılar üzerindeki etkisini sınamak istiyorsa, acele etmesi gerektiğinin farkındaydı.

Zombi'yi salondaki en olgun, en göz alıcı çiçeğe doğru sürdü: Sabina'nın partilerde, yarışmalarda birincilik ödülü kazanan bir çiçek gibi açan ve oradaki her erkeğe, dişlerinin arasında bir meme ucu tuttuğu duygusu veren, kamelya yüzüne doğru. Üstüne Faustin'in gölgesi düşünce, Sabina'nın yüzü kapanacak mıydı... pervanenin kapkara sözcükleri, o tekdüze sesi, Sabina'nın anarşist saçlarının perdelediği kulaklarına ulaşınca?

Sabina yüzünü yana çeviriverdi; polenle, tohumla, özsuyla öyle tıka basa doluydu ki, onu hiçbir erkek solduramazdı – ölü bir erkek bile. Aşk ve cinsel istek, bedeninin kıvrımlarında taşkın bir sel gibi dolaşıyordu; derisinin hücrelerine kıvrılmış çok fazla inilti, fısıltı vardı. Damarlarının sayısız ırmağında, gereğinden çok zevk akmaktaydı; Sabina artık solmaya, çürümeye karşı bağışıklık kazanmıştı.

Zombi Faustin kendini fena halde yenilgiye uğramış hissetti, çünkü Jay'in ardında bıraktığı geniş desenlerde, onun kalıntılarında gezinmeye, def ettiği sevgilileri toplamaya bayılırdı. Jay'in fırlatıp attığı yaşamları yaşamaya bayılırdı, birinin eski paltosunu seve seve sırtına geçiren biri gibi. Paltoda azıcık da olsa, onlardan kalma bir ılıklık vardır.

Her ne kadar yaşayan ölüyü oynuyorsa da, yenildiğini hissettiği an partiyle ilişiğini kesti; rolü, herkesin partiye ne pahasına olursa olsun (numara yaparak da olsa) katılımını sağlamak olan Satranç Oyuncusu, bu bulanık karaltının şimdi sürekli kareler arasında gezindiğini, üstelik Satürn'ün kıyısına, bütün kesin, belirgin noktaları kuşatan hiçliğin kenarına basmaya özen gösterdiğini fark edince, rahatsız oldu.

Satranççının gözleri Djuna'ya takıldı, ama artık onu yakalamak olanaksızdı, çünkü müziğe karışmış, müziğin içinde erimişti. Bu, Satranççının oynayabileceği bir oyun değildi: kendini bırakmak. Djuna kendini en beklenmedik biçimlerde bırakan, kaptıran biriydi. O içsel kentlerde yaşardı; yerleşik, daimi bir meskeni yoktu. Gelişlerini, gidişlerini saptamak olanaksızdı; tavan ya da zemindeki, şu kapak biçimindeki kapıları kullanır gibi, bir anda görünüp bir anda gözden yitiyordu. Nasıl bir yaşam sürdüğünü hiç kimse bilmezdi. Yaşamına ilişkin bir haber gazetecilerin kulaklarına asla ulaşmazdı. İstatistik uzmanları onunla görüşmeyi asla beceremezdi. Sonra, ansızın, halka açık bir yerde, bir konser salonunda, bir dans pistinde, bir konferansta, bir partide ortaya çıkar, insanlara şaşırtıcı, hatta küstah bir gösteri sunardı: kendini Stravinsky'ye bütünüyle verişi, kendinden geçişiyle, bir dansçıya özdeş yoğunluktaki bedeniyle ya da *fosfen* konulu bir konferansa gösterdiği ateşli ilgiyle.

Şimdi de, Rango'nun çaldığı gitarın dış çizgilerini bire bir yansılayan, biçimli vücuduyla, bir köşede oturmaktaydı; nağmeler onun gövdesinden yükseliyor, sanki Rango'nun parmakları onun saç tellerinde, sinir uçlarında geziniyor, siyah notalar doğruca onun kara gözbebeklerinden dökülüyordu.

Eh, en azından onun partiye tam anlamıyla katıldığı söylenebilirdi – gözleri kapalı değildi, oysa yarım saat önce Satranç Oyuncusu'na *fosfen*'lerden söz ederken gözlerini sımsı-

kı yummuştu: Fosfenler, gözler kapalıyken, göz küresine âni tazyik sonucunda beliren ışıklı desenler, dairelerdir. "Hadi, dene!"

Gitar, müziğini damıtıyordu. Rango onu derisinin kırmızıya çalan, ılık toprak rengiyle, gözlerinin kömür karasıyla, çalı benzeri, kara kaşlarının gürlüğüyle çalıyor, gitarın bal rengi kasasına, çingene yaşamının açık yollarda derlediği olanca lezzeti katıyordu: kekik, biberiye, yabani mercanköşk, fesleğen ve adaçayı. Kucağındaki bu tannan, tınılı ses kutusuna, çingenenin at arabasına gerdiği hamağındaki şehvetli salınımı, siyah at kılından yapılma döşeğinde doğan rüyaları akıtıyordu.

Gece kulüplerinin tanrısı, kadınlarla erkeklerin tıka basa doldurduğu, mum ışığında içkileriyle birlikte, onun sesinden ve gitarından yayılan tatları, yollarda toplanmış iksirleri ve baharatları, özgürlüğün şıngırtılarını, rehavetin, aylaklığın mahmurluğunu, ateş böceklerinin bahar ayinlerini, atların farfara kişnemelerini, âni şehvetlerin kıvrak flamenkolarını da yudumladıkları tavernaların ilahıydı.

Büzüşen göğüsler, sendeleyen gözler, kış uykusuna yatan erkeklikler; hepsi de Rango'nun gitarını ve kırmızıya çalan, esmer sesini yudumladı. Şafakta, kedi bağırsaklarında akan bu yaşamdan hoşnutsuz, damarları onun sesinin özsuyuyla dolmuş kadınlar, ellerini bir ağaca dokunur gibi, onun bedenine yasladılar. Ama gün doğunca Rango gitarını omzuna vurdu, çıkıp gitti.

Yarın gelecek misin, Rango?

Yarın belki de, Fransa'nın güneyine uzanan yolda, siyah atının filozofça sallanan kuyruğuna çalıp söyleyecekti.

Tam o sırada, peşinde avenesiyle Jay göründü; fena halde sarhoştu. Fal taşı gibi açılmış, bomboş, beş çift göz; beş kişi oldukları için başlarını mutlulukla sallayan beş erkek. Biri,

Lao Çe'nin müridi olan, Çinli bir ozan; biri, Rilke'nin yankısı, Viyanalı bir şair; Paul Klee'den türemiş, ressam Hans; bir de, Joyce'un cılız bir uzantısı olan, İrlandalı bir yazar. Gelecekte ne olacakları onları hiç ilgilendirmiyordu: şu anda, birbirini göklere çıkaran beş kişiydiler, kendilerini güçlü hissediyor, mutlulukla yalpalıyorlardı.

Akşam yemeğini Çin lokantasında yemişlerdi; tuzsuz bir pilav, sert, kayış gibi bir et, ama Jay bir arada olmanın verdiği mutlulukla, hayatında bu kadar leziz bir pilav yemediğini iddia etti, beş dakika sonra da ne dediğini unutup haykırdı: "Bu pilavı köpekler bile yemez!" Çinli şair alınmıştı, gözkapakları alçak gönüllükle kapandı.

Şimdi, merdiveni tırmanırlarken düzgün cümlelerle Çinli kadınların sadakatinden söz ediyordu; Jay hayranlıkla, inanmazlıkla haykırdı: Ah, bu ne muhteşem bir bağlılıktı böyle; bir Çinli kadınla evlenecekti! Sonra, Çinli şair ekledi: Çin'de bütün masalar dört köşedir. Bunun üzerine Jay az kaldı keyiften ağlayacaktı; işte bu, büyük bir uygarlığın göstergesiydi! Tehlikeli bir biçimde öne eğildi, sır verircesine fısıldadı: New Jersey'de, ben küçük bir çocukken masaların hepsi yuvarlaktı; yuvarlak masalardan oldu bitti nefret etmişimdir.

Ayakları tırmanmaya direniyordu; sanki her an, merdivenin yarısında duracak, Soutine'in stüdyosuna dalacaklardı.

Sarmal merdivende Stella'yla karşılaştılar; tafta eteğiyle hışırdıyor, elindeki kesekâğıdından kızarmış patates yiyordu. Bir çocuk salıncağındaymış gibi, uzun saçları iki yana sallanıyordu.

Stella'nın çekici jestleri, kendini pervasızca sergilemesiyle ünlü bir sanatçıyı esir almıştı, ama adam henüz yeterince kafayı bulmadığı için, şimdilik kemeriyle oynamaktan hoşnuttu. Adamın hayal dünyasında, onun için ne tür gösteriler hazırladığından habersiz olan Stella'nın duruşu, Floransa re-

simlerindeki şu adakta bulunan kadınları andırıyordu: sağ kalçası kiliselerdeki kutsal su kurnaları gibi hafif çıkık; elleri, avucundaki yemi güvercinlere sunarcasına açık; bu zorlama, ayinsel duruş Manuel'de, bir keresinde onu bir balerinin tütüsünü sigarasıyla ateşe vermeye iten dürtünün aynısını uyandırdı.

Ama Manuel gösterişli bir kibarlıkla hareket eden, uzun saçları briyantinden ışıldayan bir karaltı tarafından bir kenara itildi; adamın iri ve soylu yüz hatları, bir ünlüler galerisindeki mermer büstleri yontmuş ustaların elinden çıkmış gibiydi.

Kadınların ellerine doğru büyük bir zarafetle, bir Papa'nın abartılı törenselliğiyle eğiliyordu. El öpmelerle, kayarcasına açılan ve kapatılan kapılarla, tutulan iskemlelerle donattığı hükümleri yine de ölümcüldü. Bu adam bir sanat eleştirmeniydi ve o hassas yargıda mutlak bir güç sahibiydi: Bu, yarının sanatı mı?

Onun izni olmadan hiç kimse ilerleyemezdi. Geleceğin pasaportlarını o dağıtıyordu. Tamam, ilerleyebilirsin. Ya da: Sevgili dostum, sen yalnızca geçmişin cılız bir yankısısın.

Stella eline konan öpücükteki alayı hissetti; modern *olmayan* bir sanat müzesine yerleştirildiği duygusuna kapıldı – kızardı. Ortaçağa özgü davranışlarını titizlikle koruyan bu adam, Stella'yı o alaycı tavrıyla süzdüğüne göre, onun kurutulmuş çiçekleri saklayan biri olduğundan emindi demek?

Eleştirmen, krallara yaraşır bir kayıtsızlıkla uzaklaştı, rahatlamak için de gözlerini tavandan sarkan, gelecekten gelen esintide tatlı tatlı dönen, çelik ve ahşap karışımı, devingen nesnelere dikti; sinirlerden yapılma, üzeri etle kaplanmamış, havada titreşen küçük biçimler; bizi bekleyen kederlerin yeni kafesleri; öylesine soyutlar ki, bir hıçkırığı bile taşıyamıyorlar.

Jay kesif ziyaretçi akınına karşı yüzüyor, ayağı takılan ve ön avludaki kocaman çöp bidonuna düşen Çinli şairi çekip

çıkarmak için yardım aranıyordu; adam tam ortadan, güzelce ikiye katlanmış, onuruysa fena halde incinmişti. Ama Sabina'yı görünce, buraya gönderilme amacını unuttu, düşünmeye başladı: Nasıl oluyor da bazı kadınlarda deneyim tortuları birikip böylesine yoğun bir lezzet yaratabiliyordu ve Jay o kadına sahip olduğu zaman, dünyanın keşfedilmemiş (ama tanımak istediği) bütün yörelerine, tanışmayı asla göze alamayacağı bütün erkek ve kadınlarına da sahip olduğu duygusuna kapılabiliyordu? Bunlar, bedeni birer labirent olan kadınlardı; öyle ki, Jay onların yanında yatarken, *Paracelsus*'un içine hasta halkını doldurduğu balık ağlarını ılık suya daldırdığı, antik vadiye doğru bir yolculuğa çıktığını ve tepesinde, yüzlerce metre yukarıda, kayaların oluşturduğu katedral benzeri kemerli geçidi, buradan sızan, altın bir hançer gibi parlayan güneş ışığını gördüğünü sanıyordu – ya da ana rahmine geri döndüğünü.

Ama Sabina'nın bedenindeki bol manzaralı, müthiş yolculuğun tatlarını düşünecek zaman değildi: Çinli şair kurtarılmayı bekliyordu.

O anda Sabina, Jay'le Lillian arasındaki sevecen bakışmanın, Jay'in Lillian'a bir kez olsun göstermediği bir sevecenliğin önünü kesmiş oldu. Buna karşılık, Lillian'ın erkeğe yönelttiği bakışıysa, koruyucu bir kalkan, onun çevresine fırlattığı bir güvenlik ağıydı – şu trapezcilerin altına gerilenlerden. Sabina, Jay'in en çılgın sıçrayışlarını yaparken bile, Lillian'ın serdiği koruyucu ağın dışına çıkmamaya özen gösterdiğini gördü.

Satranç Oyuncusu, Sabina'nın pelerinini alıp İtalyan taklidi balkona yöneldiğini görünce kaşlarını çattı. Kadın aşamalı bir kaçışa hazırlanmaktaydı: Balkondan balkona geçerek onu engellemeye yönelik, dostça çabalardan kurtulacak, çıkışa ulaşacaktı. Oyuncu bunun sürüp gitmesine izin veremezdi;

bir partide herkes, bireysel piyesini sahnelemek zorundaydı. Jay'le Lillian bir an aynı karede buluştukları, Sabina da Jay'i yapmacık bir tavırla Lillian'ın güvenlik ağına atlarken yakaladığı için, hiç beklemediği bir bıçak darbesi almış rolü oynuyor ve oyunu bırakıp balkona çıkıyordu.

Partinin gürültüleri Sabina'nın durduğu yere ulaşamıyordu. Ağaçların arasında koşturan rüzgârla yağmurun sığ, tropikal sulardaki kamışların iniltisini andıran sesini duydu.

Sabina yolunu yitirmiş gibiydi.

İçinde taşıdığı ve en çılgın değişimlerine bile boyun eğdiği, doğru yönü değil, kargaşa ve devinimi gösteren, bozuk pusula ansızın çatlamıştı, dolayısıyla Sabina artık dalgalardan, gelgitlerden, akıntılardan, suların yükselmesinden, yayılmasından medet umamayacaktı.

Kendini kaybolmuş hissetti.

Yayılma çok genişlemiş, sınırları aşmıştı. İlk kez bir acı ışını belirmişti ve puslu deseni deliyordu. Acı salt yansımada, zihindedir. Sabina öyle hızlı hareket etmişti ki, acılar bir elekten geçercesine hızlı akıp gitmiş, geride çocuksu kuruntuları andıran bir endişe bırakmıştı – çabucak unutulan, yerini çabucak yeni bir ilgiye bırakan bir kaygı. Sabina duraklamak, soluklanmak nedir bilmemişti.

Ve ansızın, bu balkonda, kendini yapayalnız hissetti.

Bir pelerinden daha fazlası, bir yelken olan, güzelce şişebilsin diye dört rüzgâra birden savurduğu, rüzgârın da önüne katıp götürdüğü pelerini, aslında Sabina'nın duygularının ta kendisi olan pelerini şimdi sakin, kıpırtısızdı.

Elbisesi yatışmıştı.

Sanki artık Sabina'nın sırtında rüzgârın yakalayabileceği, şişirip sürükleyebileceği hiçbir şey kalmamıştı.

Sabina için sakinleşmek demek, ölmek demekti.

Kıskançlık bedenine bir kez girmişti ve bir kum saatinde-

ki kum gibi akıp gitmeyi reddediyordu. Ona doğumunda, endişeleri, kederleri elemesi için verilen, her şeyin kolayca, sancısızca elenip gittiği kevgirin gümüş delikleri tıkanmıştı. Ve acı Sabina'nın içine güzelce çöreklenmişti.

Yalanları, öyküleri ve fantezileriyle gerçek benliği arasındaki sınırın bir yerlerinde, Sabina kendini yitirmişti. Hudut çizgileri bozulmuş, izler silinmiş, Sabina mutlak kaosa ayak basmıştı; üstelik bu, onu opera ve efsanelerdeki romantik binicilerin vahşi, dörtnala gidişleri gibi sürükleyen, alıp götüren bir kaos değildi, bir geçit törenindeki süvarinin, yapay sahne donanımlarını ansızın gözler önüne seren, eşkin ilerleyişiydi: Binicinin atı, sıkıştırılmış kâğıttan yapılmıştı.

Sabina teknesini, yelkenlerini, pelerinini, atını, dümenini kaybetmişti, üstelik hepsini birden, aynı anda; böylece karaya vurmuş, bir balkonda, güdükleşmiş ağaçların, seyrelmiş bulutların, pinti bir yağmurun ortasında kalakalmıştı.

Bu kış akşamının yarı karanlığında, gözleri bulanıklaştı. Sonra, olanca enerji ve sıcaklık ilk kez içeriye doluvermiş de duyuları, kulakları, dokunuşu, hazzı, bedenin bütün devinimlerini, dışarıyla bütün iletişim kurma yollarını kesivermiş gibi, birden kendini biraz sağır, biraz kör, biraz felçli hissetti; sanki yaşam daha hafif, daha yavaş bir içsel ritme uyarak çekilmiş, küçülmüştü de Sabina'nın kanını inceltiyor, sulandırıyordu.

Titreyen yapraklar gibi ürperdi; varoluşunun birkaç küçük, solmuş yaprağının ilk kez daldan koptuğunu, yere doğru süzüldüğünü hissetti.

Satranç Oyuncusu iki kişiyi aynı kareye sürdü.

Bir mıknatıs, dans etmeye başlayan kadınla erkeğin saçlarına yapıştı, başlarını birleştirdi; başlarını çevirince, mıknatıs onların dudaklarını birleştirdi, dudakları ayrılınca, mıknatıs onların ellerini kavuşturdu, ellerini çekip kurtardıkları zaman

da, kalçalarını lehimledi. Kaçış yoktu. Birbirlerinden tamamen ayrıldıkları zaman da kadının sesi erkeğinkinin etrafına sarmallandı, erkeğin gözleriyse kadının göğüslerini koruyan tel örgüye takıldı.

Dans ederek kareden çıktılar, balkona doğru kaydılar.

Ağızla buluşan ağız ve bir gong gibi, bir kez, iki kez, üç kez vuran, titreşen, iri kuşların kanatları gibi çırpınan zevk. Üzerine bir zevk gökkuşağı düşmüş bedenler.

Ağız yoluyla birbirlerinin içine aktılar; bu küçük, gri sokak Montparnasse'da bir kördüğüm olmaktan çıktı. Balkon şimdi Akdeniz'e, Ege'ye, İtalya göllerine bakıyordu ve onlar, kadınla erkek, içine aktıkları ağızlardan dört bir yana yayılıyor, bütün dünyayı dolaşıyorlardı.

Bu arada, duman renkli bir çölü, insanın boğazını kurutan bir çölü betimleyen, kocaman bir tablo stüdyonun duvarına asılmayı sürdürüyordu. Sevgisizliğin kuma gömülmüş, küçük, ağarmış kemikleri.

"Bu iki kişinin karşılaşması öyle saf ki; iki sayısında daima bir gerçeklik umudu vardır," dedi Satranç Oyuncusu, yanından geçen Stella'yı uzun, dalgalanan saçlarından yakalayıp olası bir âşığın karşısına dikerken.

Stella'nın arkasındaki duvarda, başının çevresinde iri, beyaz bir hale bulunan bir kadın resmi asılıydı. Korku kadının vücudunda elmas biçiminde delikler açmıştı; ona havai, uçucu bir hava veren de, dinginliğin, huzurun akıp gittiği bu delik deşik inancıydı.

Stella artık kendinden küçücük parçalar, özenle boyanmış parçacıklar vermekle yetiniyor: zekânın siyah daireleri, kibarlığın sarı kareleri, cana yakınlığın mavi üçgenleri ya da aşkın kalp biçimindeki, turuncu desenleri: cinsel arzu. Dışsal zırhından kopardığı, minik zerrecikler. Stella'nın özünden verdiği tek şey, bir erkeğin sadece soyut bir evin eşiğinden taşı-

yabileceği bir parça; bu evin sokağa bakan tek bir penceresi var, sokaksa güneşte ağaran, küçük, beyaz kemiklerin saçıldığı bir çöl.

Kuşku, güvensizlik çölleri.

Evler artık ocağın tüttüğü birer yuva değil; onlar tavandan sarkan ve esintiye göre yön değiştiren süsler; içindeki kadınlarla erkekler ise, kendi türettikleri benliklerinin en üstteki tabakasında kayan iki buz patencisi: Tavan arasına atılmış anıların tozundan kör olmuş, korkularının penceresiz evlerine sinmiş iki gölge.

Konukların paltolarını astıkları kırılgan yapı, balerinlerin bileklerinin kıvraklığını denemek için tutundukları kol demirine benziyor.

Parti kollarını geri çekmeyi, yıkıcılığını dizginlemeyi başaramayan, huzursuz bir ahtapot gibi yayılıyor.

Her stüdyoda, kendi yarattığı mitin süslü, gösterişli giysilerine bürünmüş, en küçük bir zaafı, zayıf noktayı göstermekten ödü kopan, çekici yönlerini değil koruyucu kalkanlarını sergileyen, ama gecenin bir noktasında zırhından kurtulmayı tasarlayan, en az bir kişi var – bedeni, yüreğe ulaşılmasını sağlayacak bir gedikten yoksun ya da yüreği kapısını bedene sımsıkı kapatmış; sığınabileceği bir odacığı, işgal edilmemiş bir hücresi kalsın diye.

Gündelik dünyanızda kendinizi biraz sıkıştırılmış, biraz ezilmiş hissederseniz, Chirico'nun bir resminde yürüyüşe çıkabilirsiniz. Onlarda evlerin yalnızca ön yüzleri vardır, dolayısıyla kaçış garantidir; sıra sütunlar, sarmal süslemeler, sayvanlar geleceğe uzanır, dolayısıyla uzayda gönlünüzce gezinebilirsiniz.

Ressamlar sizi şaşırtmak için dünyayı yeni meyve ve ağaç cinsleriyle doldururlar; böylece tatlı diye bildiğiniz şeylerin acılığı, acı bildiklerinizin tatlılığı karşısında afallarsınız, çün-

kü hepsi de bildik dünyayı yadsır ve sizi rüyalarınızın dekorlarına, sahnelerine geri götürür. Bu yolla bir partiden sessizce, geçmişe ya da geleceğe sıvışabilirsiniz.

Bu dolambaçlı, avare gezinti Satranç Oyuncusu'nu geometrik görevinden uzaklaştırmıştı; o artık bir intiharı önleyemezdi. Karede tek başına duran kişi, Lillian'dı; sahip olduğu Meksika işi gümüş takıların tamamını kuşanmış, sırtına da sert bir kumaştan yapılma, tıpkı ruh hali gibi, dikenli bir hava yayan, zümrüt yeşili elbisesini geçirmiş olan, geceye Afrikalı bir dansçı gibi dalan Lillian.

Bir gruptan diğerine dolaşmış, devingen elleriyle ötekileri de coşmaya, köpürmeye, dansa kışkırtmıştı. Onları ayarttı, kayıtsızlıklarından, dalgınlıklarından çekip çıkardı. İnsanlar uyuşukluklarından gök gürültülü, bol yıldırımlı bir kasırga tarafından uyandırıldı: Kalk, kıpırda, coş; Lillian'ın taşkınlığına kapıl, güçlü bir karıştırıcı gibi bir ses kreması, bir coşku suflesi çırpan, kabartan ellerine ayak uydur. Onun peşine takılmaya, bir kabile dansında ona eşlik etmeye hazır duruma geldikleri zaman, Lillian onları bırakıverdi; ya yeniden gevşeyeceklerdi ya da yeni bir elektrik akımı aramak üzere bir köle gibi onun peşine takılacaklardı.

Lillian günlük yıkım eylemini gerçekleştirmek için, partinin bitmesini bile bekleyemedi. Kendi karesinde, tek başına çakılıp kaldı; kendini kendi dikenleriyle koruyarak, katliama başladı: "Kimsenin benimle ilgilendiği yok. Bu yeşil elbiseyi giymemeliydim – fazla çığırtkan. Az önce Brancusi'ye yanlış bir şey söyledim. Bütün bu insanlar bir şey başarmış; ben hariç. Beni paniğe sürüklüyorlar. Hepsi de çok güçlü ve kendinden alabildiğine emin. Kendimi, tıpatıp dün gördüğüm rüyadaki gibi hissediyorum: Benden bir konserde çalmam istenmişti. Salon tıka basa doluydu. Çalmaya niyetlendiğim zaman, piyanonun tuşları olmadığını gördüm, önümde duran

şey bir göldü, bunun üzerine parmaklarımı suyun yüzeyinde dolaştırmaya başladım, ama hiç ses çıkmadı. Yenilmiş, aşağılanmıştım. Ah, saçlarımın böyle kabarmasından nefret ediyorum. Stella'nın yanaklarına dökülen şu yumuşacık buklelere bak. Neden onunla dalga geçtim? Öyle ürkmüş, korkmuş görünüyordu ki; canımı yakmayın diye yalvarıyordu sanki. Neden hiç düşünmeden, ağzıma geleni söyleyiveriyorum? Elbisem çok kısa."

Bu görünmez harakiri sırasında elbisesini parçaladı, mücevherlerini koparıp attı, ağzından çıkan her sözcüğü, her gülümsemeyi, akşam boyunca sergilediği her davranışı lime lime doğradı. Konuşmasından, susmalarından, verdiklerinden ve vermediklerinden, ona açılan sırlardan ve ondan gizlenenlerden utanıyordu.

Tamam, bugünlük işi bitmişti. Bir yuvayı yerle bir etme görevi başarıyla tamamlanmıştı. Bütün sözcükler, gülümsemeler, gümüş takılar sağa sola saçılmıştı; zümrüt yeşili elbise, hatta Djuna'nın Lillian'a ilişkin imgesi, sık sık sığındığı bu liman bile paramparça olmuş bir halde yerde yatıyordu. Kurtarılabilecek tek bir çöp yok. Yalnızca bir kusurlar enkazı. Öz-eleştiri yangınından arta kalan bir avuç kül.

Satranç Oyuncusu kendini bir divana bırakan, içteki iskelesi çökmüş gibi yığılan kadını gördü, sarhoşluğuna gülümsedi; bu içsel intiharın farkına bile varmadı.

Kır saçlı bir adam yaklaştı: şişe ustası Lawrence Vail. "Hâlâ arada bir, hayır oldukça sık, aslında sürekli şişe boşaltıyorum. Buysa insanda suçluluk duygusu uyandırıyor. Ah vah edip durmaktan, mahzun mahzun dolanmaktan, dışarıyı (şişenin dışını) ihmal edip sırf içeriye (şişenin içine) mi odaklandım yoksa? Neden boş şişeleri fırlatıp atmalı? Şişenin içindeki içkilerin, illa da şişenin ruhu olması gerekmez ki. Şişedeki içkilerin ruhu asla telef edilmemesi gereken, etkin, güçlü öz-

deklerdir; huysuzluklar, lavabolar ve akşamdan kalmalıklarla ziyan edilmemelidir. Bu ruhlar neden şişenin gövdesinde, dışında somutlaştırılmasın?.."

Satranç Oyuncusu bunun gerçekleşmek üzere olduğunu anladı.

Djuna'nın bir karenin dışına süzüldüğünü görünce, seslendi: "Buraya gel! Jay'in ılık-şarap-beyaz-süprüntü dostlarıyla el ele tutuş. Sıvışıp gitmen için henüz vakit çok erken."

Djuna ona çaresiz bir bakış fırlattı; düşmek üzere olan biri gibi.

Onu neyin beklediğini biliyordu.

O korkutucu ruh hali hızla yaklaşmaktaydı; büyük kar fırtınalarının öncesinde olduğu gibi havayı karartarak, sesleri boğarak, yüzleri silikleştirerek onu uyarıyordu.

Partiye daldığı an, kırmızı kurdelelerin ucunda sağa sola sallanan, çivit mavisi bir müzikte salınan, rengârenk bir topun içine girmiş olacaktı. Çevresinde bir panayırın bütün ıvır zıvırı: kırmızı çarklar, atlı karınca, dans eden hayvanlar, kukla gösterileri, sallanan trapezler, fırıl fırıl dönen sözcükler, yüzler, patlayan kızıl güneşler, öten kuşlar, havada süzülen, onu yakalayan kahkaha şeritleri, saçlarını karıştıran, şakacı eller, dansın aşkın bütün edimlerini andıran devinimleri: almak, boyun eğdirmek, teslim olmak, yapışmak, ayrılmak; insanın zevk hücrelerini ardına kadar açtığı birleşme ânı.

Sonra kablolar kesilecek, ışıklar loşlaşacak, sesler kısılıp renkler solacaktı.

Aynı anda, içsel telsizinin topraktan aldığı son iletiymiş gibi, gözünün önünde yine aynı sahne belirdi: Djuna on altı yaşında. Karanlık bir odada durmuş, saçlarını fırçalıyor. Bir yaz gecesi. Sırtında geceliği. Pencereye gidiyor, yolun karşısında sürüp giden partiye bakmak için dışarıya sarkıyor:

Erkeklerle kadınlar daha önce hiç görmediği, cıvıl cıvıl

renklere, bayramlık giysilere bürünmüştü; yoksa Djuna onları kendi rüyalarındaki yoğun ışıkla mı donatıyordu? Tanık olduğu neşenin, davranışların ihtişamıyla, şaşaasıyla hiçbir gerçeklik boy ölçüşemezdi çünkü. O gece katılamadığı bu şöleni derin bir özlemle seyrederken, içi korkuyla doldu: Böyle bir partiye hiç katılamayacak ya da, çağrılsa bile, şu cafcaflı, göz alıcı renkleri asla kuşanamayacaktı; Djuna hiçbir zaman böylesine parıltılı, böylesine özgür olamayacaktı. Kendini partinin içinde gördü; ama görünmez olmuştu, utangaçlık onu görünmez yapmıştı.

İşte yıllar sonra bu partiye, görünür ve arzulanan biri olarak geldiğinde, yeni bir tehlikenin sinyalini almıştı: tepesine çöken ve onu bir eşkıya gibi kapıp yeniden karanlığa sürüklemeye hazırlanan o bildik ruh halinin tehdidini.

Bu ruh halini kışkırtan şey, hep o rüyadan çıkıp gelen cümleydi: "Aradığım yer burası değil."

(Aradığı yer neresiydi, peki? Katılmak istediği o ilk ve tek parti, yalnızlığının karanlığından çıkarıp rengârenk boyadığı şenlik mi?)

İkinci değişmez cümleyse şuydu: "Aradığım erkek bu değil."

Ölümcül cümle; bugünü, şimdiyi yok eden, zehirli kara büyü. Bir anda kendini dışarıda, kilitli kapının önünde buldu; onu dışarıya atan, yine kendisiydi, toplumla arasındaki bağı kesip koparansa, bu ruh hali.

Başka bir yerde olma isteği, şu anda belki de daha harika bir yeri ıskaladığı duygusu, yakındakini, elinin altındakini bir engele dönüştürüyordu; onu bekleyen çok daha muhteşem yere, çok daha ilginç, olağanüstü kişilere kavuşmasını önleyen bir engel. Bu ısrarcı, fısıltılı, müdahaleci rüya, sürekli keşfedilmemiş ülkeleri işaret eden bu görünmez harita, hep serabı gösteren pusula bugünü, bu ânı katlediyordu.

Ama kulaklarını, gözlerini, ellerini yitirdiği, boşluğa fırlatılıp atıldığı, ılık temastan kopartıldığı an, evet, neredeyse aynı anda Djuna'ya bir çift yeni kulak, göz, el ve dokunma duyusu sağlanıverdi.

Satranç Oyuncusu'nu herkesin yaptığı gibi, son derece hassas, geometrik bir içsel cihazın yönlendirdiği, tahtadan oyulmuş bir nesne gibi görmüyordu artık. Onu cisimleşmeden önceki haliyle gördü; adamı ahşaba, geometrik desenlere bağımlı bir satranç oyuncusuna dönüştüren simya olayına tanık oldu. Oraya, hastalık kapmış, irinli aşka ilk neşterin vurulduğu, fışkıran kanın ağacın özsuyuna dönüştüğü, sonunda da tahtalaşıp erkeği geometrik bir dikkatle hareket etmeye zorladığı yere, işte tam oraya, erkeğin yüreğine seslenen, sıcaklığını geri çağıran sözcüklerini yerleştiriverdi Djuna – katılaşıp kalmasına izin vermeden.

Ama bu müdahale Satranççıyı sinirlendirdi. Djuna, onun tanımadığı bir erkeğe seslenmişti.

Djuna içindeki kentin cam burçlarından bakınca bütün urları, bozulmaları, sakatlıkları, maskeleri görebiliyordu, fakat gizlenen benliklerin arasında dolanmaya kalkışınca, çok büyük öfkelere hedef oldu.

"En önemli korunaklarımızı parçalamamızı istiyorsun!"

"Hiçbir şey istemiyorum. Bir partiye katılmak istedim. Ama parti, nasırlaşmış duyguları eriten bu garip, asitli bilinç eriğinde çözülüp gitti; şimdi salt başlangıcı görüyorum."

"Karenden ayrılma," dedi Satranç Oyuncusu. "Sana, seni dans ettirecek birini getireceğim."

"Bana, beni kurtaracak olanı getir! Rüya mı görüyorum yoksa ölüyor muyum? Bana, rüyayla ölüm arasında yalnızca tek ve titrek bir adım olduğunu bilen, rüyanın öldürdüğü bugünle, şimdiyle ölüm arasında yalnızca tek ve sığ bir soluk bulunduğunu sezen birini getir. Çıkışı olmayan, patlamalar-

dan yoksun, hiç uyanılmayan rüyanın gerçekte ölüler diyarına ulaşan bir geçit olduğunu bilen birini! Elbisemin yırtılmasını, kirletilmesini istiyorum!"

Sarhoş bir adam elinde bir iskemleyle yaklaştı. Koca evdeki onca iskemlenin içinden, kırmızı brokarla kaplı, altın varaklı bir iskemle seçmişti.

Bana sıradan bir iskemle getiremez miydi?

Djuna'yı bu sınıfsal sunuyla diğerlerinden ayırmak demek, onu lanetlemek demekti. İşte, artık gerçekleşecekti; kaçınılmaz olarak.

Gece ve parti daha yeni başlamış sayılırdı, oysa Djuna kırmızı brokar döşemeli, yaldızlı bir iskemleyle buradan uzaklaştırılıyordu; bu adam onu kaçıracak, genç kızlığının karanlık odasına, uzun, beyaz geceliğine, saç fırçasına ve rüyasında gördüğü, asla katılamayacağı partiye götürecekti.

Dünya edebiyatının aykırı yazarı Anaïs Nin, "İçsel Kentler" adlı, beş kitaptan oluşan dizi romanlarıyla adını ilk kez yaygın bir şekilde duyurdu. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde yayınlanan bu romanlar, Nin tarafından peş peşe gelen deneyimler olarak tasarlanmıştı. İlk kez 1946'da yayınlanan **Ateş Merdivenleri** "İçsel Kentler"in ilk kitabıdır.

Şiirsel ve tensel bir roman olan **Ateş Merdivenleri**, duygusal ve cinsel gelişim dönemlerindeki bir grup kadının yaşamını anlatıyor. Bu kadınlar, hem kendilerini hem de birbirlerini anlama mücadelesinde, yaşadıklarını kaydediyorlar. Zaman zaman yaşamları birbirine karışıyor, aynı çatıyı, hatta aynı erkeği paylaşıyorlar.

"İçsel Kentler"i oluşturan beş romanda yer alan karakterlerin tümü **Ateş Merdivenleri**'nde ortaya çıkıyor. Dizinin sonraki kitaplarında yaşam bu karakterleri bambaşka yerlere savuruyor.

Ateş Merdivenleri'yle "İçsel Kentler"deki yolculuğunuz başlıyor. Şaşırtıcı deneyimlere tanıklık etmeye hazır olun!



Anaïs Nin

"Lillian batan koca gemiydi, evet, Djuna ise küçük cankurtaran sandalı. Büyük gemi şimdi küçük sandala bağlanmıştı ve deli gibi yalpalıyordu, cankurtaran sandalıysa hızla su almaktaydı.

(Benden, yalnızca bir erkeğin verebileceği bir şeyi istiyor. Ama öncelikle, ben olmak istiyor ki, erkekle bağlantı kurabilsin. Erkeklerle iletişim kurma yetisini kaybetmiş. Bunu benim aracılığımla yapıyor!)"



EVEREST

ISBN 975-289-221-3

9 789752 892217

www.everestyayinlari.com